

Restaurant Supply (Wholesaler)



ਉੱਚ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡਿਆਂ, ਪਤੀਲੇ, ਕੁੱਕਵੇਅਰ, ਸਰਵਵੇਅਰ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਜੂਸਰ, ਐਸਪਰੈਸੋ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

1125 Howard Street, Elk Grove Village, IL 60007

Ph: 847-979-5970, 847-979-5990.

847-228-0150, pragint@aol.com

Prag International
Ravi Kapoor (CEO)

Regal Jewels
773-262-4377 www.RegalJewels.com

BUY SILVER, GET A VOUCHER!
DIWALI CLOTHING VOUCHER OFFER: GET A \$100 CLOTHING VOUCHER FOR DIWALI WITH EVERY \$100 SILVER PURCHASED.

22KT 24KT

773-262-4377 2625 W. Devon Ave. Chicago, IL 60659 773-517-0574

Licensed Illinois & Wisconsin State.



Jesse Singh
847-606-3664

New construction
60% cash back

Why pay rent if you can buy Find Out
How much you can qualify!
Get Free Pre-Approval

Buying, Selling
Renting or
Investing



Amndip Singh
847-409-8787

Buy through us get free inspection &
attorney fees free+cashback.

Selling Commission just pay only 1%

WEBSITE: jsingh.remax.com; E-Mail: jsingh@remax.net

Twenty-Sixth Year of Publication

ਮਿਡਵੇਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email: punjabtimes1@gmail.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 27, Issue 28; July 11, 2026

20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਉਲਝੀ ਤਾਣੀ ਹੋਰ ਉਲਝੀ ਚੰਪਤ ਰਾਏ, ਅਨਿਲ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੇ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਮਨਜ਼ੂਰ, ਗੋਪਾਲ ਰਾਓ ਨੂੰ ਵੀ ਹਟਾਇਆ

ਸੁਲ੍ਹਾ ਕਰਵਾਉਣ ਆਏ ਬਘੇਲ ਨੂੰ ਚੰਨੀ ਨੇ ਦਿਖਾਏ ਤੇਵਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਉਲਝੀ ਤੰਦ ਸੁਲਝਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੀ। ਜਦੋਂ ਸੂਬਾ ਇੰਚਾਰਜ ਭੁਪੇਸ਼ ਬਘੇਲ ਇਕੱਜ਼ੋਟਾ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਸਹਿ ਇੰਚਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਚੰਨੀ ਧੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਸੀਵ ਕਰਨ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਾ।

ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਜਾਰੀ ਇਸ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਭੁਪੇਸ਼ ਬਘੇਲ ਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁੱਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਸਮੇਤ ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਉਪਰੰਤ ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਤਸਵੀਰ 'ਏਕਤਾ' 'ਚ ਤਾਕਤ' ਲਿਖ ਕੇ ਐਕਸ ਅਕਾਊਂਟ 'ਤੇ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਭੁਪੇਸ਼ ਬਘੇਲ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਪਾ, ਸੂਬਾ ਇੰਚਾਰਜ ਰਾਜਾ ਵਡਿਗ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਓਪੀ ਸੋਨੀ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੋਨੀ ਮੋਰਿੰਡਾ 'ਚ ਚੰਨੀ ਦੇ ਘਰ ਹੋਈ ਬੈਠਕ 'ਚ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਬਾਜਵਾ ਦੇ ਘਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਕਮੇਟੀ



ਚੇਅਰਮੈਨ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਘੇਲ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਭਵਨ 'ਚ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਅਮਰ ਸਿੰਘ, ਚੋਣ ਇੰਚਾਰਜ ਤੇ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵਿਜੇ

'ਤੇ ਰਾਜਾ ਵਡਿਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜੇ ਕਈ ਬੈਠਕਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ 'ਚ ਇੰਚਾਰਜ ਸਾਰੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਗੱਲ ਕਰਨਗੇ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਧੜੇਬਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ

ਇੰਦਰ ਸਿੰਗਲਾ, ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸਪੀਕਰ ਰਾਣਾ ਕੋਪੀ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੈਠਕਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੈਂਪੇਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਤੇ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਦੇ ਨਾ ਪੁੱਜਣ



ਅਯੁਧਿਆ: ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਤੀਰਥ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬੈਠਕ 'ਚ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਚੰਪਤ ਰਾਏ ਤੇ ਟਰੱਸਟੀ ਡਾ. ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੇ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਏ ਗਏ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਮੋਹਨ ਨੂੰ ਅੰਤਰਿਮ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ। ਬੈਠਕ 'ਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੱਦੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਦਰ ਮੈਨੇਜਰ ਗੋਪਾਲ ਰਾਓ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਅਗਲੀ ਬੈਠਕ 22 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਰਾਮ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਸਥਿਤ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਹੋਈ ਬੈਠਕ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਹੰਤ ਨਰਿੰਦਰਾਗੋਪਾਲ ਦਾਸ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਬੈਠਕ 'ਚ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਕੇ ਪਰਾਸਰਨ ਨੇ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ

ਬਾਅਦ ਉਸ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਚੰਪਤ ਰਾਏ ਤੇ ਅਨਿਲ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੇ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਖੁਦ ਅਮਲ 'ਚ ਆ ਗਏ। ਟਰੱਸਟ ਨੇ ਮੰਦਰ 'ਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਤੇ ਭੇਟਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰਤ ਵਿੱਤੀ ਵੇਰਵਾ ਵੀ ਜਨਤਕ ਕੀਤਾ। ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ, ਹੁਣ ਤੱਕ ਫੰਡ ਸਮਰਪਣ ਅਭਿਆਨ ਤੇ ਹੋਰ ਵਸੀਲਿਆਂ ਤੋਂ ਕੁੱਲ 3264 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮੰਦਰ ਨਿਰਮਾਣ ਤੇ ਹੋਰ ਪੂੰਜੀਗਤ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਥੇ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਸਾਲ 31 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਰਾਮਲਲਾ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦੇ ਰੁਪ 'ਚ 582 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 391 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਬੰਧੀ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਰਕਮ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ 'ਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਕਦ ਦਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ 2926 ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ

ਮੋਹਾਲੀ 'ਚ ਚੰਨੀ ਨਾਲ ਬੈਠਕ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ 18 ਆਗੂ

ਮੋਹਾਲੀ 'ਚ ਹੋਈ ਬੈਠਕ 'ਚ ਚੰਨੀ ਤੇ ਰੰਧਾਵਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਰਿੰਦਰਮੀਤ ਪਾਹੜਾ, ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ, ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਣ ਆਸੂ, ਰਜ਼ੀਆ ਸੁਲਤਾਨਾ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੁਬਾਇਆ, ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਗਿਲਜੀਆਂ, ਗੁਰਕੀਰਤ ਕੋਟਲੀ, ਅੰਗਦ ਸੈਣੀ ਸਮੇਤ ਕਰੀਬ 18 ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੋਰਿੰਡਾ 'ਚ ਹੋਈ ਬੈਠਕ ਦੀ ਅਗਲੀ ਕਤੀ ਦੱਸਿਆ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭੁਪੇਸ਼ ਬਘੇਲ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਕਈ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭੁਪੇਸ਼ ਬਘੇਲ ਨੇ ਹਾਈਕਮਾਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਕ ਗੁਟ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 4 'ਤੇ)

India Palace Restaurant And Banquet Hall



Best Price Wholesale
Ph: 630-400-0996
Lakhvir S. Johal
Ph: 317-709-7800



Restaurant-Fine Indian Cuisine
(Ph: 317-298-0773)

Banquet Hall Available Up to 550 People

Amber Carmel Ph: 317-580-0828

Amber Indianapolis Ph: 317-578-4400

Royal, Indianapolis, 317-893-2633

Desi Bazar Grocery Store
Restaurant, Ph: 317-888-2040

Desi Bazar Indianapolis,
Ph: 317-709-7800

Singh Auto Group

3983 ST RD 38E
Lafayette, IN 47905
Ph: 765-607-1300
www.singhautosgroup.com

University Motors

3312 Klondike Rd, West Lafayette, IN 47906
Ph: 765-497-1100
www.universitymotors1.com
Serving Indian American community over 30 years in Midwest for their auto needs.
ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
Jaspal S. Ghotra: 765-337-5151

Bhaura Transport LLC

Noblesville, IN

ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

*ਵੇਲਿਡ ਸੀ ਡੀ ਐਲ ਏ ਲਾਈਸੈਂਸ
*ਘੱਟੋ ਘੱਟ 2 ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ
*ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਲੋਡ ਸਮੇਤ ਮੀਲ .60
ਸੈਂਟ
*ਸਾਈਨ ਐਨ ਬੋਨਸ
*ਹਰ ਵੀਕਐਂਡ 'ਤੇ ਪੱਕਾ ਘਰ
*ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ
*ਹਫਤਾਵਾਰ ਮੀਲ 3000 ਤੋਂ 4000
*ਪੀ-ਪਾਸ, ਈ ਜੀ ਪਾਸ ਅਤੇ ਫਿਊਲ ਕਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ
*ਇੰਡੀਆਨਾ, ਨਿਊ ਜਰਸੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਅਤੇ
ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਦੇ ਪੱਕੇ ਲੋਡ



ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 317-403-0493

Regal Jewels
773-262-4377 www.RegalJewels.com

LITTLE INDIA CHICAGO
2625 W. Devon Ave. Chicago, IL 60659
www.RegalJewels.com
PH: 773-262-4377 WA: 773-517-0574

Asian American Health Initiative
Could You Be at Risk for Diabetes?
RISK FACTORS CHECKLIST

- ☒ Family History of Diabetes
- ☒ South Asian Background
- ☒ Age 35 or Older
- ☒ Physically Inactive Lifestyle
- ☒ High Blood Pressure or High Cholesterol
- ☒ Overweight or Obese

SCAN ME

Interested in our **FREE** Diabetes Prevention Workshop?
Use this link "https://forms.office.com/g/XcOs5n1FZr" or scan the QR code to reserve your spot!

ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਟਾਈਪ 2 ਡਾਇਬਟੀਜ਼ ਦਾ ਕਿਉਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਤਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ?

ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ, ਨੇਪਾਲੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਵਿਚ ਟਾਈਪ 2 ਡਾਇਬਟੀਜ਼ ਮਲਾਈਟਸ (T2DM) ਦੀ ਵਧਦੀ ਸਮੱਸਿਆ, ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਖੋਜ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ, ਸਰੀਰ ਦਾ ਭਾਰ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦੂਜੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਮੂਹਾਂ ਨਾਲੋਂ T2DM ਵਿਕਸਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ (ਸ਼ੁਗਰ ਵਾਲੇ 46% ਏਸ਼ਿਆਈ ਲੋਕ ਇਸ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹਨ)। T2DM ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਇਨਸੁਲਿਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਰਸਾਇਣ ਹੈ, ਜੋ ਉਰਜਾ ਲਈ ਖੰਡ ਨੂੰ ਖੂਨ ਤੋਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸੈੱਲਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੰਡ ਖੂਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਅਕਸਰ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਗਰ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਪਿਆਂ, ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ, ਜਾਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਗਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਵੀ ਵੱਧ ਖਤਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਗਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪਤਲੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਆਮ ਭਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਧੇਰੇ ਚਰਬੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਚਰਬੀ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਇਨਸੁਲਿਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਗਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਠ2ਧ ਵਿਕਸਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਗਭਗ ਪ੍ਰੀ-ਡਾਇਬਟੀਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਬਲੱਡ ਸ਼ੁਗਰ ਦਾ ਪੱਧਰ ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇੰਨਾ ਉੱਚਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਸ਼ੁਗਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਪ੍ਰੀ-ਡਾਇਬਟੀਜ਼ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਲੱਛਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!

ਜੇਕਰ ਪ੍ਰੀ-ਡਾਇਬਟੀਜ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜੀਵਨਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਜਾਂ ਦਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਜਲਦੀ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ T2DM ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਕ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਵਾਇਤੀ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਭੋਜਨਾਂ ਵਿਚ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਦਾਲਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਚਿੱਟੇ ਚੌਲ, ਨਾਨ, ਪਰਾਠਾ, ਤਲੇ ਹੋਏ ਭੋਜਨ, ਮਿਠਾਈਆਂ ਅਤੇ ਮਿੱਠੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਖਾਣ ਨਾਲ ਬਲੱਡ ਸ਼ੁਗਰ ਦਾ ਪੱਧਰ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਛੋਟੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਖਾਣੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ, ਖਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਾ ਪਕਾਓ, ਸਾਬਤ ਅਨਾਜ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ, ਅਤੇ ਮਿੱਠੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਮਿਠਾਈਆਂ ਨੂੰ ਘਟਾਓ। ਭੂਰੇ ਚੌਲ, ਰੋਟੀ ਲਈ ਸਾਬਤ ਕਣਕ, ਟੁੱਟੀ ਕਣਕ (ਦਲੀਆ), ਕੁਇਨੋਆ, ਜੌਂ, ਅਤੇ ਬਾਜਰਾ (ਬਾਜਰਾ ਜਾਂ ਰਾਗੀ) ਵਰਗੇ ਸਾਬਤ ਅਨਾਜ ਵਧੇਰੇ ਫਾਈਬਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਲੱਡ ਸ਼ੁਗਰ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ੁਗਰ ਅਕਸਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਵਿਕਸਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਲੱਛਣਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ:

- ਬਹੁਤ ਪਿਆਸ ਜਾਂ ਭੁੱਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ
- ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪਿਸ਼ਾਬ ਕਰਨਾ
- ਬਕਾਵਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਘੱਟ ਉਰਜਾ ਹੋਣਾ
- ਧੁੰਦਲੀ ਨਜ਼ਰ
- ਹੌਲੀ-ਠੀਕ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕੱਟ ਜਾਂ ਜ਼ਖਮ
- ਅਚਾਨਕ ਭਾਰ ਘਟਣਾ
- ਖਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਭਾਰੀ ਪਸੀਨਾ ਆਉਣਾ, ਭਾਵੇਂ ਭੋਜਨ ਹਲਕਾ ਹੋਵੇ

ਜੇਕਰ ਇਲਾਜ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਸ਼ੁਗਰ ਨਸਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ (ਝਣਝਣ ਜਾਂ ਪੈਰ ਸੁੰਨ), ਨਜ਼ਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਗੁਰਦੇ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ, ਦਿਲ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਅਤੇ ਸਟ੍ਰੋਕ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸ਼ੁਗਰ ਦਾ ਜਲਦੀ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਹਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ।

35 ਸਾਲ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਬਾਲਗਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਗਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਇਤਿਹਾਸ ਸ਼ੁਗਰ, ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਉੱਚ ਕੋਲੈਸਟ੍ਰੋਲ, ਜਾਂ ਗਰਭ ਅਵਸਥਾ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ੁਗਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਸ਼ੁਗਰ ਦਾ ਪਤਾ ਸਧਾਰਨ ਖੂਨ ਦੇ ਟੈਸਟਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਓ1ਫ ਟੈਸਟ ਜਾਂ ਵਰਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਬਲੱਡ ਸ਼ੁਗਰ ਟੈਸਟ ਰਾਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ੁਗਰ ਦੇ ਜੋਖਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੂਚੀ

- * ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ਿਆਈ
- * ਪਰਿਵਾਰਕ ਇਤਿਹਾਸ
- * ਉਮਰ 35+
- * ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਜਾਂ ਕੋਲੈਸਟ੍ਰੋਲ
- * ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ
- * ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਰ ਜਾਂ ਮੋਟਾਪਾ
- * ਗਰਭ ਅਵਸਥਾ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ੁਗਰ

Montgomery County DHHS ਵਿਖੇ Asian American Health Initiative ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਿਵਾਸੀ DHHS, Holy Cross Health, Johns Hopkins Medicine, ਅਤੇ MedStar Montgomery ਰਾਹੀਂ ਸਥਾਨਕ ਸ਼ੁਗਰ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਅਤੇ ਉਪਲਬਧ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਰੋਤਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਪ੍ਰਦਾਤਾ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬੁੱਕਫੀਲਡ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਬਾਬਾ ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬੁੱਕਫੀਲਡ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਬਾਬਾ ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਲੰਘੀ 4 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਵਾਸਾਂ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ ਹਨ। ਉਹ 82 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਿਮਾਰ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਪਤਨੀ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਦੋ ਧੀਆਂ ਦਾ ਭਰਿਆ ਪਰਿਵਾਰ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ।



ਬਾਬਾ ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਧਾਰਮਿਕ ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨੀ, ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਨਿੱਘੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵਧੀਆ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਵੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਮਿਤ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਅਤੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਭੋਗ ਅੱਜ (ਬੁੱਧਵਾਰ) ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬੁੱਕਫੀਲਡ ਵਿਖੇ ਸ਼ਾਮ 5 ਤੋਂ 7 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਸਦਮਾ: ਵਡੇ ਭਰਾ ਸੁਰਗਵਾਸ

ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਗਰੁਪ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਾਲੀਬਾਲ ਟੀਮ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ



ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਡੂੰਘਾ ਸਦਮਾ ਪੁਜਾ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਡੇ ਭਰਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਬਖਸ਼ੀ ਆਰਜਾ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ ਹਨ। ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦਾ ਜਨਮ 14 ਮਈ 1949 ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਪਤਨੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਧੀ ਕਿਰਨਦੀਪ ਕੌਰ, ਪੁੱਤਰ ਕਰਮਦੀਪ ਸੰਧੂ (ਅਮਰੀਕਾ) ਅਤੇ ਕਮਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ (ਆਸਟਰੇਲੀਆ) ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਗਰਾਓ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਸਨ ਤੇ ਉਥੋਂ ਹੀ ਜੇ.ਬੀ.ਟੀ. ਕਰਕੇ ਅਧਿਆਪਕ ਲਗ ਗਏ। 1971 ਵਿਚ ਦੋਰਾਹਾ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਰਹੇ ਅਤੇ 2007 ਵਿਚ ਮਾਰਕਿਟ ਕਮੇਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਏ। 2010 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਗਏ। ਗਰੀਨ

ਕਾਰਡ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਇੰਡੀਆ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਅੰਤਿਮ ਸਵਾਸ ਲਏ। ਦੁਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨਾਲ ਫੋਨ 312-730-4009 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Mortgage Loans
Residential & Commercial
(Licensed Mortgage Originator)

» Call: Amrik P. Singh
Serving Community from Last 14 Years

312-608-0006

asingh@gosfmc.com | www.gosfmc.com
2700 Patriot Blvd., Suite 110 Glenview IL 60026

NMLS #232904

ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿਓ ਨਵੀਂ ਉਡਾਣ
NGNC ਨਾਲ ਬਣਾਓ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ ਦਾ ਸੁਨਿਹਰਾ ਭਵਿੱਖ!

NGNC
ਐਗ੍ਰੇਕਸ਼ਨ ਐਂਡ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰ
ਜਿਥੇ ਉਪਲਬਧੀ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਸਨਮਾਨ
Where Achievement Meets Appreciation

ਤੁਹਾਡੀ ਸਫਲਤਾ, ਸਾਡਾ ਮਿਸ਼ਨ
ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ, ਸਫਲਤਾ ਵੱਲ ਰਾਹ ਵੀ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਹਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਰਣਨੀਤੀ

ਸਾਡੇ ਕੋਰਸ

- NCLEX-RN** 7 ਹਫਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ
- LVN** 7 ਹਫਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ

ਅੱਜ ਹੀ ਦਾਖਲਾ ਲਓ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਹਕੀਕਤ ਬਣਾਓ।

EMAIL US CALL NOW

ਅੱਜ ਹੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ!
ACHHARPREET CHAHAL
+1 (902) 210-5848

NGNC - Where You Can Achieve Your Goals

ਲੇਖਿਕਾ ਚਿਪੀ ਸਿੱਧੂ

ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਕੁੱਕ, ਤੰਦੂਰੀਆ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਗਰੀਨਵੁੱਡ (ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ) ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਕੁੱਕ, ਤੰਦੂਰੀਏ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

* ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇ ਬੰਦੇ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ



ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
317-796-1088

ਮਿਲਵਾਕੀ (ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ) ਵਿਚ ਗਰੋਸਰੀ ਸਟੋਰ ਲਈ ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮਿਲਵਾਕੀ ਸਥਿਤ ਇੰਡੀਅਨ ਗਰੋਸਰੀ ਅਤੇ ਲਿਕਰ ਸਟੋਰ ਲਈ ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

*ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ

ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ:
414-339-3689

PUNJAB DJ

Our company is located in Chicago

We do all types of Parties

*Wedding *Private Parties *Birthdays *Engagements
*Retirement Parties *Corporate Parties & much more
We provide standard equipments, lighting and digital turntables.

Contact: 708-996-7315
E-Mail: Punjabdj06@gmail.com

Infinity Truck Repair

ਮੋਬਾਈਲ ਟਰੱਕ ਰਿਪੇਅਰ ਸੇਵਾ- ਜਿੱਥੇ ਟਰੱਕ ਓਥੇ ਸੇਵਾ!
Serving Chicagoland and surrounding areas!

ਸੇਵਾਵਾਂ/Services

- * Yard PM's/DOT inspections
- * Brakes and wheel seal jobs.
- * Check Engine Light issues
- * Battery and No start Issue
- * Tire swap and replacement
- * Air Leaks and brake chambers
- * Other General Repairs

* ਇਮਾਨਦਾਰ ਕੰਮ,
ਤੇਜ਼ ਸੇਵਾ, ਸਹੀ ਰੇਟ
* ਪੰਜਾਬੀ ਟਰੱਕਰ
ਵੀਰਾਂ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ
ਸੇਵਾ

Contact: Cheema: 224-966-8657

Stay on Track, we have got your back!



Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਯੂ.ਐੱਸ. ਸਿਟੀਜ਼ਨ 27 ਸਾਲਾ, ਲੜਕੀ ਲਈ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ 15-20 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਲੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਟੂਡੈਂਟ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ ਆਏ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਚਾਹਵਾਨ +91 77105-18103 ਜਾਂ 734-444-5774 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ।

27-30

Hindu/Sikh family seeks a suitable match for their beautiful daughter, 29 years, 5'6", U.S. citizen, Doctor of Dental Medicine (DMD), currently practicing as a dentist in Ohio. Family-oriented, well-educated, and professionally accomplished. Parents and sibling are U.S. citizens. Seeking a well-educated, professionally qualified match from a respectable family.
Contact us at 937-397-9366

25-28

Jatt Sikh family seeks a well-educated match for their US born daughter. April 1992 born, 5'5", highly educated (Bachelors, Masters, Post-Masters). Currently working as a School Psychologist in California. Seeking a well-settled, professionally qualified match. Strong preference for US West Coast residents and non-turbaned only. Contact : 301-653-7029

23-26

Seeking a suitable match for a US-born and raised Punjabi Hindu Brahmin girl, 23, 5'1". A Yale graduate starting dental school in June 2026, she is a talented Bharatanatyam dancer, vegetarian, and thoughtfully grounded. She is from a progressive, well-educated family seeking a mature, US-raised Punjabi Hindu partner with shared cultural values and a vegetarian lifestyle.
Please text at: 678-304-8184. Refer MV.

23-26

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸੈਣੀ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਯੂ.ਐੱਸ. ਸਿਟੀਜ਼ਨ 32 ਸਾਲਾ, ਕੱਦ 5'6" ਲੜਕੇ ਲਈ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ, ਸੋਹਣੀ, ਸਿਆਣੀ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕਾ San Diego ਵਿਖੇ ਇਕ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ: 858-337-9369

25-28

"USA ਵਿਚ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ Well Qualified, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ, ਉਮਰ 38 ਸਾਲ, 5'-11" ਲੰਬਾ, USA ਤੋਂ Master Degree Holder, ਸਨਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਬੇ ਏਰੀਆ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਿਕ, Senior Software Product Leader ਵਜੋਂ ਜੋਬ, Green Card Filed, issueless divorcee (4 ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਵਿਆਹ) ਲੜਕੇ ਲਈ ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ, ਵੈਸ਼ਨੋ, ਪਰਿਵਾਰਿਕ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਲੜਕੀ ਜੋ ਕੇਸਕੀ ਸਜਾਉਂਦੀ ਹੋਵੇ (ਜਾਂ ਸਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇ), ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕਾ well settled ਹੈ ਅਤੇ 2009 ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। USA/Canada ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਹੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਲਈ Sponsorship 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਿਨਾ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ/ਵਿਧਵਾ ਰਿਸ਼ਤੇ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਆੱਜ ਹੀ+1 (510) 558-5650 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜਾਂ +91 98993 79442 'ਤੇ ਵਟਸਐਪ ਕਰੋ ਜਾਂ singhmat001@gmail.com 'ਤੇ ਈਮੇਲ ਕਰੋ।

24-27

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਗਰੇਵਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ. ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਉਮਰ 34, ਕੱਦ 6.1" ਇੰਚ ਡਾਕਟਰ ਲੜਕੇ ਲਈ, ਸੋਹਣੀ-ਸੁਨੱਖੀ, ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ, ਕੱਦ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 5.5 ਇੰਚ ਹੋਵੇ, ਮੈਡੀਕਲ ਲਾਈਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ। ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਟੂਡੈਂਟ ਵੀਜ਼ਾ ਜਾਂ ਐਚ1ਬੀ ਵੀਜ਼ੇ ਵਾਲੀ ਲੜਕੀ ਵੀ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ, ਫੋਨ: 224-381-2362 ਜਾਂ 847-323-1827

23-26

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਸਥਾਪਤ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੇ, ਉਮਰ 29 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'10" ਲਈ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ, ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ, ਹੋਰਣੀ-ਸੁਨੱਖੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕਾ ਬਿਜ਼ਨਸ ਫਾਈਨੈਂਸ ਦੀ ਵਧੀਆ ਜੋਬ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ: 224-422-4773

23-26

Ramgarhia Family seeks a suitable match for their USA Born and Raised Non-vegetarian 32 year 5'7" Gursikh son. PhD. & working as Chemical Analyst at Pfizer. Girl should be Gursikh and educated. Caste no bar. If you are interested please call us at 224-422-4773.

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

847-359-0746

Punjab Times
Established in 2000
26th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email: punjabtimes1@gmail.com

www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:

Amolak Singh Jammu

Managing Editor

Jaspreet Kaur

Editor

Lakhvinder S. Johal

Astt. Editor

Amrit Pal Kaur

Corrpondents

Chicago

Sukhpal Gill

Photographer

Kamaljit Singh Viridi

Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Gurbakhsh Singh Bhandal

Buta Singh

Tarlochan Singh Dupalpur

New York

Iqbal S. Jabowalia

917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 140 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ
ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ
ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ
ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ
ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਪੇ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ
ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ
ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorse
the claim made in the
advertisement published in
Punjab Times.

All disputes subject to
Chicago jurisdiction.

ਖ਼ਾਮਨੇਈ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਯਾਤਰਾ 'ਚ ਲੱਗੇ ਅਮਰੀਕਾ-ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿਰੁੱਧ ਨਾਅਰੇ

ਕਾਲੇ ਪਹਿਰਾਵੇ 'ਚ ਉਮੜੀ ਕਈ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬੀ ਭੀੜ ਨੇ ਇਕਜੁਟਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਈਰਾਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ
ਸਰਬਉੱਚ ਨੇਤਾ ਆਇਤੁੱਲਾ ਅਲੀ ਖ਼ਾਮਨੇਈ ਦੀ
ਅੰਤਿਮ ਯਾਤਰਾ ਤੇਹਰਾਨ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਕੱਢੀ
ਗਈ, ਜਿਸ 'ਚ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ

ਕਈ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਭੀੜ ਨੇ
ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿਰੋਧੀ
ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਏ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ
ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੇ
ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਗੁੱਸਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ।

ਹੋਏ। ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਕਾਲੇ
ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਚ ਸੋਗ ਮਨਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ
ਸੈਲਾਬ ਉਮੜ ਪਿਆ। ਕਈ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਭੀੜ ਨੇ
ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿਰੋਧੀ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਏ
ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੇ



ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਗੁੱਸਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ। ਨਿਊਯਾਰਕ
ਟਾਈਮਸ ਅਨੁਸਾਰ ਖ਼ਾਮਨੇਈ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਝੰਡੇ
'ਚ ਲਿਪਟਿਆ ਤਾਬੂਤ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਾਰ
ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਤਾਬੂਤ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ
'ਤੇ ਸੱਜੇ ਟਰੱਕ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ।

ਅੰਤਿਮ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਕਈ
ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ
ਵਿਰੁੱਧ ਪੋਸਟਰ ਤੇ ਬੈਨਰ ਲਹਿਰਾਏ। ਕੁਝ ਬੈਨਰਾਂ
'ਤੇ ਟਰੰਪ ਵਿਰੁੱਧ ਬਦਲੇ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਲਿਖੀ
ਗਈ ਸੀ। ਈਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅੰਤਿਮ
ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਇਕਜੁਟਤਾ ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ
ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਰਥਨ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰੂਪ
'ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਮਾਰੋਹ 'ਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ
ਮਸੂਦ ਪੇਜ਼ੇਸ਼ਕਿਆਨ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸੀਨੀਅਰ
ਨੇਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਪਰ ਖ਼ਾਮਨੇਈ ਦੇ ਬੇਟੇ ਤੇ
ਵਾਰਿਸ ਮੋਜ਼ਤਬਾ ਖ਼ਾਮਨੇਈ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ
ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਏ।

20 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦਾ ਵਾਅਦਾ 600 ਕਰੋੜ 'ਤੇ ਸਿਮਟਿਆ: ਢਿੱਲੋਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ
ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ
ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਰੋਤ-ਬੱਜਰੀ
ਮਾਈਨਿੰਗ ਤੇ 20
ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ
ਰੁਪਏ ਕਮਾਉਣ
ਵਾਲੀ ਗਰੰਟੀ ਪੂਰੀ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੂਠੀ ਸਾਬਤ
ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ



ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਢੇ ਚਾਰ
ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਾ ਨਾਜਾਇਜ਼
ਮਾਈਨਿੰਗ ਰੁਕੀ, ਨਾ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਭਰਿਆ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 2025- 26 ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ
ਲਾ ਕੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਸਿਰਫ਼ 600 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ
ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਸਕੀ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ 150 ਕਰੋੜ
ਵੀ ਹਿਮਾਚਲ ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ
ਮਾਈਨਿੰਗ ਦੇ ਟੈਕਸ ਦਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲਗਾਮ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਪਿੱਛੇ ਸੀ ਸਈਦ

ਜੰਮੂ: ਐੱਨ.ਆਈ.ਏ. ਨੇ ਅੱਤਵਾਦੀ
ਸੰਗਠਨ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤਈਅਬਾ ਦੇ ਸਰਗਨਾ
ਹਾਫਿਜ਼ ਸਈਦ ਉੱਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੋਏ
ਪਹਿਲਗਾਮ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਉਸ
ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਹਨ। ਸੋਮਵਾਰ
ਨੂੰ ਜੰਮੂ ਦੀ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ
ਗਈ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿਚ ਸਈਦ ਨੂੰ
ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ
ਹੀ ਹਮਲੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ
ਅੱਤਵਾਦੀ ਗਿਰੋਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵੀ ਖੁਲਾਸਾ
ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐੱਨਆਈਏ ਨੇ ਸਈਦ 'ਤੇ
ਭਾਰਤੀ ਨਿਆਂ ਜ਼ਾਬਤਾ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ
ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਰੋਕਥਾਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ
ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਵਿਰੁੱਧ ਯੁੱਧ ਛੇੜਣ
ਅਤੇ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਤੋਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦੇ ਗੰਭੀਰ
ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਹਨ।

ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ
ਪੂਰਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਖਲ
ਕੀਤੀ ਗਈ 1,597 ਸ ਫ਼ਿਆ ਦੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਤੋਂ
ਬਾਅਦ ਆਈ ਹੈ। ਉਸ ਪਹਿਲੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿਚ
22 ਅਪ੍ਰੈਲ 2025 ਨੂੰ ਪਹਿਲਗਾਮ ਹਮਲੇ ਤੋਂ
ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਅੱਤਵਾਦੀ

ਸੰਗਠਨਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਸਰਗਨਿਆਂ ਅਤੇ
ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ
ਘਟਨਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ
ਗਿਆ।

ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਇਕ
ਸਥਾਨਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ 25
ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੀ।
ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿਚ
ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼,
ਸਈਦ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਇਸ
ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਐੱਨਆਈਏ
ਵੱਲੋਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਜਾਂਚ ਅਤੇ
ਮੌਕੇ ਉੱਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ
ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ
ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 15 ਦਸੰਬਰ
2025 ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ
ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿਚ ਐੱਨਆਈਏ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ
ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹੋਡਲਰ ਸੱਜਾਦ ਜੱਟ ਨੂੰ
ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੁਲਾਈ
2025 ਵਿਚ 'ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮਹਾਦੇਵ' ਵਿਚ ਮਾਰੇ



ਗਏ ਤਿੰਨ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ
ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ
ਦੋ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ
ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ
ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ
ਨਾਲ ਹੀ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-
ਤਈਅਬਾ ਅਤੇ
ਟੀਆਰਐਫ ਨੂੰ ਹਮਲੇ ਦੀ
ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ, ਉਸ ਨੂੰ
ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਅਤੇ ਇਸ
ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ
ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕਾਈ ਦੇ
ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਮੁਲਜ਼ਮ
ਬਣਾਇਆ ਸੀ।
ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ
ਬਾਅਦ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ
ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਐੱਨਆਈਏ
ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।
ਐੱਨਆਈਏ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ
ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ
ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾ
ਰਹੇ ਹਨ।

ਚੰਪਤ ਰਾਏ, ਅਨਿਲ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੇ...

(ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਤਰੀਕ ਮੁਤਾਬਕ ਰਜਿਸਟਰ
'ਚ ਰਿਕਾਰਡ ਦਰਜ ਹੈ। ਬੈਠਕ 'ਚ ਟਰੱਸਟ ਦੇ
ਨਵੇਂ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਸੀਈਓ)
ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਵੀ ਗਠਨ
ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਐੱਸ.ਆਈ.ਟੀ. ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੋਸ਼ੀ, ਚੰਪਤ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ

ਲਖਨਊ: ਅਯੁੱਧਿਆ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਜਨਮ
ਭੂਮੀ ਮੰਦਰ 'ਚ 70 ਵਾਰ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦੀ ਚੋਰੀ ਕੀਤੇ
ਜਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਦਲ (ਐੱਸਆਈਟੀ)
ਦੀ ਜਾਂਚ 'ਚ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ
ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਗਠਿਤ ਐੱਸਆਈਟੀ ਦੀ
ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਕਈ ਖੁਲਾਸੇ ਕੀਤੇ
ਗਏ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ

ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਚੋਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੀਸੀਟੀਵੀ ਦੀ
ਫੁਟੇਜ 'ਚ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੌਰਾਨ 27 ਅਪ੍ਰੈਲ
ਤੋਂ ਪੰਜ ਜੂਨ 2026 ਵਿਚਾਲੇ ਭਾਵ 40 ਦਿਨਾਂ
'ਚ 70 ਵਾਰ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦੀ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।
ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਲੱਗੇ ਕੁਝ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਨੋਟ
ਲੁਕਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਫੁਟੇਜ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ
'ਚ ਛੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਐੱਫਆਈਆਰ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼
ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਟਰੱਸਟ ਬੈਂਕ ਦੀ
ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿਵਸਥਾ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੇ
ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਜਿੱਥੇ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਡਾ.
ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਹਨ, ਉਥੇ
ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਚੰਪਤ ਰਾਏ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ
ਹੈ।

ਡਾ. ਅਨਿਲ ਮਿਸ਼ਰਾ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਤੇ
ਸਟੈਂਡਰਡ ਆਪ੍ਰੋਟਿੰਗ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ (ਐੱਸਓਪੀ) ਨੂੰ
ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹਿਣ ਦਾ ਦੋਸ਼
ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।



ਮੋਹਾਲੀ 'ਚ ਚੰਨੀ ਨਾਲ ਬੈਠਕ... (ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ
ਹੈ। ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈ
ਕਮਾਨ ਤੋਂ ਸਮਾਂ ਲੈ ਕੇ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ

ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਰੱਖੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ
ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ
ਜਾਵੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ
ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਥਾਂਦੀ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਰੀ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ
ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ
ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਡਸਾ
ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ (ਹੈਪੀ ਹੀਰ)
ਆਗਿਆਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਠ
ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੀਰ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਡੇਟਨ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਦੇ ਜਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ

ਡੇਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ 4 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸੇ ਦਿਨ 1776 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨੀਆ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪਰੇਡਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ, ਵਪਾਰਕ, ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਝਾਕੀਆਂ ਭਾਗ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਹਿਤ, ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਓਹਾਇਓ ਸੂਬੇ

ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਡੇਟਨ, ਜੋ ਕਿ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਜਨਮਭੂਮੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—ਵਿਚ ਵੀ 250ਵੇਂ ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਸ ਡੇਅ ਦੇ ਜਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਡੇਟਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਫੇਅਰਬੋਰਨ ਅਤੇ ਬੀਵਰਕਰੀਕ ਦੀਆਂ ਪਰੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰ ਵਰਗ, ਧਰਮ, ਨਸਲ ਅਤੇ ਰੰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਮਲ

ਹੋ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਇਆ। ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿੱਖ ਝਾਕੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਝੰਡਿਆਂ, ਬੈਨਰਾਂ ਅਤੇ ਪੋਸਟਰਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਵਿੱਤਰ (ਬੋਬੀ) ਸਿੰਘ, ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਅਤੇ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਜੀਪਾਂ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਝੰਡੇ ਅਤੇ

'ਸਿੱਖਸ ਇਨ ਅਮਰੀਕਾ' ਦੇ ਬੈਨਰ ਲਗਾਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਵਾਟਰ ਰੀਸਟੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪਾਲ ਚਤਰਬ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਪਰੇਡ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ 'ਹੈਪੀ ਫੋਰਥ ਜੁਲਾਈ, ਹੈਪੀ ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਸ ਡੇਅ' ਦੀਆਂ ਗੂੰਜਾਂ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਵੇਕਲੀ ਪਛਾਣ ਵੀ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਰਹੀ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਝਾਕੀ ਮੁੱਖ ਸਟੇਜ ਕੋਲੋਂ ਗੁਜ਼ਰੀ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਏ.ਐੱਫ.ਏ. ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਦੇ ਸੁਨੀਲ ਮੱਲੂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਕੈਮਰਾਬੰਦ ਕੀਤਾ।



ਚਾਰ ਜੁਲਾਈ ਪਰੇਡ: ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ (ਇੰਡਿਆਨਾ) ਵਿਚ ਰਚਿਆ ਇਤਿਹਾਸ

ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ: ਗੁਰੂਘਰ ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ ਦੇ ਤੀਹ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ

ਗੁਰੂਘਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੇ ਚਾਰ

ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਪਰੇਡ ਦੇ ਮੀਲ ਦਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰਕੇ

ਲਈ ਦਸਤਾਰਾਂ ਤੇ ਦੁਪੱਟਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਕਿਸੇ ਕਰਿਸਮਸ ਤੋਂ ਘੱਟ

ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ, ਕੈਂਡੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਟੋਰੇਡ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਵੀ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਵੀ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹਾਂ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਝੰਡੇ ਵਾਲੇ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਬੀਬੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਸਭ ਅਮਰੀਕਾ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ ਮੰਗ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਲੜ ਰਹੇ, ਮੇਅਰ, ਕਾਂਗਰਸਮੈਨ, ਅਤੇ ਸੈਨੇਟਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਰਿਫ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕੀਤੀ।

-ਰਿਪੋਰਟ: ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਹਿਰਾਅ
ਇੰਦਰਜ ਪੰਜਾਬੀ ਸਕੂਲ



ਵਿਚ ਅੱਜ ਇਕ ਨਵਾਂ ਵਰਕਾ ਜੁੜ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਅਮੈਰੀਕਾ ਦੇ 250ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮੌਕੇ

ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਜਿੱਤ ਲਿਆ।



ਡਾਊਨ ਟਾਊਨ ਵਿਚ ਖਤਮ ਹੋਈ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਰੇਡ ਦੇਖ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ

ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਖਤ ਗਰਮੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 60 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ਼ਾਮਲ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਸੜਕ ਕਿਨਾਰੇ ਜੁੜੇ

‘ਨਿਊਯਾਰਕ ਕਿੰਗਜ਼ ਕਬੱਡੀ ਕਲੱਬ’ ਨੇ ਜਿੱਤਿਆ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦਾ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਵੱਲ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤੀ ਆਉਂਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ; ਆਏ ਦਰਸ਼ਕ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੱਫੀਆਂ ਪਾ-ਪਾ ਮਿਲਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਖਿੱਤੇ ਚਿਹਰੇ; ਕੁਝ ਵੱਖਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ‘ਚ ਸੂਰਜ ਦੀ ਚਮਕ ਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਲਿਸ਼ਕਦੇ ਗਠਵੇਂ

ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਹੋਏ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸਨ ਕਿ ਮੇਲਾ ਪੂਰਾ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਾਲ ਸੰਪੰਨ ਹੋਇਆ। ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ‘ਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਇਕੱਠ ਨੇ ਕਬੱਡੀ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਲੋਂ ਰੱਜ ਕੇ ਮੋਹ ਅਤੇ ਪਿਆਰ

ਕਲਗੀਧਰ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਦੀ ਟੀਮ ਦੂਜੇ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਰਹੀ। ਬੈਸਟ ਰੇਡਰ ਚਿੱਤਪਾਲ ਚਿੱਟੀ ਅਤੇ ਬੈਸਟ ਸਟਾਪਰ ਹੈਪੀ ਸਿੰਦੜ ਨੂੰ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਸਤਪਾਲ ਬੈਸਾ, ਗੁਰਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਤੂਰ, ਸਤੀਸ਼ ਭਾਰਦਵਾਜ,

ਗੋਪੀ ਮਾਣਕੀ, ਹੈਪੀ ਸੰਧਤ, ਦੀਪੀ ਬੁਰਜਆਲਾ ਆਦਿ ਸਟਾਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਬੱਡੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ‘ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਮੈਚ ਤੋਂ ਹੀ ਸੌ-ਸੌ ਡਾਲਰ ਦੇ ਇਨਾਮ ਰੇਡਾਂ ਤੇ ਜੱਫੀਆਂ ਲਈ ਲੱਗਦੇ ਰਹੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਨਾਮ ਕਦੇ ਨਹੀਂ

ਵਾਲੀਬਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਕਲੱਬ ਜੇਤੂ ਰਿਹਾ ਜਦਕਿ ਵਾਲੀਆ ਕਲੱਬ ਨੇ ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਵੀ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਖੁਲ੍ਹੇ ਅਖਾੜੇ ਦਾ



ਜੁੱਸੇ; ਮੈਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਠਕਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਸਰੀਰ ਗਰਮਾ ਰਹੇ ਖਿਡਾਰੀ ਤੇ ‘ਕੁੰਡੀਆਂ ਦੇ ਸਿੰਗ ਫਸਦੇ’ ਵੇਖਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਦਰਸ਼ਕ; ਸਪੀਕਰ ‘ਤੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਅਨਾਊਂਸਮੈਂਟਾਂ ਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ‘ਚ ਲੱਗਦੇ ਆਵਾਜ਼ੇ-ਇਹਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਭਾਖੜੇ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ; ਲੱਗਦੇ ਜੱਫੀਆਂ ‘ਤੇ ਅੱਕ ਲੈ ਕੇ ਉਡਦੇ ਰੇਡਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਵਾਛੜ; ਲੱਗਰ-ਪਾਣੀ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਬੰਧ; ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਤੇ ਹਰ ਅੱਕ ‘ਤੇ ਵੱਜਦੀਆਂ ਤਾਤੀਆਂ- ਇਹ ਨਜ਼ਾਰਾ ਸੀ, ਬਸੀਵੁਡ ਦੀ ਗਰਾਊਂਡ ‘ਚ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦਾ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਿੰਦਰ ਬੈਨੀਪਾਲ, ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਬਲਜੀਤ ਟਿਵਾਣਾ, ਦੀਪਿੰਦਰ ਵਿਰਕ, ਹਨੀ ਖੰਘੂੜਾ, ਜੱਸੀ ਗਿੱਲ, ਓਕਾਰ ਸਹੋਤਾ, ਵਿਕੀ ਸੰਮੀਪੁਰ, ਸ. ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਕਲੱਬ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਪਿੰਦੀ ਫੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਵਿਚ ਢੀਡਸਾ ਪਰਿਵਾਰ, ਖਟੜਾ ਪਰਿਵਾਰ, ਧਾਲੀਵਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਮਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ।

ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਦੁਪਹਿਰ ਬਾਰਾਂ ਕੁ ਵਜੇ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਛਿਪਣ ਤੱਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਹਰ ਪਲ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ ਕਿ ਹੋਰ ਖੇਡਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਤੇਹ-ਮੋਹ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣਾ ਕੁਰਬਾਨ ਸਭ ਕੁਝ ਮਾਂ ਖੇਡ ਕਬੱਡੀ ਤੋਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਅਰਦਾਸ ਉਪਰੰਤ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਸਾਂਝੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਅਮਰਜੀਤ ਢੀਡਸਾ ਤੇ ਲਖਵੀਰ ਢੀਡਸਾ ਅਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬੱਬੂ ਐਪਲਟਨ ਅਤੇ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਗਿੱਲ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪਿੱਠ ਬਾਪਤੀ। ਕਬੱਡੀ ਓਪਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੂਰੇ ਫਸਵੇਂ ਸਨ ਤੇ ਵੇਖਣ ‘ਤੇ ਹਰ ਮੈਚ ਫਾਈਨਲ ਘੋਲ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਾਬਾ ਸੰਗ ਜੀ ਟੀਮ ਦੇ 5 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਬੱਡੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈ ਕੇ ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰੌਚਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਨਿਊਯਾਰਕ ਕਬੱਡੀ ਕਲੱਬ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂਕਿ

ਗੁਰਬਾਜ਼ ਤੂਰ, ਗੁਰਦੀਪ ਤੂਰ, ਬਲੀ ਝਾਵਰ, ਗੈਰੀ ਤੂਰ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਤੂਰ ਅਤੇ ਕੁਲਜੀਤ ਗਿੱਲਜੀਆਂ ਵਲੋਂ, ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਟੜਾ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਅਤੇ ਜੈਸੀ ਮਾਨ ਵਲੋਂ, ਤੀਜਾ ਇਨਾਮ ਹਰਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਤਾਰੀ ਡੱਬ, ਸਨੀ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ, ਭਿੰਦਾ ਪਹਿਲਵਾਨ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਠਵਾਲ, ਜਤਿੰਦਰ ਨਾਹਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਮੱਟੂ, ਜੱਸੀ ਗਿੱਲ, ਸੁਖੀ ਟੱਟ, ਪਵਨ ਬੱਲ, ਲਾਡੀ ਬਡਿਆਲ ਅਤੇ ਚੌਥਾ ਇਨਾਮ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਬੈਸਟ ਰੇਡਰ ਅਤੇ ਬੈਸਟ ਸਟਾਪਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਸੈਣੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਵਾਲੀਬਾਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਢੀਡਸਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਸਮਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਬੱਡੀ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰਾਂ ਅਤੇ ਸਟੇਜ ਸੰਚਾਲਕਾਂ ਵਲੋਂ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੀ ਲੱਛੇਦਾਰ ਸੈਲੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਵੀ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਇਉਂ ਇਹ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਮੱਖਣ ਅਲੀ ਦੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ‘ਚ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਰੰਗਿਆ ਰਿਹਾ। ਸੁਲਤਾਨ ਸ਼ਮਸ਼ਪੁਰ, ਰਾਜੂ ਕੋਟਲਾਭਤੀ, ਮਨੀ ਮੱਲੂਆਂ,

ਭੁੱਲਣਗੇ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਬੱਡੀ ਵੇਖਣ ਆਏ ਹੋਣਗੇ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇਗੀ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਓਕਾਰ ਸਹੋਤਾ ਨੂੰ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸਮੂਹ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਚਿਤਪਾਲ ਚਿੱਟੀ ਨੇ ਵਧੀਆ ਰੇਡ ਪਾ ਕੇ ਅਤੇ ਹੈਪੀ ਸਿੰਦੜ ਨੇ ਵਧੀਆ ਜੱਫੇ ਲਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਖੱਟੀ। ਖਿਡਾਰੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਗੁੱਟ ਫੜ ਕੇ, ਕੈਚੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ, ਲੱਕ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ, ਡਬਲ ਟੱਚ, ਸਰਕਲ ਤੋਂ ਖਿਡਾਰੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਕੇ, ਕਦੀ ਸੱਜੇ, ਕਦੀ ਖੱਬੇ ਝਕਾਨੀ ਮਾਰਦੇ ਪੂਰਾ ਤਾਣ ਲਾ ਕੇ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਨੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਲਈ ਡਾਲਰਾਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਾਇਆ। ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਤੱਕ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਬਰਾਬਰ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਕਿੰਗਜ਼ ਕਬੱਡੀ ਕਲੱਬ ਨੇ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ।

ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੰਮੀ ਹੇਕ ਤੇ ਉਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਨਿੱਜਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਰੰਗ ਬਿਖੇਰੇ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਭਾਵੇਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ‘ਤੇ ਨਾ ਆਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਕਈ ਕੁਤੀਆਂ-ਮੁੰਡੇ ਫੇਰ ਵੀ ਸਟੇਜ ‘ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਨਿੱਜਾ ਨਾਲ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿਚਵਾਉਣ ਤੋਂ ਨਾ ਟਲੇ। ਮੇਲਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਨਿੱਕੀ-ਮੋਟੀ ਲੜਾਈ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਐਤਕੀ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ‘ਚ ਤੂ-ਤੂ ਮੈਂ ਮੈਂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਮਾਹੌਲ ਕਾਬੂ ‘ਚ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਮੇਲੀਆਂ ਲਈ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਵੀ ਚੰਗਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸੀ। ਕੇ ਕੇ ਪੰਮਾ ਵਲੋਂ ਖਾਣੇ ਤੇ ਚਾਹ-ਪਕੌੜਿਆਂ ਦਾ ਖੁਲ੍ਹਾ ਲੰਗਰ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਈਸ ਕਰੀਮ ਟਰੱਕ ਤੋਂ ਬੱਚੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਨਪਸੰਦ ਆਈਸ ਕਰੀਮ ਲੈ ਕੇ ਖਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਬੀਬੀਆਂ ਲਈ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਵਾਸਤੇ ਸੂਟ, ਜੁੱਤੀਆਂ, ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੇ ਸਟਾਲ ਵੀ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬੀਬੀਆਂ ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਕਰ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

(ਬਾਕੀ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ)

ਰਾਜ ਕਾਕੜਾ ਦੀ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਪੁਸਤਕ 'ਪੈਂਡਾ' ਲੋਕ-ਅਰਪਣ

ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ: ਗੀਤਕਾਰ, ਕਵੀ, ਗਾਇਕ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਰਾਜ ਕਾਕੜਾ ਦੀ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਪੁਸਤਕ 'ਪੈਂਡਾ' ਦਾ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਸਮਾਰੋਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਚੱਜੇ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸੇ, ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਏਕਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਜੀਵੰਤ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਹਰ ਉਮਰ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ। ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ

ਰਿਪੀ ਸਿੱਧੂ, ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ

ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੱਕ, ਮਾਵਾਂ, ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨਾਲ ਮਾਹੌਲ ਪੰਜਾਬ ਵਰਗਾ ਬਣ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਆਪਣਾਪਣ, ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮਾਣ ਸਾਫ਼ ਝਲਕ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਰਾਜ ਕਾਕੜਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਪੈਂਡਾ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਗਭਗ ਛੱਤੀ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ, ਕਲਾਤਮਕ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਰਚਨਾ ਸਿਰਫ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਆਤਮਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਤਾ (ਉਸਤਤ), ਐਤਾ (ਅਣਖ), ਈਤੀ (ਇਸ਼ਕ-ਇਬਾਦਤ) ਅਤੇ ਸੱਸਾ (ਸਿਜਦਾ) ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਤਮਿਕ, ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਰਾਜ ਕਾਕੜਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪੁਸਤਕ

ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦਾ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਲੋਕ ਵਿਰਸੇ, ਸੰਤਾਂ ਅਤੇ ਯੋਧਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਗਏ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਫ਼ਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਇਹ 'ਪੈਂਡਾ' ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਰੂਹਾਨੀ ਸਫ਼ਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ,



ਕੇ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਰਸਮੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਬਰਾਬਰੀ, ਸਾਂਝੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਨੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਔਰਤ ਸਿਰਫ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨੀਂਹ ਹੈ, ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ।

ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ ਕਾਕੜਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੇ



ਆਪ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪੂਰੇ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸਟੇਜ ਸੰਚਾਲਨ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਉਂ ਅਤੇ ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਮਨੇਸ ਨੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਅਤੇ 'ਟੀਮ ਇੰਡੀ ਮੇਲਾ' ਵੱਲੋਂ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੋਜਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਝਲਕ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਢੋਲਕੀ ਵੀ ਵਜਾਈ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਰੰਗ ਦਿੱਤਾ। ਨਵੇਂ ਉਭਰਦੇ

ਨਾਲ ਕਈ ਦਰਸ਼ਕ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਏ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲਾਂ, ਪਿਰਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਘੋਤਤਾ, ਜੱਸੀ ਮਾਨ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਲ੍ਹੀ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ, ਕਮਲ ਬੈਂਸ ਸਮੇਤ ਕਈ ਪਤਵੰਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਅਤੇ 'ਟੀਮ ਇੰਡੀ ਮੇਲਾ' ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਰਾਜ ਕਾਕੜਾ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਵਜੋਂ ਲੋਈ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। 'ਇੰਡੀ ਮੇਲਾ ਟੀਮ' ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ, ਵਿਰਸੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਯੋਜਨਾ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਪੈਂਡਾ' ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸੇ, ਪਹਿਚਾਣ ਅਤੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਮੁੜ ਜੁੜਨ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੱਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ



ਆਪਣੀ ਸਿੱਟੀ ਅਤੇ ਪਹਿਚਾਣ ਨਾਲ ਮੁੜ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਡੂੰਘੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਸਮੇਂ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਮਿਲ

ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮਨ ਮੋਹ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ, ਪਰਿਵਾਰ, ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਿਆਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਹਾਲ ਤਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਗੂੰਜ ਉਠਿਆ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਾ ਸਿਰਫ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ

ਕਲਾਕਾਰ ਚੰਨੀ ਬਰਨਾਲਾ ਅਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰਾਨਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਜਿੱਤ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼, ਇਕੱਲੇਪਣ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ

ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਾ ਸਰੋਤ ਬਣੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਕਾਕੜਾ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲੇਖਨ ਰਾਹੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਮਾਜਿਕ ਏਕਤਾ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੁੱਲਾਂ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

-ਪੱਤਰ ਪ੍ਰੇਰਕ, ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼



ਕਬੱਡੀ ਮੇਲੇ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤਸਵੀਰਾਂ: (ਏਸ਼ੀਅਨ ਮੀਡੀਆ ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ.)



ਸ. ਦਲਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ ਨਮਿਤ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ 19 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਸ਼ੁਭ ਚਿੰਤਕ ਸ. ਦਲਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ, ਜੋ ਲੰਘੀ 11 ਜੂਨ ਆਪਣੇ ਸਵਾਸਾਂ ਦੀ ਪੁੰਜੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਕੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ ਸਨ, ਨਮਿਤ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ ਵਿਖੇ 19 ਜੁਲਾਈ, ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 12:30 ਤੋਂ 2:00 ਵਜੇ ਦਰਮਿਆਨ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਖੁਲਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।



Dalbara Singh Mangat

April 14, 1949 - June 11, 2026

Anthim Ardas & Kirtan

SUNDAY JULY 19, 2026

12:30 PM TO 2:00 PM

SIKH RELIGIOUS SOCIETY OF MICHIGAN
3180 BECKLEY ROAD, BATTLE CREEK, MI

ਗਰਮੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਰਦਾਸਿ ਉਪਰੰਤ ਕਾਰਸੇਵਾ ਸਵੇਰੇ 7:30 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਕਿ ਉਲੀਕੇ ਹੋਏ ਕਾਰਜ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਜੀ!

SIKH Religious Society
PALATKA GURDWARA



ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ

ਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਕਾਰ-ਸੇਵਾ 2026

ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਕਾਰ-ਸੇਵਾ ਮਿਤੀ 11 ਜੁਲਾਈ 2026, ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ, ਸਵੇਰੇ 8 ਤੋਂ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗੀ, ਸ਼ਕਾਰੋਲੈਂਡ ਦੀ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਾਰ-ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਤਨ, ਮਨ, ਧੰਨ ਨਾਲ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ।

Summar Kar-Seva 2026

A humble request all to join Gurudwara Sahib Summar Kar-Seva held July 11, 2026, Saturday, 8 am to late evening. Please join along with the families, nears and dears.

Thanks all & Waheguru bless us all for servings Gurudwara Sahib and Society's.

DEVOTE TAN MANN DHAN SEVA

ਬੇਨਤੀ ਕਰਤਾ :- ਸਮੂਹ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਾਰ ਸੇਵਕ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਬੋਰਡ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

847-359-0746

To Advertise In Punjab Times

Call: 847-359-0746

GoldenKey LENDING

Grow your business with our Strategic

COMERCIAL LOAN SOLUTIONS

Partner with us for expert guidance and support

Contact Us at

317-620-4100

www.goldenkeylending.com

We speak your Language
English • ਪੰਜਾਬੀ • ਹਿੰਦੀ • اردو

325 S. College Avenue, Indianapolis, Indiana 46202

NMLS 147421



Balbir (Bill) Grewal
MORTGAGE LOAN OFFICER
NMLS# 353442



Sistar Mortgage

A Nationwide Lender

Over 2 Decades of experience providing high level servicing for new and experienced borrowers!

Residential and Commercial Loans

Available In Most States!

Special loan programs for:

- Jumbo Loans
- Self Employed and with a work permit
- Business loans with or without property

(734) 330-8859

balbir.grewal@sistarmortgage.com
balbirgrewal.sistarmortgage.com
https://www.nmlsconsumeraccess.org

Corporate NMLS# 68434
AZ License# BK-0945946

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

Domestic fares available

United Airlines

British Airways

For Emergency

Call anytime at

847-436-9010

Etihad, Air India,

KLM, Lufthansa,

Delta, Qatar Airlines.



UMATRAVELS

2541 W. Devon Ave., Chicago, IL 60659

For Delhi Amritsar-Bombay Ahmedabad, Hyderabad-Madras

Call For Special Sale Fares

Call: 773-338-5603

ਦਿੱਲੀ ਦਹਿਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਤ ਅੱਤਵਾਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਦਹਿਲਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚ ਰਹੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਚ ਏਜੰਸੀ ਆਈਐੱਸਆਈ ਦੇ ਏਜੰਟ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਗੈਂਗਸਟਰ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦ ਭੱਟੀ ਮਾਡਿਊਲ ਦੇ ਛੇ ਹੋਰ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸੈੱਲ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸੱਤਵੇਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁੰਗੇਰ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦ ਦੇ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਕਿਸੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਥਾਂ ਜਾਂ ਥਾਣੇ 'ਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਤੇ ਦੂਜੇ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਤੋਂ ਭੇਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਉਕਤ ਧਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਆਕਾ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਐਤਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਪੰਜ ਅੱਤਵਾਦੀ ਪੈਟਰੋਲ' ਬੰਬ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ

ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ 'ਚ ਦੋ ਕਾਰਾਂ ਤੇ ਇਕ ਬਾਈਕ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਤਤਕੇ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੇ ਥਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਪੈਟਰੋਲ ਬੰਬ ਸੁੱਟ ਕੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੈੱਲ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ। ਛੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲਾ ਹਾਊਸ ਕੋਰਟ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਸੱਦਾਮ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸੈੱਲ ਦੀ ਟੀਮ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦ ਭੱਟੀ ਮਾਡਿਊਲ ਦੇ 60 ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪ੍ਰਮੋਦ ਸਿੰਘ ਕੁਸ਼ਵਾਹਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ



ਹੈ ਕਿ ਡੀਸੀਪੀ ਪ੍ਰਵੀਣ ਕੁਮਾਰ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਏਸੀਪੀ ਵਿਵੇਕ ਕੁਮਾਰ ਤਿਆਗੀ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੁਨੀਲ ਜੈਨ ਤੇ ਧੀਰਜ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲਾਂ

ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਆਈਐੱਸਆਈ ਹੈੱਡਲਰ ਰਾਣਾ ਹੁਨੈਨ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗੀ ਹੈ। ਇਸ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਪੈਟਰੋਲ ਬੰਬ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਕੇ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਕਿਸੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਥਾਂ ਜਾਂ ਥਾਣੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਤਵਾਰ ਰਾਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸੇ ਘਾਟ ਤੋਂ ਫੜਿਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਪੈਟਰੋਲ ਬੰਬ ਤੇ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਦੂਜੇ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਆਈਐੱਸਆਈ ਹੈੱਡਲਰ ਹਸਨ ਗੁੱਜਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗੀ ਹੈ। ਇਹ ਗਰੁੱਪ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਡੂੰਹ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਤੁਰਕੀਏ ਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੈੱਡਲਰਾਂ

ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਧਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਭਾਰਤ 'ਚ ਅੱਤਵਾਦੀ ਤੇ ਅਪਰਾਧਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਫਾਇਨਾਂਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਲਿੰਦੀ ਕੁੰਜ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਪਿਸਟਲ ਤੇ ਪੰਜ ਕਾਰਤੂਸ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਤਿੰਨਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੌਥੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੇ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾਨਿਸ਼ ਉਰਫ਼ ਚਾਂਦ ਮੀਆਂ ਤੇ ਸਲਮਾਨ ਹਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਮੁਸਲਿਮ ਬੁਗ਼ਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਖੜੋਲੀ, ਮੁਜ਼ਫ਼ਰਨਗਰ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੈਯਬ (ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ਼), ਜੁਬੈਰ ਖ਼ਾਨ (ਮੋਦੀਨਗਰ), ਅਲੀ ਫ਼ਜ਼ਲ (ਲਿਸਾਰੀ ਗੇਟ, ਮੋਰਠ), ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ (ਕੋਹਲਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਸੱਦਾਮ (ਮਿਲਕੀ ਖਾਨਪੁਰ, ਮੁੰਗੇਰ) ਹਨ।

ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਣਾ, ਨਵਤੇਜ਼ ਗੜ੍ਹਦੀਵਾਲਾ, ਕੇ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ, ਨਕਸ਼ ਵਰਿਆਣਵੀ, ਹਰਦਿਆਲ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰੀ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਜਲੰਧਰ: ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ ਸੇਖੋਂ ਰਜਿ. ਦੇ ਜਨ ਸਕੱਤਰ ਉੱਘੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਸੰਧੂ ਵਰਿਆਣਵੀ ਦੇ 73 ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਨ 'ਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਲੱਬ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਾਹਿਤਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋ. ਸੰਧੂ

ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਵਤੇਜ਼ ਗੜ੍ਹਦੀਵਾਲਾ ਨੂੰ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀਵਾਨਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲੋਕ ਸ਼ਾਇਰ ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਣਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਨਮਾਨਿਤ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਇੱਕ ਰਚਨਾ ਸੁਣਾ ਕੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਦਰਪਣ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਸ਼ੈਲਾ ਖੁਰਦ ਵਲੋਂ ਰੋਸ਼ਨ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਪੇਂਟਿੰਗ ਪ੍ਰੋ. ਸੰਧੂ ਵਰਿਆਣਵੀ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਨਵੀਂ ਚੇਤਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਮੰਚ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਕਲਾ ਮੰਚ ਵਰਿਆਣਾ ਵਲੋਂ ਵੀ ਨਕਦ ਰਾਸ਼ੀ ਅਤੇ



ਵਰਿਆਣਵੀ, ਡਾ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਜੌਹਲ, ਡਾ. ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ, ਡਾ. ਧਰਮਪਾਲ ਸਾਹਿਲ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ, ਡਾ. ਕੰਵਲ ਭੱਲਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੱਲੀ ਆਦਿ ਵਿਰਾਜਮਾਨ ਰਹੇ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਣਾ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਸੰਧੂ ਵਰਿਆਣਵੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਤੇ ਪੰਜ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਹਿਲਾ ਉਸਤਾਦ ਉਲਫ਼ਤ ਬਾਜਵਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਹਰਦਿਆਲ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰੀ ਨੂੰ, ਪਹਿਲਾ ਨੰਦ ਲਾਲ ਨੂਰਪੁਰੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਕਸ਼ ਵਰਿਆਣਵੀ ਨੂੰ, ਪਹਿਲਾ ਨਹਿੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਖੇਦੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਕੇ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ, ਪਹਿਲਾ ਲੋਕ ਕਵੀ ਗੁਰਦਾਸ ਰਾਮ ਆਲਮ ਯਾਦਗਾਰੀ

ਖੂਬਸੂਰਤ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੇ ਕੇ ਸੰਧੂ ਵਰਿਆਣਵੀ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੌਕੇ ਤੇ ਸਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਜੀਉਂਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸੰਸਕਰਣ ਅਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਤ੍ਰੈਮਾਸਿਕ ਪਰਚੇ ਮੀਰਜ਼ਾਦਾ ਦਾ ਨਵਾਂ ਅੰਕ ਵੀ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇੱਕਜੁੱਟ ਹੋਣ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਸਾਹਨੇਵਾਲ (ਖੰਨਾ): ਪੰਥਕ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਥ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀਆਂ 'ਤੇ

ਪੰਥਕ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜਤਾਈ ਸਹਿਮਤੀ

ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਰੇਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ. ਟੀ. ਰੋਡ ਸਾਹਨੇਵਾਲ ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੰਥਕ ਇਕੱਤਰਤਾ ਪੰਥਕ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਬੀਬੀ ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ, ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਕੇ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੀਬੀ ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਨੇ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ, ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੂਹ ਪੰਥ ਦਰਦੀਆਂ, ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਵਿਰੋਧਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਪੰਥਕ ਭਲਾਈ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਝੁੰਦਾ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਜਥੇਦਾਰ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਉਮੈਦਪੁਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ



ਏਕਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਝੁੰਦਾ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਉਮੈਦਪੁਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਵੱਡੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਏਕਤਾ ਹੀ ਪੰਥ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਉਮੈਦਪੁਰੀ ਵਲੋਂ ਅੱਠ ਮਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਜੈਕਾਰੇ ਲਾ ਕੇ ਮਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਰਾਜਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਟੌਹਤਾ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਪੰਥਕ ਇਕੱਤਰਤਾ ਦੌਰਾਨ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੇ 8 ਮਤੇ

ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੰਥ ਇਕੱਤਰਤਾ ਦੇ ਦਸੰਬਰ 2024 ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹੋਏ

ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੂਲ ਭਾਵਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਥ ਏਕਤਾ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ, ਕੇਵਲ ਨਿੱਜੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੰਥ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਰਬ ਉੱਚ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਨਿਆਰੀ ਹੋਂਦ ਹਸਤੀ ਬਚਾਉਣ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ, ਪੰਥ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਹੱਕੀ ਮੰਗਾਂ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ, ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਕੈਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਈ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨਸਲ, ਫ਼ਸਲ ਤੇ ਅਰਥਚਾਰਾ, ਕਿਸਾਨੀ-ਜਵਾਨੀ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਕੇਵਲ ਸੰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸਗੋਂ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਰਾਜ, ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇ, 15 ਸਾਲ ਤੋਂ ਰੁਕੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਵੇ।

ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ



ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਗੋਲੀਕਾਂਡ 'ਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਸੀ.ਐੱਮ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਮਵਾਈ 18 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪਰਤਣ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਸੁਖਬੀਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਕੋਰਟ 'ਚ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਹਰਿਦੁਆਰ 'ਚ ਨਕਲੀ ਕਰੰਸੀ ਸਣੇ 4 ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਬੂ

ਹਰਿਦੁਆਰ: ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ ਹਰਿਦੁਆਰ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ 'ਚ ਜਾਅਲੀ ਨੋਟ ਖਪਾਉਣ ਪੁੱਜੇ ਪਿਓ-ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਜੋੜੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਚਾਰਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚੋਂ 500 ਰੁਪਏ ਦੇ 169 ਜਾਅਲੀ ਨੋਟ, ਯਾਨੀ ਕੁਲ 84 ਹਜ਼ਾਰ 500 ਰੁਪਏ ਦੀ ਨਕਲੀ ਕਰੰਸੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ। ਪੁੱਛਗਿੱਛ 'ਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ

20 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ 'ਚ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਨੋਟ ਖਰੀਦੇ ਸਨ। ਹਰਿਦੁਆਰ 'ਚ ਭੀੜ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਨਕਲੀ ਨੋਟ ਖਪਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਹ ਹਰ ਥਾਂ 500 ਦਾ ਨੋਟ ਦਿੰਦੇ ਤੇ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਪੈਸੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਦੇ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਟਿੱਕੂ, ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸੁਮਿਤ ਕੁਮਾਰ ਵਾਸੀ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ।



ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

11 ਜੁਲਾਈ, ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ

ਜੰਗ ਦੀ ਆਹਟ...

ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਕਈ ਵਾਰ ਯੁੱਧ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੇ ਪੂਰੇ ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਹੈ। ਜੈਸ਼-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਅਤੇ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤਾਇਬਾ ਸਮੇਤ ਦਰਜਨ ਭਰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਣ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਨੇਕਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵੰਗਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਉਥੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਧਮਕੀਆਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਭੇਜਣਾ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕੜੀ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਗਾਮ ਵਿਚ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ 26 ਭਾਰਤੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਉਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਕਈ ਸੰਗਠਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਵੀ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਤਾਲਿਬਾਨ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸੰਗਠਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਥੇ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਅਤੇ ਖ਼ੂਨ-ਖ਼ਰਾਬੇ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਇਹੀ ਸੰਗਠਨ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾਉਣ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਫ਼ਗ਼ਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਖ਼ੈਬਰ ਪਖ਼ਤੂਨਖਵਾ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਤਾਇਬਾਨ ਦੀ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫ਼ੌਜ ਨਾਲ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਫ਼ਗ਼ਾਨਿਸਤਾਨ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਾਂਤ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਖ਼ੂਨ-ਖ਼ਰਾਬੇ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਿਆ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਹੁਣ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਂਬੜਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਗਾਮ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ 1960 ਦੀ ਸਿੰਧੂ ਜਲ ਸੰਧੀ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਖ਼ੂਨ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਵਹਿ ਸਕਦੇ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ (ਰੋਕੂ) ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ 23 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤਾਇਬਾ ਅਤੇ ਜੈਸ਼-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਹ ਸੰਗਠਨ ਲਗਾਤਾਰ ਡਰੋਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਤਸਕਰੀ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਜਮਾਤ-ਉਦ-ਦਾਵਾ ਦੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣੀ ਵੀ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕੰਮ ਉਸ ਲਈ ਅਸੰਭਵ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਸਿੰਧੂ ਜਲ ਸੰਧੀ ਦੇ ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬੇਹੱਦ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣ 'ਤੇ ਉਤਾਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਛਿੜਨ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਲੋਮੈਟਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਲੱਭਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕੋਲ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤਾਕਤਵਰ ਚੀਨ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਪਰ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਗੱਲ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਹਰ ਹੀਲੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖ਼ੂਨ ਵਹਾਉਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਜੇ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਮੌਜ਼ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕਾਂ ਅਤੇ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਅਮਨ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਿੰਨੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ।



ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਕਬਜ਼ਾ ਮਸੰਦਾਂ ਦਾ!

'ਸੋਹ ਵਾਲਾ ਤੱਕਲਾ' ਨਾ ਸੋਚਦੇ ਗੱਡਣ ਵਾਲੇ, ਬੱਝ ਜਾਂਦਾ ਮੁੰਝ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ 'ਚ 'ਦਵੰਦਾਂ' ਦਾ।
ਆਸਰੇ ਧਰਮ ਦੇ ਜੋ ਹੋਰ 'ਗੋਦਾਂ ਗੁੰਦੀ' ਜਾਂਦੇ, ਆਉ ਗਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੱਸੋ ਫੇਰ ਕੀ ਅਨੰਦਾਂ ਦਾ।
ਸੋਚ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਛੱਡ ਤੱਤੇ ਨਾਹਰੇ ਲਾਈ ਜਾਣ, ਹੁੰਦਾ ਨੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਅੱਗੇ ਗਲ ਪੈਣੇ ਫੰਧਾਂ ਦਾ।
ਪੈਦਾ ਦੇ ਭੁਗਤਣਾ ਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਲੰਬਾ ਚਿਰ, ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਕਾਰਾ ਕੁੱਝ ਬੋਤੇ ਜਿਹੇ ਚੰਦਾਂ ਦਾ।
ਕੌਣ ਕਿਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕਿਉਂ 'ਕਿੱਲੁਦਾ' ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ, ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ 'ਅੰਦਰਲੇ ਸਬੰਧਾਂ' ਦਾ।
ਰਹਿੰਦਾ ਨੀ ਵੱਕਾਰ ਉਦੋਂ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਸੱਚ ਜਾਣੋ, ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ ਮਸੰਦਾਂ ਦਾ!

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹੇ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਘਾਣ!

ਸਾਲ 2014 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਅੱਛੇ ਦਿਨ' ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਅੰਕੜੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ- ਜਿਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਵਾਈ ਔਡਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 74 ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 160 ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਐਕਸਪ੍ਰੈਸਵੇਅ 1000 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 5700 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੱਕ ਫੈਲ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਮੈਟਰੋ ਰੇਲ ਨੈੱਟਵਰਕ, ਜੋ ਕਦੇ ਸਿਰਫ 5 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸੀ, ਅੱਜ 20 ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਚਮਕ-ਦਮਕ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕੀ ਅਸਲ ਸੱਚਾਈ ਬੇਹੱਦ ਦਰਦਨਾਕ ਹੈ। ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਗਨਚੁੰਬੀ ਇਮਾਰਤਾਂ, ਮਹਿੰਗੇ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸਵੇਅ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸ ਵਰਗ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ? ਕੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਗਰੀਬ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤੇ ਮੱਧਮ ਵਰਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ? ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਚਮਕਦੀ

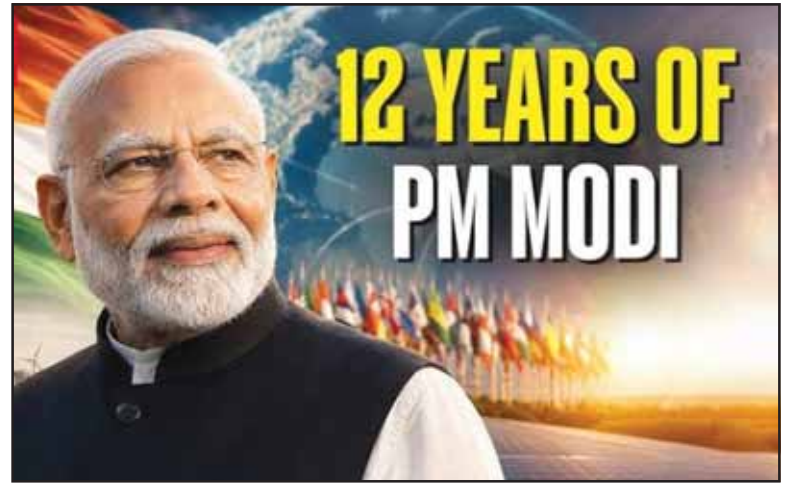


ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਲਾਹੀ
ਫੋਨ: 9815802070

ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਓਹਲੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਆਮ ਆਦਮੀ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਅੱਜ ਵੀ ਬੇਗਲ ਬਸਤੀਆਂ, ਧੂੜ-ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਨਰਕ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੱਟਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਰੱਦੀ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਖਸਤਾਹਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਜ਼ੀਰੋ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਕੋਰੋਨਾ ਕਾਲ ਦੇ ਉਸ ਭਿਆਨਕ ਦੌਰ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਆਕਸੀਜਨ, ਬੈਂਡਾਂ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦਮ ਤੌੜਿਆ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਰ ਇਸੇ ਗਰੀਬ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਪਈ ਸੀ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ 70-77 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਆਮ ਇਨਸਾਨ ਲਈ 'ਰੋਟੀ ਦੀ ਟੋਕਰੀ' ਅਤੇ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਉਤਨੀ ਹੀ ਦੂਰ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਵਿਕਾਸ ਹੈ ਜੋ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿਜੋਰੀਆਂ ਤਾਂ ਭਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਗਰੀਬ ਦੀ ਬਾਲੀ ਵਿਚੋਂ ਰੋਟੀ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ?

ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਜਸ਼ਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਸਲ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਸਰਦਾਰੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਹਨ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਮਮਤਾ ਬਨਰਜੀ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ (ਟੀ.ਐੱਮ.ਸੀ.) ਦੇ ਅਜਿੱਤ ਕਿਲੇ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਮ, ਦਾਮ, ਡੰਡ, ਭੇਦ ਸਭ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਨੰਗਾ ਨਾਚ ਕੀਤਾ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਉਪਰੰਤ ਟੀ.ਐੱਮ.ਸੀ. ਦੇ 20 ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਗੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਦੀ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀ 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿਟੀਜ਼ਨਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ' ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਵੱਡੀ ਸਿਆਸੀ ਤੌੜ-ਭੰਨੂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਚਾਲ ਲੁਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ-ਦੋਵਾਂ ਸਦਨਾਂ ਵਿਚ 'ਦੇ-ਤਿਹਾਈ ਬਹੁਮਤ' ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਬੇਹੱਦ ਨਜ਼ਦੀਕ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਤੇ 'ਹਿੰਦੂਤਵਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ' ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਲਿਖਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਹੁ-ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਢਾਂਚੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਕੀ ਦੂਜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣਾ ਅਤੇ ਜਨਾਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਪਮਾਨ



ਕਰਨਾ ਗ਼ੈਰ-ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਅੱਜ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਝੁਕਾਉਣ ਲਈ ਈ.ਡੀ., ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰੇਆਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕਣਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੰਡ ਫ੍ਰੀਜ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਸਿੱਧੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿੰਗ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 356 ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਡਿਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ 'ਪਿੰਜਰੇ ਦਾ ਤੋਤਾ' ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਪੁਰਾਣੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਆਧੁਨਿਕ ਅਤੇ ਮਾਰੂ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਭਿਆਨਕ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਸੱਤਾ ਦੀ ਹਵਸ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਪਾਤਾ ਪਾਇਆ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਵੋਟਾਂ ਹਥਿਆਉਣ ਲਈ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਤਕਾਇਆ ਗਿਆ, ਫਿਰ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਹਰ ਉੱਠਣ ਵਾਲੀ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਦੇਸ਼-ਧ੍ਰੋਹ ਦਾ ਲੇਬਲ ਲਗਾ ਕੇ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚਰਚਾ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਿਆਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਵੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲਣ ਦੇ ਕੋਝੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਚੌਥਾ ਸਤੰਭ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮੀਡੀਆ ਅੱਜ 'ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ' ਬਣ ਕੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਅਸਲ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਗਾਇਬ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਘੁੱਟਣ ਭਰਿਆ ਅਤੇ ਦਮਨਕਾਰੀ ਮਾਹੌਲ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ 77 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੇ ਇੱਕ 'ਚਾਹ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ' ਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਪਿਛੋਕੜ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ, ਉਸ ਦੇ ਹੰਝੂਆਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੌਂਪੀ ਸੀ। ਪਰ ਅੱਜ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀ, ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਮੋਦੀ ਭਗਤ ਕਿਸੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਰਾਜੇ-ਮਹਾਰਾਜੇ ਵਾਂਗ ਅਲੀਸ਼ਾਨ ਬੰਗਲਿਆਂ, ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਕਾਫ਼ਲੇ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਹੁਟਰ ਵਜਾਉਂਦੇ, ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਰੋਕ ਕੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਆਮ ਜਨਤਾ ਕੜਕਦੀ ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਜਾਮ ਵਿਚ ਫਸੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ-ਉਹ ਜਨਤਾ ਜੋ ਮਹਿੰਗਾਈ, ਆਟੇ-ਦਾਲ ਦੇ ਭਾਅ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਜਨਤਾ ਦੇ ਪੈਸੇ 'ਤੇ ਪਲ ਰਹੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ

'ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ' ਹੈ।

ਕੀ ਮੋਦੀ ਜੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਸ ਲੜਖੜਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਅਧਮੋਏ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹਨ? ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੰਚਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ 'ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਜਨਨੀ' ਕਹਿਣ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਰੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਸਲ ਸਥਿਤੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਡਿੱਗਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ 'ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਜਨਤਾ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੰਨੀ ਕਤਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਨੌਜਵਾਨ ਅੱਜ ਡਿਗਰੀਆਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਇਸੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ, ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਿਸਟਮ ਖਿਲਾਫ਼ ਗੁੱਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਹੁਣ 'ਕਾਕਰੋਚ ਪਾਰਟੀ' ਵਰਗੇ ਅਨੇਕੇ ਅਤੇ ਵਿਅੰਗਾਤਮਕ ਤਰੀਕੇ ਅਪਣਾ ਕੇ ਮੋਦੀ ਸਿਸਟਮ 'ਤੇ ਚੋਟ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦੀ ਚੀਕ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਦਾ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਕਮਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਹੈ।

ਜਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਜਨਤਾ ਅੱਤ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ, ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਭਾਰਤੀ ਵੋਟਰ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿ ਕੇ ਸਭ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਕਰਵਟ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਖ਼ਤ-ਓ-ਤਾਜ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਹੰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਰਾਵਣ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹਿਟਲਰ ਦਾ, ਉਹ ਕਦੇ ਸਲਾਮਤ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਲਈ, ਮੋਦੀ ਜੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਅਤੇ ਆਈਨਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ੇਅਰ ਯਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ:

ਤੁਮ ਸੇ ਪਹਿਲੇ ਵੇ ਜੋ ਏਕ ਸ਼ਖ਼ਸ ਯਾਹਾਂ ਤਖ਼ਤ ਨਸ਼ੀ ਥਾ,

ਉਸ ਕੋ ਭੀ ਅਪਨੇ ਖੁਦਾ ਹੋਨੇ ਕਾ ਇਤਨਾ ਹੀ ਯਕੀ ਥਾ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 12 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਭਗਤਾਂ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖੁਸ਼ਾਮਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬੜੀ ਧੂਮ-ਧਾਮ ਨਾਲ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਗਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੋਕੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਮਸੀਹਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਚਾਪਲੂਸੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਦਾ ਇਹ ਆਲਮ ਦੇਖ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਜਸ਼ਨ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਲੰਬੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ ਕੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ (ਆਪਾਤਕਾਲ) ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਸੱਤਾ ਦੇ ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਆਰਤੀ ਉਤਾਰੀ ਜਾਣ ਲੱਗੇ, ਤਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਗੁਲਾਮ ਰਹੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਉੱਤੇ ਟਿਕੀ ਗੋਰੀ ਦੁਨੀਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਐਮ.ਜੇ. ਵਿਜੇਅਨ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਪੁਰਜੋਸ਼ ਕਦਰਦਾਰ, ਸਮਾਜ-ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਕਾਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਫੁੱਟਬਾਲ ਵਿਚ 'ਗੋਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ' ਲਈ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਾਨਮੱਤੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਬਸਤੀਆਂ ਦੇ ਉਸ ਪਿਛੋਕੜ ਤੋਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰਾਜ ਹੀਣ ਸਮਝ ਕੇ ਦੁਰਕਾਰਦੇ ਅਤੇ ਕੁਚਲਦੇ ਰਹੇ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਇਸ ਬਹੁਤ ਹੀ ਰੋਚਕ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਛੁਹਿਆ ਹੈ, ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। - ਸੰਪਾਦਕ ॥

ਐਮ. ਜੇ. ਵਿਜੇਅਨ
ਅਨੁਵਾਦ: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਗ਼ੌਰ ਨਾਲ ਦੇਖੋ। ਵਿਸ਼ਵ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੀਆਂ ਕਥਿਤ 'ਗੋਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ' ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਚਿੱਟੇ ਜਿਸਮਾਂ, ਚਿੱਟੇ ਇਤਿਹਾਸਾਂ, ਚਿੱਟੇ ਗਿਰਜਾਘਰਾਂ ਜਾਂ ਗੋਰੀ ਚਮੜੀ ਵਾਲੀਆਂ ਔਲਾਦਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ। ਉਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਫਰੀਕਾ, ਕੈਰੇਬੀਅਨ, ਅਰਬ ਜਗਤ, ਏਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਔਲਾਦਾਂ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਉੱਤੇ ਟਿਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ—ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਬਸਤੀਆਂ, ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ, ਕਿਰਤੀ ਉਪਨਗਰਾਂ ਅਤੇ ਬਸਤੀਵਾਦ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿੱਕਲੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ। ਇਹੀ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਾਰ ਹੈ।

ਅੱਜ ਫੀਫਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਕੀ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ, ਕਿ ਕਿਸ ਨੇ ਗੋਲ ਕੀਤਾ, ਕਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਟੋਲੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ, ਜਾਂ ਕੌਣ ਅਗਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆ? ਨਹੀਂ। ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ— ਆਖਿਰ ਸਾਬਕਾ ਸਾਮਰਾਜਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਉੱਤੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕੌਣ ਦੌੜ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਫਰਾਂਸ ਨੂੰ ਦੇਖੋ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ ਦੇਖੋ। ਬੈਲਜੀਅਮ, ਸਪੇਨ, ਜਰਮਨੀ, ਨੀਦਰਲੈਂਡ, ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ, ਪੁਰਤਗਾਲ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਦੇਖੋ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਲਮੀ ਕੌਮਵਾਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖੋ। ਵਿਸ਼ਵ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੀਆਂ ਇਹ ਕਥਿਤ 'ਗੋਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ' ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਚਿੱਟੇ ਸਰੀਰਾਂ, ਚਿੱਟੇ ਇਤਿਹਾਸਾਂ, ਚਿੱਟੀਆਂ ਈਸਾਈ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਜਾਂ ਚਿੱਟੀ ਚਮੜੀ ਵਾਲੀਆਂ ਔਲਾਦਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਫਰੀਕਾ, ਕੈਰੇਬੀਅਨ, ਅਰਬ ਜਗਤ, ਏਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਔਲਾਦਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ—ਉਹ ਲੋਕ ਜੋ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮੁਹੱਲਿਆਂ, ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਘਰਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਬਸਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬਸਤੀਵਾਦ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚੋਂ ਨਿੱਕਲ ਕੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਹ ਕਿ ਆਲਮੀ ਉਤਰ (Global North) ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਉੱਤੇ ਆਲਮੀ ਦੱਖਣ (Global South) ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਫੁੱਟਬਾਲ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿੱਕਾ-ਜਿਹਾ ਫੁੱਟਨੋਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹੀ ਪੂਰੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ।

ਫਰਾਂਸ ਇਸਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਜੰਮੇ ਕਲੀਅਨ ਐਮਬਾਪੇ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਕੈਮਰੂਨ ਅਤੇ ਅਲਜੀਰੀਆ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹਨ, ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਤੇ ਵਿਆਪਕ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਓਸਮਾਨ ਡੈਬਲੇ, ਔਰੇਲੀਅਨ ਚੁਆਮੇਨੀ, ਐਨ'ਗੋਲੋ ਕਾਂਤੋ, ਮਾਈਕ ਮੈਨਾਨ, ਵਿਲੀਅਮ ਸਾਲੀਬਾ, ਇਬਰਾਹੀਮਾ ਕੋਨਾਤੇ, ਜਲਸ ਕੁੰਦੇ, ਦਾਇਓ ਉਪਾਮੇਕਾਨੋ, ਮਾਈਕਲ ਓਲੀਸੇ, ਰਾਇਆਨ ਸ਼ੇਰਕੀ, ਬ੍ਰੈਡਲੀ ਬਾਰਕੋਲਾ, ਮਾਰਕਸ ਬੁਰਾਮ, ਦੇਜ਼ੀਰੇ ਦੇਏ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਹੋਰ ਖਿਡਾਰੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਹਨ। ਪਰ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਦੀ ਵੀ ਔਲਾਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਕਦੇ ਫਰਾਂਸ ਰਾਜ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਰੂਰ ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੂਣ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਪੁਲਸੀ ਕੰਟਰੋਲ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ

ਸੱਜੇਪੱਖੀ ਇਸ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਪੈਨਲਟੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਖੁੰਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਜੇਪੱਖੀ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਗੋਲ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਖੁੰਝ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਫਰੀਕੀ ਜਾਂ ਅਰਬ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਜਿੱਤ ਦਿਵਾਉਣ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਾਰ ਜਾਣ ਤਾਂ 'ਪ੍ਰਵਾਸੀ' ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਬੈਲਜੀਅਮ ਲਈ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਡ੍ਰਿਬਲਿੰਗ ਕਰਨ ਤਾਂ ਬੈਲਜੀਅਨ ਹਨ। ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਹ ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਕਾਂਗੋਲੀ' ਕਹਿ ਕੇ ਵੱਖਰੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਸਲਵਾਦੀ ਜ਼ਿਹਨੀਅਤ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜਿਸਮ ਕੌਮੀ ਗੌਰਵ ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ, ਪਰ ਕੌਮੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਾ ਕਰਨ।



ਨੂੰ ਨਸਲੀ ਭੇਦਭਾਵ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਬਾਹਰਲੇ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ।

ਅੱਜ ਉਹੀ 'ਬਾਹਰਲੇ' ਲੋਕ ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਪੁਰਾਣਾ ਸਾਮਰਾਜ ਕਿਰਤ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ। ਬਸਤੀ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਨਹੀਂ। ਸਾਧਨ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ। ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ। ਫੁੱਟਬਾਲ ਨੇ ਇਸ ਪੂਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਗੁਲਾਮ ਬਸਤੀਆਂ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਔਲਾਦਾਂ 'ਲਾ ਮਾਰਸੇਯੇਜ਼' ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਨੀਲੀ ਜਰਸੀ ਪਹਿਨਦੀਆਂ ਹਨ, ਟਰਾਫੀਆਂ ਜਿੱਤਦੀਆਂ ਹਨ, ਪੈਨਲਟੀ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਨਸਲਵਾਦੀ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਸਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਗਣਰਾਜ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਸੰਕੀਰਨ ਸਵੈ-ਕਲਪਨਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਵਿਡੰਬਨਾ ਚਿੰਤਾਮਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਵਿਡੰਬਨਾ ਹੈ।

ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਹੁਣ ਕਥਿਤ 'ਟਾਪੂ-ਪਵਿੱਤਰਤਾ' (Island Purity) ਦੀ ਸਿੱਧ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅੱਜ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਫੁੱਟਬਾਲ ਸਬੰਧੀ ਉਮੀਦਾਂ ਬੁਕਾਯੋ ਸਾਕਾ, ਜੂਡ ਬੇਲਿੰਗਹੈਮ, ਮਾਰਕਸ ਰੈਸਫੋਰਡ, ਏਬੇਰੇਚੀ ਏਜ਼ੇ, ਕੋਬੀ ਮੈਨੂ, ਨੋਨੀ ਮਾਡੁਏਕੋ, ਮਾਰਕ ਗੁਏਰੀ, ਏਜ਼ਰੀ ਕੋਨਸਾ, ਇਵਾਨ ਟੋਨੀ, ਜੇਡ ਸਪੈਂਸ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਹੋਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਉੱਤੇ ਦੌੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਅਫਰੀਕੀ ਜਾਂ ਕੈਰੇਬੀਆਈ ਮੂਲ ਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ 'ਅੰਗਰੇਜ਼ੀਅਤ' (Englishness) ਦੇ ਘੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਅੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਮਹਿਜ਼ ਚਿੱਟੀ ਜਰਸੀ ਵਿਚ ਲਪੇਟੀ ਹੋਈ ਪੁਰਾਣੀ ਯਾਦ (nostalgia) ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਧਰਮ ਦਾ ਸਵਾਲ ਵੀ ਹੈ। ਯੂਰਪ, ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਈਸਾਈ ਸੱਭਿਅਤਾਗਤ ਖੇਤਰ (Christian Civilisational Space) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਅਤੇ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਘੜੇ-ਤਰਾਸ਼ੇ ਜਾਂਦੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ।

ਸਪੇਨ ਦਾ ਲਾਮੀਨ ਯਾਮਾਲ ਇਸਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਚਮਕੀਲੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਕੈਟਾਲੋਨੀਆ ਵਿਚ ਜੰਮੇ ਯਾਮਾਲ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮੇਰਾਕੇ 'ਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਇਕਵੇਟੋਰੀਅਲ ਗਿਨੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਸ਼ਵ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਲੱਖਣ ਨੌਜਵਾਨ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੀ ਪੁਰਾਣੀ ਪਛਾਣ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਉਹ ਸਪੇਨੀ ਹੈ? ਹਾਂ। ਕੀ ਉਸ ਦੀ ਖਾਨਦਾਨੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਫਰੀਕੀ ਹੈ? ਹਾਂ। ਕੀ ਉਹ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਹੈ? ਹਾਂ। ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਨੂੰ ਚੁਣਨਾ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਨਹੀਂ।

ਇਹੀ ਉਹ ਗੱਲ ਹੈ ਜੋ ਫੁੱਟਬਾਲ ਅੱਜ ਯੂਰਪ ਨੂੰ ਸਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ— ਪਛਾਣ ਕੋਈ ਜੇਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਨਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਮਾਰ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਕੈਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਜੇਡ ਸਪੈਂਸ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉੱਭਰਨਾ ਮਹਿਜ਼ ਖੇਡ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਰੋਚਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤਸਵੀਰ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਖਿਡਾਰੀ, ਜਿੱਥੇ ਇਸਲਾਮੀ ਹਊਏ ਨੂੰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ, ਰਾਜਨੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਭਕ ਉੱਤੇ ਫੈਲੇ ਨਸਲਵਾਦ ਨੇ ਆਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਖਿਡਾਰੀ, ਜਿਸਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਮੁਲਕ ਦੀ ਜਰਸੀ ਪਹਿਨ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਨਾਲ ਕੀ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇਹ ਮਹਿਜ਼ ਦਿਖਾਵੇ ਦੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਨਵੀਂ ਜਨਸੰਖਿਆਤਮਕ ਸੱਚਾਈ ਹੈ, ਜੋ ਪੁਰਾਣੇ ਕੌਮਵਾਦੀ ਝੂਠ ਨੂੰ ਤੋੜਦੀ ਹੋਈ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਅੰਤੋਨੀਓ ਰੂਡੀਗਰ, ਜਮਾਲ ਮੁਸਿਆਲਾ, ਮਲਿਕ ਬਿਆਵ, ਪਹਿਲੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਕਰੀਮ ਅਦੇਯੋਮੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕੁਰਦ-ਯਜ਼ੀਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਵਾਲੇ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਜੰਮੇ ਖਿਡਾਰੀ ਡੇਨਿਜ਼ ਉਨਦਾਵ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਟੀਮ ਹੁਣ ਉਸਦੇ ਅਤੀਤ ਦੀ ਉਸ 'ਆਰੀਅਨ ਪਵਿੱਤਰਤਾ' ਵਾਲੀ ਹਨੇਰੀ ਮਿੱਥ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

ਉਨਦਾਵ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਭਾਵੁਕ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਤਾਏ ਗਏ ਯਜ਼ੀਦੀ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹ ਅੱਜ ਜਰਮਨੀ ਲਈ ਖੇਡਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਵਤਨ-ਵਿਹੁਣੇ ਪੀੜਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਕੰਮ ਹੈ ਜੋ ਫੁੱਟਬਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਕਸਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਯਾਨੀ ਅਦਿੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਸਣਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ।

ਬੈਲਜੀਅਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਉਨੀ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੈ। ਜੇਰੋਮੀ ਡੋਕੂ, ਰੋਮੇਲੁ ਲੁਕਾਕੂ, ਅਮਾਦੂ ਓਨਾਨਾ, ਡੇਡੀ ਲੁਕੇਬਾਕੀਓ, ਯੂਰੀ ਟੀਲੇਮਾਂਸ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਹੋਰ ਖਿਡਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਂਗੋ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਬੇਕਿਰਕ ਲੁੱਟਖਸ਼ੂਣ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਬੈਲਜੀਅਮ ਦੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਗੌਰਵ ਨੂੰ ਅਫਰੀਕੀ ਮੂਲ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਕੇ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੁਰਖੇ ਕਦੇ ਗੁਲਾਮ ਬਸਤੀ ਬਣਾਏ ਗਏ, ਨਸਲੀ ਭੇਦਭਾਵ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀਣ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ, ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਮੁਲਕ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਕਦੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਕਰੂਰਤਾ ਤੋਂ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਕਮਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਖੱਬਾ ਪੈਰ ਵੀ ਅਜੀਬ ਢੰਗ



ਨਾਲ ਗੇਂਦ ਨੂੰ ਮੋੜਾ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਨੀਦਰਲੈਂਡ, ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ, ਸਵੀਡਨ ਅਤੇ ਪੁਰਤਗਾਲ ਵੀ ਹੁਣ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਬੰਦ ਯੂਰਪੀ ਟੀਮਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਪ੍ਰਵਾਸ, ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ, ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਸ਼ਰਣ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੋਂ ਬਣੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਹਨ। ਵਰਜਿਲ ਫਾਨ ਡਾਈਕ, ਕੋਡੀ ਗਾਕਪੋ, ਜ਼ਾਵੀ ਸਿਮੋਨਸ, ਡੈਂਜ਼ੇਲ ਡਮਫਰੀਜ਼, ਮੈਨੁਅਲ ਅਕਾਂਜੀ, ਬ੍ਰੀਲ ਐਮਬੋਲੋ, ਅਲੈਕਜ਼ੈਂਡਰ ਇਸਾਕ, ਰਾਫਾਏਲ ਲਿਆਓ, ਨੂਨੋ ਮੈਂਡੇਸ, ਦਾਨੀਲੋ ਪਰੇਰਾ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਹੋਰ ਖਿਡਾਰੀ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਚੇਤੇ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਯੂਰਪ ਦੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਸਮਰੱਥਾ ਕਿਸੇ ਨਸਲੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੀ ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਬਹੁਲਤਾਵਾਦ ਦੀ ਉਪਜ ਹੈ।

ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵੀ ਇਹੀ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਬਸ ਉਸਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕੁਝ ਵੱਖਰੀ ਹੈ।

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਟੀਮ ਕਿਸੇ 'ਗੋਰੀ ਅਮਰੀਕੀ' ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਂ, ਉਸ ਵਿਚ ਈਸਾਈ ਪੁਲੀਸਿਕ ਹਨ, ਪਰ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਟਿਮ ਵੇਆ, ਵੈਸਟਨ ਮੈਕੇਨੀ, ਟਾਇਲਰ ਐਡਮਜ਼, ਫੋਲਾਰਿਨ ਬਾਲੋਗੁਨ, ਹਾਜੀ ਰਾਈਟ, ਮਲਿਕ ਟਿਲਮੇਨ, ਸਰਜੀਨੋ ਡੇਸਟ, ਐਂਤੋਨੀ ਰੋਬਿਨਸਨ, ਕ੍ਰਿਸ ਰਿਚਰਡਜ਼, ਮਾਰਕ ਮੈਕਕੀਨੀ, ਮਾਈਲਜ਼ ਰੋਬਿਨਸਨ, ਆਸਟਨ ਟ੍ਰਸਟੀ, ਰਿਕਾਰਡੋ ਪੋਪੀ ਅਤੇ ਅਲੇਜਾਂਦਰੋ ਜ਼ੈਦੇਖਾਸ ਵਰਗੇ ਖਿਡਾਰੀ ਵੀ ਹਨ।

ਇਹ ਟੀਮ ਕਾਲੇ ਅਮਰੀਕਾ, ਅਫਰੀਕੀ ਪ੍ਰਵਾਸ, ਕੈਰੇਬੀਆਈ ਮਾਰਗਾਂ, ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕੀ ਇਤਿਹਾਸਾਂ, ਮਿਸ਼ਰਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਮਾਨਵੀ ਆਵਾਗਮਨ ਦੀਆਂ ਔਲਾਦਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ, ਜਿੱਥੇ ਨਸਲਵਾਦ ਅੱਜ ਵੀ ਢਾਂਚਾਗਤ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਸੀ ਹਿੰਸਾ ਅਜੇ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਵਾਲ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਦੀ ਕੌਮੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਟੀਮ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਉਸ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਗਣਰਾਜ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਕਹੀਏ ਤਾਂ, ਫੀਫਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਟੀਮ ਹਰ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਖੰਡਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਅਤੇ ਜੜ੍ਹ ਤੋਂ ਚੁੱਕੀ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਰਾਜਨੀਤੀ ਖੜ੍ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਘਾਹ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਉੱਤੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹਾਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਵੱਖਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਘੁੰਗਰਾਲੇ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅੱਜ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਕੌਮੀ ਟੀਮ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। 2026 ਫੀਫਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ ਅੰਤਿਮ-16 ਰਾਉਂਡ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਟੀਮ ਬਣਨ ਵਾਲਾ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਲਫੋਂਸੋ ਡੇਵਿਸ, ਜੋਨਾਥਨ ਡੇਵਿਡ, ਇਸਮਾਏਲ ਕੋਨੋ, ਤਾਜੇਨ ਬੁਕੈਨਨ, ਮੋਇਜ਼ ਬੋਮਬਿਟੋ, ਅਲੀ ਅਹਿਮਦ, ਕਾਇਲ ਲਾਰਿਨ, ਤਾਨੀ ਓਲੁਵਾਸੇਈ, ਪ੍ਰੋਮਿਸ ਡੇਵਿਡ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਹੋਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਮੁਲਕ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਕਾਲੇ, ਕੈਰੇਬੀਆਈ, ਅਫਰੀਕੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮੂਲ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਮੈਦਾਨ

ਉਪਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਵਾਂ ਕੈਨੇਡਾ, ਸੈਟਲਰ ਬਸਤੀਵਾਦ ਦੇ ਉਸ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਅਕਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮੰਨਦਾ ਸੀ।

ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਫੁੱਟਬਾਲ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਹੈ—ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਖੇਡ ਵੀ।

ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਗੋਂ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਸਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਦੇ ਹਨ। ਐਮਬਾਪੇ ਦੀ ਹਰ ਤੇਜ਼ ਦੌੜ, ਯਾਮਾਲ ਦੀ ਹਰ ਡ੍ਰਿਬਲਿੰਗ, ਰੂਡੀਗਰ ਦਾ ਹਰ ਟੈਕਲ, ਸਾਕਾ ਦਾ ਹਰ ਹਮਲਾ, ਡੋਕੂ ਦੀ ਹਰ ਰਫ਼ਤਾਰ ਅਤੇ ਮੈਨਾਨ ਦਾ ਹਰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਬਚਾਅ—ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਕੌਮਵਾਦੀ ਦਰਸ਼ਕ ਤਾਤੀਆਂ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹਨ—ਦਰਅਸਲ ਨਸਲ, ਸਾਮਰਾਜ, ਜਿੱਤ, ਅਪਣਤ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਉੱਤੇ ਜਿਉਂਦੀ-ਜਾਗਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਸਤੀਵਾਦ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਿਖੀ ਗਈ ਇੱਕ ਕਵਿਤਾ ਹੈ— ਲਹੂ ਅਤੇ ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਗਈ ਕਵਿਤਾ।

ਸੱਜੇਪੱਖੀ ਇਸ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਪੈਨਲਟੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਖੁੰਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਜੇਪੱਖੀ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਗੋਲ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਖੁੰਝ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਫਰੀਕੀ ਜਾਂ ਅਰਬ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਜਿੱਤ ਦਿਵਾਉਣ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਾਰ ਜਾਣ ਤਾਂ 'ਪ੍ਰਵਾਸੀ' ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਬੈਲਜੀਅਮ ਲਈ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਡ੍ਰਿਬਲਿੰਗ ਕਰਨ ਤਾਂ ਬੈਲਜੀਅਨ ਹਨ। ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਹ ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਕਾਂਗੋਲੀ' ਕਹਿ ਕੇ ਵੱਖਰੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਸਲਵਾਦੀ ਜ਼ਿਹਨੀਅਤ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜਿਸਮ ਕੌਮੀ ਗੌਰਵ ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ, ਪਰ ਕੌਮੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਾ ਕਰਨ।

ਪਰ ਫੁੱਟਬਾਲ ਇਸ ਸੌਂਦੇ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਹਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਲਾਮ ਰਹੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਔਲਾਦਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਚਾਬੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਯੂਰਪ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਮਹਿਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਉਸ ਘਰ ਦਾ ਪੁਨਰ-ਨਿਰਮਾਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਦਇਆ ਜਾਂ ਉਦਾਰਤਾ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਕੌਮੀ ਗੌਰਵ ਦੇ ਉਸਰੇਈਏ ਹਨ। ਨਸਲਵਾਦੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਨ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਸਦੇ ਉਲਟ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜਿਊਂਦਾ-ਜਾਗਦਾ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਬਹੁਲਤਾਵਾਦ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਸਿਰਫ਼ ਗਲੋਬਲੀ ਅਤੇ ਚਮਕ-ਦਮਕ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਆਧੁਨਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਲੋਕਾਈ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਹੈ—ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ, ਜੋ ਸੈਟਲਰ ਬਸਤੀਵਾਦ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਅਤੇ ਮਿਥਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀਨਾ ਤਾਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ— ਕੋਈ ਵੀ ਕੌਮ ਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਝੰਡਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਕੌਮੀ-ਤਰਾਨਾ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨਸਲ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਔਲਾਦਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬਸਤੀਵਾਦ ਦੀਆਂ ਸਦੀਆਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਪਹੀਆ ਘੁੰਮ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਗੇਂਦ ਵਾਪਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਹੀ ਲੁੜਕ ਆਈ ਹੈ। ਬਸਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਔਲਾਦਾਂ, ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਔਲਾਦਾਂ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ, ਅਫਰੀਕੀਆਂ, ਅਰਬਾਂ, ਏਸ਼ੀਆਈ, ਕੈਰੇਬੀਆਈ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਔਲਾਦਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੁਲਕਾਂ ਲਈ ਆਸ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਬਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀਣ ਸਮਝਿਆ ਸੀ।

ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਫੁਸਫੁਸਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ। ਉਹ ਗੋਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਦਹਾੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਨਾਲ ਕਰੋੜਾਂ ਦਿਲ ਜਿੱਤ ਰਹੇ ਹਨ—ਠੀਕ ਉਵੇਂ ਹੀ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਹਨ।

ਫੁਟਬਾਲ ਵਰਲਡ ਕੱਪ -2026

ਅਸੀਂ ਕਾਲੇ ਲੋਕ ਸਦੀਂਦੇ, ਕੋਹੇਤੂਰ ਪਹਾੜ ਦਾ ਸੁਰਮਾ ਕਾਲਾ, ਲੋਕੀਂ ਵਿਚ ਅੱਖੀਂ ਘਤੀਂਦੇ

ਕਿਸੇ ਅਕਲੋਂ ਅੰਨ੍ਹੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਮਜ਼ਨੂੰ ਨੂੰ ਮੋਹਣਾ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ਤੇਰੀ ਲੈਲਾ ਰੰਗ ਦੀ ਕਾਲੀ ਹੈ। ਮਜ਼ਨੂੰ ਨੇ ਜੋ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਉਸਨੂੰ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਗਾਇਕ ਗਾ-ਗਾ ਸ਼ੋਹਰਤ ਦੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰ ਚੁਕੇ ਨੇ ਤੇ ਭਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਲੈਲਾ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਜ਼ਨੂੰ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਭਲਿਆ ਮਾਣਸਾ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੀ ਉਹਦਾ ਰੰਗ ਪਛਾਣ ਸਕੇ- ਤੇਰੀ ਅੱਖ ਨਾ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਅਕਲੀ ਫਾਸਿਸਟ ਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਬਿਰਤੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਿਟਲਰ ਨੇ ਵੀ ਵਿਖਾਈ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਭਰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚਿੱਟੀ ਚਮੜੀ ਵਾਲੇ ਹੀ



ਸਰਬਜੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਫੋਨ: 98141-23338

ਸਿਰਫ ਬੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਰਹਿੰਦੇ-ਖੁਹੰਦੇ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਆਰੀਅਨ ਨਸਲ ਨੂੰ ਸੱਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਕਹਿ ਕੇ ਵਡਿਆਇਆ। ਉਹਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਭੂਰੇ ਘੁੰਗਰਾਲੇ ਵਾਲਾਂ (ਬਲੈਂਡ) ਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਨੀਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਰੰਗ ਵਰਗੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹੀ ਇਨਸਾਨੀ ਨਸਲ ਹੈ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਕੁਝਾ-ਕਰਕਟਾ। ਹਿਟਲਰ ਦਾ ਇਹ ਭਰਮ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ, ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੇ ਮੂੰਡੇ ਅਫਰੀਕਨ ਮੂਲ ਦੇ ਅਮਰੀਕਨ ਜੈਸੀ ਓਵੇਨ ਨੇ 1936 ਵਿਚ ਬਰਲਿਨ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਤੋੜਿਆ।

ਹਿਟਲਰ 1933 ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਡਿਕਟੇਟਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਬੋਲ ਹੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਰਮਨੀ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 1936 ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਹਿਰ ਬਰਲਿਨ ਵਿਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਅਪ੍ਰੈਲ 1933 ਵਿਚ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਸਪੋਰਟ ਆਫਿਸ ਨੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਸਿਰਫ ਆਰੀਅਨ ਨਸਲ ਦੇ ਲੋਕ ਹੀ ਓਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣਗੇ। ਇਸ ਬਾਬਤ ਕਾਫੀ ਰੌਲਾ-ਰੱਪਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆ। ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਖੈਰ 1 ਅਗਸਤ 1936 ਨੂੰ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਗੋਰੀ ਚਮੜੀ ਵਾਲਾ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਦਾ ਸੀ, ਹਿਟਲਰ ਉਸਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦਾ। ਅਖੀਰ ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਵਿੱਚ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਪਿਆ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸਭ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦੇਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ।

ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਕਪਾਹ ਚੁਗਣ ਵਾਲੇ ਜੈਸੀ ਓਵੇਨ ਨੇ ਉਸ ਓਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਚਾਰ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ- ਲੰਬੀ ਛਾਲ, 100 ਤੇ 200 ਮੀਟਰ ਤੇ 400 ਮੀਟਰ ਰੀਲੇਅ ਰੇਸ- ਵਿਚ ਜਿੱਤੇ ਤੇ ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਅਥਲੀਟ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਤਹਿਲਕਾ ਮਚਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਿਟਲਰ ਨੇ ਜੈਸੀ

ਨਾਲ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਮਿਲਾਇਆ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਹਿਟਲਰ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚੋਂ ਉਠ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਆਰੀਅਨ ਨਸਲ ਦੇ ਸਰਵ ਉੱਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਜੈਸੀ ਨੇ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਲਤਾੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਜੈਸੀ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਸ ਬਾਕਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗਿਆ, ਜਿਥੇ ਹਿਟਲਰ ਬੈਠਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾਇਆ ਤੇ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸਲੂਟ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜੈਸੀ ਨੂੰ ਹਿਟਲਰ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਅਫਸੋਸ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਫਰੈਂਕਲਿਨ ਰੂਜਵੈਲਟ ਬਾਰੇ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਬਰਲਿਨ ਓਲੰਪਿਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦਾ ਸੌਦਾ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਸਿਰਫ ਚਿੱਟੀ ਚਮੜੀ ਵਾਲੇ ਅਥਲੀਟਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਵਾਲੇ ਅਥਲੀਟਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜੈਸੀ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਰੰਜ ਰਿਹਾ। ਰੰਗ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਨਸਲੀ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਵਾਲੀ ਹੋਈ ਖੁਨਾਮੀ ਦੀ ਦੁਰਸਤੀ 80 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਾਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਅਥਲੀਟਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ 2016 ਵਿਚ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕੀਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਥਲੀਟਾਂ ਨੇ 1936 ਦੀ ਓਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਬਰਲਿਨ ਵਿਚ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜੈਸੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਘੱਰ ਅਪਮਾਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਉਸਨੇ ਉਹ ਦਿਨ ਵੀ ਦੇਖੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੱਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਤਾਕੀ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਲੀ ਬਾਕੀ ਰਾਹੀਂ ਸਿਰਫ ਨੀਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੇ ਹੀ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਲਈ ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਭੱਜਣਾ ਪਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਟੱਬਰ ਪਾਲਣ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਪੈਸੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸੀ।

ਇਹ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਇੱਥੇ ਚਿੱਟੀ ਚਮੜੀ ਵਾਲੇ ਜਰਮਨ ਅਥਲੀਟ ਲੁਜ਼ ਲੌਗ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਲੁਜ਼ ਨੇ ਜੈਸੀ ਨਾਲ ਲੰਬੀ ਛਾਲ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ। ਕੁਆਲੀਫਾਇੰਗ ਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਜੈਸੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਜੰਪ ਫੌਲ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਤੀਜੇ ਜੰਪ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੁਜ਼ ਨੇ ਜੈਸੀ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਰਨ-ਵੇ ਬੋਤਾ ਠੀਕ ਕਰੇ ਤੇ ਜਿਥੋਂ ਲੰਬੀ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਲਈ ਹਵਾ ਵਿਚ ਕੁੱਦਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਪੁਆਇੰਟ ਬੋਤਾ ਜਿਹਾ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾ ਲਵੇ। ਜੈਸੀ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਮੰਨ ਲਿਆ ਤੇ ਉਸਦਾ ਅਗਲਾ ਜੰਪ ਸਹੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਆਖਰੀ ਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਜੈਸੀ ਨੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਤੇ ਲੁਜ਼ ਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਤਗਮਾ ਜਿਤਿਆ। ਲੁਜ਼ ਨੇ ਹਿਟਲਰ ਤੇ ਉਸਦੇ ਚੇਲਿਆਂ-ਚਪਾਟਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜੈਸੀ ਨੂੰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਜੰਫੀ ਪਾਈ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਗੇੜਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ 1 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਲੁਜ਼ ਤੇ ਜੈਸੀ ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ ਦੋਸਤ ਬਣ ਗਏ ਤੇ ਫਿਰ ਦੋਨਾਂ 'ਤੇ ਫਿਲਮ ਵੀ ਬਣੀ।

ਇਤਿਹਾਸ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਜੁਲਮ ਨੀਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵੱਡ-ਵਡੇਰਿਆਂ ਨੇ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਨੇ, ਉਸਦਾ ਭਾਰ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਝੱਲਦੀ। ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ 300 ਸਾਲ ਵਧਾਕ ਕਰਦੇ ਪਿਆਰ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਰੋਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰੰਬਲਮ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੀ ਸ਼ੁਟਿੰਗ ਕਰ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਆਉਣਾ ਪਿਆ। ਮੈਂ, ਬਾਈ ਰਾਜ, ਬਿਕਰਮ ਬਰਾੜ (ਮੁਨਸ਼ੀ) ਅਤੇ ਟਾਈਮ ਐਕਟਰ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅੰਬਰਦੀਪ ਇਕੱਠੇ ਵਾਪਸ ਆਏ। ਰਸਤਾ ਕਾਫੀ ਲੰਬਾ ਸੀ, ਸਾਨੂੰ ਨੌਂ-ਦਸ ਘੰਟੇ ਲੱਗ ਗਏ ਸਰੀ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ। ਰਾਜ ਬਾਈ ਦੀ ਗੱਡੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ, ਵਿਕਰਮ ਨੂੰ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਅੰਬਰ ਬਾਈ ਤੇ ਰਾਜ ਬਾਈ ਚਲੇ ਗਏ। ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਵੀਰ ਨਾਲ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ।

ਰਾਜ ਕਾਕੜਾ ਬਹੁਤ ਈ ਹਸਮੁੱਖ ਲਹਿਰੀ ਇਨਸਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੰਢਿਆ ਹੋਇਆ

ਰਹੇ ਨੇ ਚਿੱਟੀ ਚਮੜੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਵਸਤੂਆਂ ਵਾਂਗ ਵੇਚਦੇ ਤੇ ਖਰੀਦਦੇ ਰਹੇ ਨੇ। ਧਾੜਵੀ ਬਣ ਕੇ ਅਫਰੀਕਾ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗਲੀਆਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗ ਲੈ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦੇ। ਇਹ ਕੰਮ 15ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਅਫਰੀਕਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਬੜੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਤੇ ਕਸ਼ਟ ਝੱਲਣੇ ਪਏ। ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਵੇਹਲ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਐਲੈਕਸ ਹੇਲੀ ਦਾ ਨਾਵਲ 'ਰੂਟਸ' ਪੜ੍ਹਨਾ। ਉਹ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਅਫਰੀਕਨ ਦੀ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥ-ਪੱਥ ਦਾਸਤਾਨ ਹੈ।



ਅਜੇ ਵੀ ਅਫਰੀਕੀ ਮੂਲ ਦੇ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨੀਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਟੀਰ ਸਿੱਧਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਿਆਦਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਨਸਲੀ ਭੇਦ ਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦੇਸ਼। ਪਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਇਸ ਰੰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਨੂੰ ਦੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਦੇਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਉਪਰ ਜੋ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਚੱਲ ਰਹੇ ਵਰਲਡ ਫੁਟਬਾਲ ਕੱਪ ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਖੇਡ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਦੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਓ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਫਰੀਕਨ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕ ਨਾ ਹੁੰਦੇ, ਖੇਡ ਸੰਸਾਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਕੀ ਇਹ ਇਨਾ ਹੀ ਦਿਲਚਸਪ, ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਖਿੱਚ ਵਾਲਾ ਹੋਣਾ ਸੀ? ਨਹੀਂ! ਜਰਾ ਸੋਚੋ, ਜੇਕਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਖੇਡ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬਾਕਸਿੰਗ ਦੇ ਕਿੰਗ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ (ਕੈਸੀਅਰ ਕਲੇ) ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਦੇ ਮਾਈਕਲ ਜੌਰਡਨ, ਟੈਨਿਸ ਖਿਡਾਰੀ ਸਰੀਨਾ ਵਿਲੀਅਮ, 100 ਤੇ 200 ਮੀਟਰ ਵਾਲਾ ਉਸੈਨ ਬੋਲਟ, ਕਾਰਲ ਲਿਉ ਤੇ ਖਿਡਾਰਨ ਫਲੌਰੈਂਸ ਗ੍ਰਿਫਥ, ਫੁਟਬਾਲ 'ਚੋਂ ਪੈਲੇ ਤੇ ਮਬਾਪੇ, ਜਿਮਨਾਸਟਿਕ ਵਿਚੋਂ ਸੀਮੋਨ ਬਾਈਲਜ਼, ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਿਚੋਂ ਗੈਰੀ ਸੋਬਰਜ਼, ਬ੍ਰੇਨ ਲਾਰਾ, ਵਿਵੀਅਨ ਰਿਚਰਡ, ਐਂਡੀ ਰਾਬਰਟਸ, ਮਾਈਕਲ ਹੋਲਡਿੰਗ, ਗੋਲਫ 'ਚੋਂ ਟਾਈਗਰ ਵੁਡਜ਼ ਨੂੰ ਮਨਫੀ ਕਰ ਦੇਈਏ ਜਾਂ ਮੇਟ ਦੇਈਏ ਤੇ ਫਿਰ ਬਾਕੀ ਕੀ ਬਚੇਗਾ? ਬਾਕੀ ਬਚੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਫਿਕਰਾ ਵਰਤ ਲਿਆ ਜਾਵੇ- ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਠੂਲ੍ਹ। ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਜੇ ਕੁੱਝ ਕੁ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਮਾਤਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਨਾਮ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਚਲ ਰਹੇ ਫੁਟਬਾਲ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਤੇ ਜ਼ਰਾ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 48 ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ। 16 ਟੀਮਾਂ ਵਾਲਾ ਰਾਊਂਡ ਵੀ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੁਆਰਟਰ ਫਾਈਨਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕਈ ਵੱਡੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਨੇ ਤੇ ਘਰ ਪਰਤ ਗਈਆਂ

ਨੇ। ਪੰਜ ਵਾਰ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ, ਚਾਰ ਵਾਰ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਜੇਤੂ ਜਰਮਨੀ, ਕ੍ਰਿਸਟੀਨ ਰੋਨਾਲਡੋ ਦਾ ਪੁਰਤਗਾਲ ਅਖਾੜੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਏ ਨੇ। ਨੀਦਰਲੈਂਡ, ਪੈਰਾਗੁਏ, ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ, ਮੈਕਸੀਕੋ ਵੀ ਘਰ ਪਰਤ ਚੁਕੇ ਨੇ। ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਵਿਚ ਇਕ ਦੋ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਟੀਮ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਫਰੀਕੀ ਮੂਲ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਨਾ ਹੋਣ। ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਟੀਮ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਨੀਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਲੋਨੀਆਂ



ਬਣਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਕਈ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੁਣ ਪੱਕੇ ਬਾਸਿੰਦੇ ਬਣ ਗਏ ਨੇ। ਇਸ ਟੀਮ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਮਬਾਪੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਧਾਕੜ ਰਿਹਾ ਖਿਡਾਰੀ ਜੀਦੇਨ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਟੀਮ ਵਿਚ 6-7 ਹੋਰ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਨੇ। ਜੇਕਰ ਫਰਾਂਸ ਇਸ ਵਾਰ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਜਿੱਤਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਰੋਲ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਬਾਪੇ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਫੀਫਾ ਕੱਪਾਂ ਵਿਚ 19 ਗੋਲ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮੈਸੀ ਤੋਂ ਇਕ ਗੋਲ ਹੀ ਪਿੱਛੇ ਹੈ। ਫਰਾਂਸ ਦੇ 24 ਸਾਲਾ ਖਿਡਾਰੀ ਮਾਈਕਲ ਓਲੀਸੇ ਨੂੰ ਖੇਡਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਅਨੰਦ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਇਸ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਜੋਰਾ 'ਤੇ ਹੈ।

ਇਸ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਵਿਚ ਨੌਂ ਅਫਰੀਕਨ ਟੀਮਾਂ ਨੇ 32 ਟੀਮਾਂ ਵਾਲੇ ਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਲਜੇਰੀਆ, ਕਾਬੋ ਵਰਦੇ, ਡੀਆਰ ਕਾਂਗੋ, ਮੋਰਾਕੋ, ਸੈਨੇਗਲ, ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ, ਆਈਵਰੀ ਕੋਸਟ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਕੱਪ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਨੇ, ਮੋਰਾਕੋ ਹੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਡੱਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਾਂਗੋ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ ਨੌਕ ਆਉਣ ਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਇਨੀ ਸਖਤ ਟੱਕਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਲੱਗਿਆ ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਡੀ ਟੀਮ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਚ ਦੇ ਆਖਰੀ 15 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਪਾਸਾ ਪਲਟਿਆ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਆਇਆ। ਮੋਰਾਕੋ ਦੀ ਟੀਮ ਨੀਦਰਲੈਂਡ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਚੁਕੀ ਹੈ ਤੇ ਪੈਰਾਗੁਏ ਨੇ ਚਾਰ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਜਿੱਤ ਚੁਕੀ ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਇਆ। ਛੋਟੇ ਦੇਸ਼ ਵੱਡੀਆਂ ਕਮਾਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਕਾਬੋ ਵਰਦੇ ਦਾ ਕਮਾਲ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖ ਹੀ ਚੁਕੇ ਹੋ। ਜੋ ਉਸਨੇ ਅਰਜਨਟਾਈਨਾ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਯਾਦ ਰਹੇਗਾ। ਕਾਬੋ ਵਰਦੇ ਨੂੰ ਅਰਜਨਟਾਈਨਾ ਨੇ ਹਰਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਉਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ

ਕਾਬੋ ਦੀ ਟੀਮ ਵਧੀਆ ਖੇਡੀ। ਪੈਰਾਗੁਏ ਦੇ 26 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਉਮਰ ਗੋਲ ਕੀਪਰ ਓਰਨਲਡੋ ਗਿੱਲ ਨੇ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣੀ ਗੋਲਕੀਪਿੰਗ ਦਾ ਜੋ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਉਹ ਕਿਸੇ ਚਮਤਕਾਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਰਮਨੀ ਪੈਨਲਟੀ ਸ਼ੂਟ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਟੀਮ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਉਸਦੀ ਸ਼ੂਟਾਊਟ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਹਾਰਨ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਗੋਲਕੀਪਰ ਗਿੱਲ ਸੀ।

ਫੁਟਬਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਤੇ ਫਿਰ ਅਫਰੀਕਨ ਮੂਲ ਦੇ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੇ ਅਥਲੀਟਾਂ ਦੇ ਚੋਹਰੇ ਮੇਰੇ ਮਨ-ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਘੁੰਮਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਉਸੈਨ ਬੋਲਟ, ਕਾਰਲ ਲਿਉਸ, ਸੀਮੋਨ, ਪੇਲੇ, ਮਬਾਪੇ, ਓਲੀਸੇ, ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ, ਬ੍ਰੇਨ ਲਾਰਾ, ਫਲੌਰੈਂਸ, ਤੇ ਅੱਲਤ ਉਮਰ ਦੇ ਫੁਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀ ਯਮਾਲ ਵਰਗੇ ਇਹ ਲੋਕ ਸਾਧਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਖੇਡ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਖੇਡੇ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੇ। ਇਹ ਖੇਡ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸੋਹਜ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਰੂਹ ਰੱਜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਦੇ, ਭੱਜਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਰੂਹ ਅੰਬਰ ਵਿਚ ਉਡਾਰੀਆਂ ਲਾਉਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਮਨ ਗੰਦ-ਗੰਦ ਕਰ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਯਮਾਲ ਵੀ ਅਫਰੀਕਨ ਮੂਲ ਦਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਪਿਤਾ ਮੋਰਾਕੋ ਦਾ ਜੰਮਪਲ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਸਪੇਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਯਮਾਲ 16 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਫੁਟਬਾਲ ਦਾ ਯੂਰੋਪੀਅਨ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਉਹ 18 ਸਾਲ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਵਿਚ ਵੀ ਗੋਲ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਦੂ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ ਹਵਾ ਵਿਚ ਝੂਮਦੇ ਦਰਖਤ ਵਰਗੀ ਲਹਰੀਜ਼।

ਅਫਰੀਕਨ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਅਣਖੀ ਲੋਕ ਨੇ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਅਣਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਹੋਰ ਮਹਿਰਲਿਆਂ 'ਤੇ ਉਹ ਲੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਕਈ ਵਾਰ ਫੈਸਲੇ ਪੱਖ-ਪਾਤ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਗ੍ਰਸਤ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਕਰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਰੋਸ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਘੜੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੌਣ ਤੇਜ਼ ਭੱਜਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹੱਥ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਹੋਣ ਦੀ ਗੂੰਜਾਇਸ਼ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਦੋੜਾਂ ਵਿਚ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਮੋਹਨਤ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਪਮਾਨ ਦਾ ਬਦਲਾ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਲੈਂਦੇ ਨੇ।

ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਨੇ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਖੇਡ ਸੰਸਾਰ ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਗਰੀਬ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ਕਤੀ (ਪਾਵਰ) ਨੂੰ ਮਿਣਨ ਲਈ ਕੋਸੇਮੇਟਿਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ (ਪਾਵਰ) ਨੂੰ ਮੁਖ ਮੰਨਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹੀ ਵਿਧੀ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭਾਵ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਘੋੜਿਆਂ ਜਿੰਨੀ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਤੇ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਘੋਰਲੂ ਜਾਨਵਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੋਸੇਮੇਟਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਸਲੀ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਭਾਰੂ ਪੈ ਗਈ ਹੋਵੇ।

ਰਾਜ ਕਾਕੜਾ ਦੀ ਪਲੇਠੀ ਕਿਤਾਬ 'ਪੈਂਡਾ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵਧਾਈਆਂ!

ਬਾਈ ਰਾਜ ਕਾਕੜਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਲੱਗਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਇਦ ਓਹਨਾਂ ਦੇ ਕੱਦ ਅੱਗੇ ਬੋਝੇ ਲੱਗਣ। ਬਾਈ ਰਾਜ ਮੈਨੂੰ 1997-98 ਵਿਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਕੈਟਰਕ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਜਿੱਥੇ ਗੌਰਵ ਤਰੇਹਨ, ਬਲਵੀਰ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਮੇਰੇ ਅੰਕਲ ਗੁਰਦਾਸ ਅੰਕਲ, ਹਰਭਜਨ ਸ਼ੇਰਾ, ਬੱਬੂ ਮਾਨ, ਵੀ ਸਨ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸੀ ਵੀਰ ਨਾਲ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡੀ ਮਿਲਣੀ ਫਿਲਮ 'ਛੱਲਾ ਮੁੜ ਕੇ ਨੀ ਆਇਆ' ਦੀ ਸ਼ੁਟਿੰਗ ਲਈ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਸਰੀ ਤੋਂ ਬਾਰਕਰ ਵਿਲੇ ਨੂੰ ਤੁਰਨਾ ਸੀ ਉਦੋਂ ਹੋਈ। ਬਾਈ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਬੱਸ ਫੇਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਜਨਬੀ ਮਿਲਣੀ ਤੋਂ ਇਹ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ

ਪਿਆਰ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਰੋਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰੰਬਲਮ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੀ ਸ਼ੁਟਿੰਗ ਕਰ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਆਉਣਾ ਪਿਆ। ਮੈਂ, ਬਾਈ ਰਾਜ, ਬਿਕਰਮ ਬਰਾੜ (ਮੁਨਸ਼ੀ) ਅਤੇ ਟਾਈਮ ਐਕਟਰ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅੰਬਰਦੀਪ ਇਕੱਠੇ ਵਾਪਸ ਆਏ। ਰਸਤਾ ਕਾਫੀ ਲੰਬਾ ਸੀ, ਸਾਨੂੰ ਨੌਂ-ਦਸ ਘੰਟੇ ਲੱਗ ਗਏ ਸਰੀ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ। ਰਾਜ ਬਾਈ ਦੀ ਗੱਡੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ, ਵਿਕਰਮ ਨੂੰ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਅੰਬਰ ਬਾਈ ਤੇ ਰਾਜ ਬਾਈ ਚਲੇ ਗਏ। ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਵੀਰ ਨਾਲ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ।

ਰਾਜ ਕਾਕੜਾ ਬਹੁਤ ਈ ਹਸਮੁੱਖ ਲਹਿਰੀ ਇਨਸਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੰਢਿਆ ਹੋਇਆ

ਲੇਖਕ ਵੀ ਹੈ, ਜੀਹਦੀ ਲੇਖਣੀ ਨੇ ਕਈ ਕਰਵਾਟਾਂ ਬਦਲੀਆਂ। ਵੀਰ ਦੇ ਗੀਤ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਦੂਲ ਸਿਕੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਬਿੱਟੀ, ਨਛੱਤਰ ਗਿੱਲ, ਅਮਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਨੇ ਗਾਏ। ਅਮਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਤੇ ਬਾਈ ਰਾਜ ਦੀ ਜੋੜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਹਿੱਟ ਰਹੀ। ਵੀਰ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਅਤੇ ਗਾਇਕਾਂ ਦੇ ਗਾਉਣ ਦੀ ਲਿਸਟ ਬਹੁਤ ਲੰਬੀ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਚੇਤੇ 'ਚ ਆਏ ਮੈਂ ਲਿਖ ਦਿੱਤੇ। ਵੀਰ ਦੀ ਕਲਮ ਇਸ਼ਕ ਮਿਜ਼ਾਜੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਰਦੀ ਆ। ਇਹ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਕਲਮ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਵੀ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਲਿਖਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗਾਇਕੀ ਤੇ

ਅਦਾਕਾਰੀ ਵਿਚ ਵੀਰ ਨੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਸਰੋਤੇ ਵੀ ਕਮਾਲ ਹਨ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਵੀਰ ਦਾ ਸ਼ੋਅ ਬਿਲ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ। ਸ਼ੋਅ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਲਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਗਾਉਣ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ ਆਈ ਪਰ ਸਰੋਤੇ ਐਸੇ ਕਿ ਇਕ ਵੀ ਸਰੋਤਾ ਸ਼ੋਅ ਚਲਦੇ ਵਿਚੋਂ ਛੱਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਮਾਵਾਂ ਉੱਚੀ ਬੋਲ ਕੇ ਵੀਰ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦੇਣ 'ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਤ ਤੂੰ ਗਾ ਅਸੀਂ ਸੁਣ ਕੇ ਜਾਣਾ ਤੈਨੂੰ...' ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਵੀਰ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਪੰਧ ਚੁਣ ਕੇ ਕੀ ਕਮਾਇਆ, ਸ਼ਾਇਦ ਪੈਸਾ ਜ਼ਰੂਰ ਘੱਟ ਕਮਾਇਆ ਪਰ ਜੋ ਇਹ ਆਪਣਾਪਨ ਵੀਰ ਕਮਾਈ ਬੈਠਾ ਸ਼ਾਇਦ ਈ

ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ, ਗਾਇਕ, ਅਤੇ ਅਦਾਕਾਰ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਹੋਵੇ। ਵੀਰ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਦਾ ਮਨ ਆ, ਪਰ ਫੇਰ ਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਈ ਐਨੀਆਂ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਇੱਕ ਜਨਮ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਲਿਖ ਸਕਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ, ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਾਂਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਪੈਸਾ ਨਾ ਚੁਣ ਕੇ ਸੱਚ ਬੋਲਣਾ ਚੁਣਿਆ। ਦਿਲੋਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਵੀਰ ਲਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵੀਰ ਰਾਜ ਕਾਕੜਾ ਨੂੰ ਲੰਬੀ ਉਮਰ ਬਖਸ਼ਣ ਤੇ ਦਿਨ ਦੁੱਗਣੀ ਰਾਤ ਚੌਗੁਣੀ ਤਰੱਕੀ ਬਖਸ਼ਣ। ਵੀਰ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਪੈਂਡਾ' ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੜ੍ਹਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿਓ।

-ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ, ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਜੈਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੰਗਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਪੋਡਕਾਸਟ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੀ ਜੱਦੀ/ਪੁਸ਼ਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚ ਕੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਲਈ ਛੋਟੀਆਂ-ਮੋਟੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਜ਼ਰੂਰ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮਾਜਿਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ

ਡਾ. ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-94164-47468

ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਛਾਣ ਦਾ ਅਧਾਰ ਵੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ-ਪਰੋਖੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅੰਨ ਭੰਡਾਰ ਬਣਾਇਆ। ਪਰ, ਅੱਜ ਉਸੇ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਕਈ ਗੰਭੀਰ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭੂ-ਜਲ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟਦਾ ਪੱਧਰ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਗਿਰਾਵਟ, ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਅਤੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਵਰਤੋਂ, ਕਣਕ-ਝੋਨੇ ਦਾ ਫ਼ਸਲੀ-ਚੱਕਰ, ਖੇਤੀ ਦੀ ਵੱਧਦੀ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਘੱਟਦੀ ਆਮਦਨ ਇਸ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ. ਅਜੈਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੰਗਾ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਦੇ

ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜਾਈਂ ਜਵਾਨਾਂ ਗੱਲ ਤੇਰੇ ਮਤਲਬ ਦੀ

ਕਈ ਮਾਇਨੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਆਰਥਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਸੋਚਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਕ ਉਤਪਾਦਕ ਸੰਪਤੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਮਿਲੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਖਪਤ, ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ, ਸ਼ਾਨੋ-ਸ਼ੌਕਤ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਉਤਪਾਦਕ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਨਾ ਜ਼ਮੀਨ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਥਾਈ ਸਰੋਤ। ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ 'ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਉਪਭੋਗ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ 'ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼'। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਗੈਰ-ਖੇਤੀ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਵਿਕ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਉਹ ਹਲੂਣਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਰਦਾਰ ਬੰਗਾ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਚਿੰਤਾ ਵੀ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਗੈਰ ਤਾਂ ਉਜੜਣ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਂਦੇ ਨੇ।

ਪਰ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਨੀਤੀਗਤ ਅਤੇ ਢਾਂਚਾਗਤ ਵੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਕਣਕ ਅਤੇ ਝੋਨੇ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਸਲੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦਾਲਾਂ, ਤੇਲ ਬੀਜਾਂ, ਫਲਾਂ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਲਈ ਨਾ ਤਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮੰਡੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਕਸਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗਰੰਟੀ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ

ਵਿਚ ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਵੀ ਸੰਤੋਸ਼ਜਨਕ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਪੇਂਡੂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਸੀਮਤ ਹਨ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਖੇਤੀ ਘਾਟੇ ਦਾ ਸੌਦਾ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਦਲਵੇਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ।



ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਨਿੱਜੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਵਿਆਪਕ ਆਰਥਿਕ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਆਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪੱਖ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਰੋਨਾ-ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਹਿਰੀਕਰਨ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਨਿਆਂ ਵਲੋਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਸਥਾਰ ਅਤੇ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਕਾਰਨ ਖੇਤੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਈ ਗੁਣਾ

ਵਧੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਲਾਭ ਇਕ ਵਾਰ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਖੇਤੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਸਰੋਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸ. ਬੰਗਾ ਦੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਤਕਨਾਲੋਜੀ, ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਉੱਚ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੇ ਬੀਜ, ਸੰਤੁਲਿਤ ਖਾਦਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਲ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਖੇਤੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵੱਲ ਮੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਖੇਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਉਤਪਾਦਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਫੂਡ-ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ, ਬ੍ਰਾਂਡਿੰਗ, ਬਰਾਮਦ, ਕੋਲਡ ਸਟੋਰੇਜ (ਕੋਲਡ ਚੇਨ), ਜੈਵਿਕ ਖੇਤੀ, ਬਾਗਬਾਨੀ ਅਤੇ ਡੇਅਰੀ ਵਰਗੇ ਖੇਤਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਵਾਧਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਸੂਖਮ ਸਿੰਚਾਈ, ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨਾਲੋਜੀ, ਜਲ ਸੰਭਾਲ, ਕਿਸਾਨ ਉਤਪਾਦਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ (ਐਫ.ਪੀ.ਓ.) ਅਤੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਾਣੀ-ਬਚਾਊ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨੀਤੀਗਤ ਸੁਧਾਰ, ਪੇਂਡੂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਲਈ ਯਕੀਨੀ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਉਦਯੋਗ, ਸਸਤਾ ਕਰਜ਼ਾ, ਬੀਮਾ, ਖੋਜ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ

ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ, ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਛੋਟੇ-ਮੱਧਮ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇੱਜ਼ਤਦਾਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵੀ ਮਿਲ ਸਕੇ।

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਜਿਸ ਮੋੜ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਉਥੇ ਖੇਤੀ ਜਾਂ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਕਿਸੇ ਇਕ ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਆਧੁਨਿਕ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਪੇਂਡੂ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਲਈ ਨਵੇਂ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਆਧੁਨਿਕ ਖੇਤੀ, ਸਟਾਰਟਅੱਪ, ਜੈਵਿਕ ਖੇਤੀ, ਡੇਅਰੀ ਅਤੇ ਐਗਰੀ-ਟੈਕ ਰਾਹੀਂ ਨਵੇਂ ਮਾਡਲ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਉਤਪਾਦਕ ਖਰਚੇ ਇਕ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਰੁਝਾਨ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਖੇਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਂਝੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ, ਖੇਤੀ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਦਾਰ ਬੰਗਾ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਨੂੰ ਇਕ ਚੇਤਾਵਨੀ ਵਜੋਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਦੇ ਕੇ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੋਵੇਂ ਮਿਲ ਕੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਟਿਕਾਊ ਖੇਤੀ, ਫ਼ਸਲੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ ਵੱਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਫ਼ਸਲਾਂ, ਨਸਲਾਂ ਤੇ ਪਾਣੀ-ਤਿੱਨੇ ਹੀ ਬਣ ਜਾਣਗੇ ਗੰਭੀਰ ਕਹਾਣੀ।

ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੋੜ 'ਤੇ

ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 2020 ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਦੰਗਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉਮਰ ਖ਼ਾਲਿਦ ਅਤੇ ਸ਼ਰਜੀਲ ਇਮਾਮ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ (ਜਦਕਿ ਇਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ), ਤਾਂ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ ਸੀ — ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਖ਼ਿਰ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵੇਲੇ

ਗੋਤਮ ਭਾਟੀਆ
(ਦਿੱਲੀ ਅਧਾਰਤ ਵਕੀਲ)
ਅਨੁਵਾਦ: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਉਮਰ ਖ਼ਾਲਿਦ ਅਤੇ ਸ਼ਰਜੀਲ ਇਮਾਮ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਏ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਹ ਲੇਖ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਇਹ ਮਿਆਦ ਛੇ ਸਾਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਜ਼ਮਾਨਤ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ

ਆਪਣੇ ਕਈ ਪਹਿਲੇ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਖੁਦ ਇਹ ਕਹਿ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਅਸਧਾਰਨ ਦੇਰੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਤਹਿਤ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ (ਰੇਕੂ) ਐਕਟ (ਯੂਏਪੀਏ) ਵਿਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ—ਅਤੇ ਦਰਅਸਲ ਮਨੁੱਖੀ—ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਹੱਕ ਉੱਤੇ ਹਾਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ।

ਪਰ ਉਮਰ ਖ਼ਾਲਿਦ ਅਤੇ ਸ਼ਰਜੀਲ ਇਮਾਮ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਕੋਈ ਅਟੱਲ ਜਾਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਪੱਖ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ, ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਫੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਪੂਰੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਕਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਇਹ ਦਲੀਲ ਅਸਲ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਵਰਗੇ ਫੈਕਟਰ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਫਿਰ ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ—ਜੋ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਇਆ ਦੋਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ—ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਹੋਈ ਲੰਮੀ ਦੇਰੀ ਉੱਤੇ ਹਾਵੀ ਕਰ ਦੇਣਾ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ 'ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ' ਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਹੈ। ਯੂਏਪੀਏ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਏ ਕਈ ਲੋਕ ਵੀਹ-ਵੀਹ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਖ਼ਿਰਕਾਰ ਬਰੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡਮੁੱਲੇ ਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲਏ ਗਏ। ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਇਹ ਦਲੀਲ ਵੀ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਲਈ ਖੁਦ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਵੇ ਜਾਂ ਰਾਜ, ਆਖ਼ਿਰਕਾਰ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਉੱਪਰ ਕੰਟਰੋਲ ਜੱਜ ਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਖ਼ਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਜੱਜ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ।

ਦਰਅਸਲ, ਇੱਥੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਖੁਦ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਭਿੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੋ-ਜੱਜਾਂ ਵਾਲੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇੱਕ ਦੁਰਲੱਭ ਕਦਮ ਚੁੱਕਦੇ ਹੋਏ ਦਿੱਲੀ ਦੰਗਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਨਿਆਂਇਕ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ

ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਦਿੱਲੀ ਦੰਗਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ 'ਤੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਪੂਰੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਹੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਖੁਦ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ—ਜੋ ਇਕ ਮਜ਼ਹੂਰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਕੈਦੀ ਕੈਪਟਨ



ਐਲਫ਼ਰੈਡ ਡਰੇਫ਼ਸ ਵੱਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ—ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਦਰਮਿਆਨ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਨਿਆਂਇਕ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਟਕਰਾਅ ਅਤੇ ਬੇਮੇਲਤਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਕੁਨ ਖੁਰਰਮ ਪਰਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਏਨੀ ਲੰਮੀ ਜੇਲ੍ਹਬੰਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਆਧਾਰ ਹੈ।

ਪਰ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੱਜ ਨੇ (ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ) ਖੁਰਰਮ ਪਰਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੰਗਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ

ਮੁਲਜ਼ਮ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਹੀ ਜੱਜ ਦਿੱਲੀ ਦੰਗਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਲਗਭਗ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅਰਸੇ ਵਿਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਰੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਉਲਟ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵੀ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਬਿਲਕੁਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਪਰ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਕੈਦ ਵਰਗੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੁਜੇੜਤਾਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਖ਼ਿਰਕਾਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਸਵਾਲ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਖ਼ਾਸ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਵਰਗੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਖ਼ਾਸਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਸਹਿਮਤੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵੱਲੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ 'ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ' ਵਿਚਲੀ ਲਕੀਰ ਪੁੰਦਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਅਸਹਿਮਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ।

ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਕੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਲਈ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਵੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ।

ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਆਖਿਆ ਭਾਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ—ਅਤੇ ਹੋਣੀ ਵੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ—ਕਿ ਰਾਜ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਨਿਆਂਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ

ਮਜ਼ਾਕ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਪੁਰਾਣੀ ਕਹਾਵਤ ਨੂੰ ਸੱਚ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੀ ਸਜ਼ਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ'।

ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਵੱਡਾ ਬੈਂਚ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਕਦੇ ਜਾਂ ਕੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਪਰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਦੇ ਕਈ ਵਿਵਾਦਿਤ ਮਾਮਲੇ ਅਜੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਲਟਕੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਨਿਆਂ ਮਿਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ।

ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਉਮਰ ਖ਼ਾਲਿਦ ਅਤੇ ਸ਼ਰਜੀਲ ਇਮਾਮ ਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਦੰਗਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਆਖ਼ਰੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹਬੰਦੀ ਛੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਬਦਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਲ—ਕੈਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇਵਾਂ ਨੂੰ—ਲਗਾਤਾਰ ਚੁਕਾਉਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅੰਤ ਵਿਚ, ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਸਮਾਜ ਵਜੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਕੋਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੋਵੇਗਾ—ਚਾਹੇ ਇਹ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਉੱਤੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਤੈਅ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਵੇ।

ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅੰਤਹੀਣ ਜੇਲ੍ਹਬੰਦੀ ਦਾ ਇਹ ਕੁਚੱਕਰ ਆਖ਼ਿਰਕਾਰ ਟੁੱਟੇਗਾ। (ਦੀ ਹਿੰਦੂ, 7 ਜੁਲਾਈ 2026 ਦੇ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ)

ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ

ਨਾਟਕਕਾਰ ਆਤਮਜੀਤ ਦਾ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹਾ ਖਤ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਨ ਜੀ ਅਤੇ ਬੈਂਸ ਜੀ, ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵਿਭਾਗ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਵਾਲੀ-ਵਾਰਿਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦਾ ਨਾ ਤਾਂ ਖੁਦ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੌਦਾ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੇਵੇਗਾ। ਮੇਰਾ ਇਹ ਖਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਫ਼ਰ ਦੀ ਸਹਇਤਾ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਜੇਹਾ ਜ਼ਹੀਨ, ਮਹੀਨ, ਮਿਹਨਤੀ, ਈਮਾਨਦਾਰ, ਜੁਰਅਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਬੰਦਾ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਬੇਸ਼ਕ ਬਦਲ ਦਿਉ। ਪਰ ਮੇਰੀ ਪਿਆਰੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦੇ ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਨੂੰ, ਜੋ ਹੁਣ ਫਿਰ ਜੀ ਉਠਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਤੁਸੀਂ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ ਬਲਿਕ ਸੱਚਮੁਚ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਪੁਚਾਉਣਾ ਹੈ। ਮੈਂ, ਤੁਹਾਡਾ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ, ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੌਂਪ ਕੇ ਚੈਨ ਨਾਲ ਬੈਠਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਰਦਾਰ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਜੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਸਰਦਾਰ ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਜੀ,

ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਣੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸਤਕ ਜਾਂ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਬਹੁਤੀ ਵੇਰ ਉਸਦੀ ਤਿਆਰੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਦਾ 'ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼' (ਗੁਰ ਸਬਦ ਰਤਨਾਕਰ) ਭਾਵੇਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸਨੂੰ ਛਾਪ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਪੁਚਾਉਣ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਿਰ ਹੈ। 'ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕੋਸ਼', 'ਉਰਦੂ-ਪੰਜਾਬੀ-ਹਿੰਦੀ ਕੋਸ਼', 'ਪੰਜਾਬ ਕੋਸ਼', 'ਭਾਰਤੀ ਪਰਾਚੀਨ ਲਿਪੀਮਾਲਾ', 'ਹਿੰਦੂ ਮਿਥਿਹਾਸ ਕੋਸ਼', 'ਤਵਾਰੀਖ਼ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ', 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ', ਅਤੇ ਸਰੂਪ ਦਾਸ ਭੱਲਾ ਦੇ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਲਿਖੇ 'ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਗ੍ਰੰਥ ਇਸੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਦੇਣ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਮੇਰੀ ਨਿਜੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ 'ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼' ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 'ਤੁਕ-ਤਤਕਰਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਵਰਗੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਸਤਕ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੁਣ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੀ ਹੁੰਦਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ-ਸ਼ਬਦਾਵਲੀਆਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਿੱਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਪ-ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਕੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਕਲਨ-ਗ੍ਰੰਥ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਵਪਾਰਕ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਉਦੋਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ, ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ, ਬਾਵਾ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ, ਕਿਰਪਾ ਸਾਗਰ, ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਲ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਰਜਬ ਅਲੀ, ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾੜ੍ਹਕ, ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਲੇਖਕ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। 'ਮਹਾਂਭਾਰਤ', 'ਰਿਗਵੇਦ', 'ਸ਼ਾਹਨਾਮਾ ਫ਼ਿਰਦੌਸੀ', 'ਬਾਲਮੀਕੀ ਰਮਾਇਣ' 'ਮਸਨਵੀ ਮੋਲਾਨਾ ਰੂਮੀ' ਅਤੇ ਬਾਣ ਭੱਟ ਦੀ ਰਚਨਾ 'ਕਾਦੰਬਰੀ' ਵਰਗੇ ਕਲਾਸਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। 1950 ਵਿਚ ਵਿਭਾਗ ਨੇ 'ਪੰਜਾਬੀ ਦੁਨੀਆ' ਨਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਕਾਰੀ ਸਾਹਿਤਕ ਰਸਾਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸਦੇ ਅਨੇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਲੋਕਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਂਝ ਕੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਵੇਂ ਹੀ 'ਜਨ ਸਾਹਿਤ' ਵਿਚ ਸਿਰਜਨਾਤਮਕ ਸਾਹਿਤ ਛਪਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੇ ਢਾਂਚੇ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰੋਮਣੀ ਐਵਾਰਡਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਉੱਤੇ ਅਕਸਰ ਉਂਗਲ ਉਠਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਦਾਲਤੀ ਕੇਸ ਕਾਰਨ ਰੁਕੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰਿਆ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਉਂਜ਼ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਨਾਮਚੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸਨੂੰ ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰਜਮਾ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 'ਯੂਟੋਪੀਆ', 'ਪਲੇਗ', 'ਦ ਵਿਕਾਰ ਆਫ਼ ਵੇਕਫੀਲਡ', 'ਮੋਪਾਸਾ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ', 'ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ ਦੇ ਨਾਟਕ' ਵਰਗੀਆਂ ਵਕਾਰੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਕ ਵੇਲਾ ਸੀ ਇਹ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਆਤਮਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਡਾਕਟਰ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ ਵਰਗੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਦਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚਿਹਰੇ-ਮੋਹਰੇ ਨੂੰ ਘੜਨ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਖਾਸ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ।

ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਸੁਹਿਰਦ ਸਮਰਥਕ ਅਤੇ ਰਾਖੇ ਹੋ। ਮਾਨ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਮੋਹ-ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਕੌਣ ਵਾਕਿਫ਼ ਨਹੀਂ? ਤੁਹਾਡੀ



ਸਾਰਥਕ-ਸੁਥਰੀ ਕਾਮੇਡੀ ਇਸ ਦੀ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਉਂਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬੈਂਸ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਤਕਰੇ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ, ਬੋਲੀ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਜੱਗ-ਜਾਹਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੰਨ 2008 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮਕਾਜ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤਾਂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਇਨ-ਬਿਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਅਧੂਰਾ ਰਿਹਾ। 2021 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੁਰਮਾਨੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਰਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ 2023 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਐਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਕੰਮ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਵਿਚ



ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉਣਾ ਤੁਹਾਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਨਾਇਕੀ ਕਾਰਜ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦਸਵੀਂ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਤੁਸੀਂ ਏਥੋਂ ਤਕ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਕੂਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਮਾਨਤਾ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਲੈ ਲਵੇਗੀ। ਇਹ ਈਮਾਨਦਾਰੀ, ਸਿਆਣਪ, ਜੁਰਅਤ ਅਤੇ ਦੂਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲਾ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਐਲਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਤਾਕਤ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਾਦ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਸਾਈਨਬੋਰਡਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਣ ਵਾਸਤੇ ਤੁਸੀਂ 1958 ਦੇ ਨੇਮਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ। ਅਠਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਡਿਜੀਟਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ, 592 ਦੁਰਲੱਭ ਖਰੜਿਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਡਿਜੀਟਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਕਰਨਾ, 'ਆਨਲਾਈਨ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਉਲੰਪੀਆਡ' ਦੀ ਐਪ ਅਤੇ 'ਸ਼ਬਦਮਾਲਾ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ' ਦੀ ਆਨ-ਲਾਈਨ ਸਹੂਲਤ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਪਾਉਣਗੀਆਂ। ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਵਾਉਣ। ਇਸ ਅਪੀਲ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ

ਕਿਉਂਕਿ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਚਾਰਕ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵੇਦ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵੇਦਿਕ ਨੇ ਮੇਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਪੰਚਕੂਲਾ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਗੁਨਾਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦੁੱਖ ਸੀ ਕਿ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਦੀ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 1961 ਦੀ ਜਨ-ਗਣਨਾ ਵਕਤ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਹਿੰਦੀ ਲਿਖਵਾਉਣ। ਮੈਂ ਵੇਦਿਕ ਦੇ ਇਸ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੀ ਦਿਲੋਂ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਨ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਦਕਾ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਬਣਨਾ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਸਵੈਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਚੋਖਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਐਮਿਟੀ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਸੰਨ 2023 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਚਿਤਾਵਨੀ-ਪੱਤਰ ਲਿਖੇ।

ਬਸ ਏਥੇ ਆ ਕੇ ਹੀ ਸਾਡੀ ਬੋਲੀ ਦਾ ਪੇਚ ਫਸ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰਵਾਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਪੱਧਰ ਦਾ ਕੋਈ ਅਫਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੇਮ ਯਾਦ ਕਰਾਵੇ। ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਅਫਸਰ ਦੀ ਹਉਮੈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕੁਝ ਪੱਠੇ ਮੰਗਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਜੋ ਸਥਿਤੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ



ਤਾਂ ਅਫਸਰੀ ਹਉਮੈ ਸਾਰੀ ਖੇਤੀ ਮੰਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਇੰਸ ਇਸੇ ਲਈ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਸਵੰਤ ਜ਼ਫ਼ਰ ਨੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਉੱਤੇ ਮੰਡਰਾਏ ਖ਼ਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵਜਾਈ ਹੈ। ਉਹ ਅਫਸਰੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਪੱਠੇ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬੂਸਾਹੀ ਦੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਸਮੇਟਣ ਦੀ ਕੋਈ ਖਿਚਤੀ ਪੱਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਇਹ ਅਨਰਥ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਜ਼ਫ਼ਰ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਆਪਜੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਕੰਮ ਠੰਢੇ ਬਸਤੋਂ ਵਿਚ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਦੇ ਬੋਰਡ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਨਾ ਲਿਖੇ ਗਏ ਅਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਉੱਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਦਫ਼ਤਰੀ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਨਾਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਹਾਲਤਾਂ ਫੇਰ ਪੁਰਾਣੇ ਰਾਹ ਪੈ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਮੇਰੀ ਨਿਰਪੱਖ ਰਾਏ ਵਿਚ ਜ਼ਫ਼ਰ ਤੁਹਾਡੀ ਸੁਝਾਈ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਸਵਾਰਥ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਉਹ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਨਹੀਂ, ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਅਹੁਦਾ ਲੈਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਟੇਂਡ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਕੋਈ ਰਾਜਸੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਟਾਫ਼ ਨਾਲ ਵੀ ਖੰਡ-ਲਪੇਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ;

ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵੋਟਾਂ ਕਿੱਦਾਂ ਮੰਗੇਗਾ? ਉਸਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਮੰਤਵ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਤੁਸੀਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਕਵੀਆਂ-ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਜਨੂੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਉੱਤੇ ਵੀ ਤਾਰੀ ਹੈ। ਉਹ ਅਣਬੋਕ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਖੜੋਤ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਸਦਾ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਮੋਹ ਮਿਸਾਲੀ ਹੈ; ਇਸੇ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਜੇਹੇ ਕਾਰਜ-ਕਾਲ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਕੀ-ਕੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ? ਆਪ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਖਰੀ ਸਾਰਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਜਾਨ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਧੜਕਣ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜ਼ਫ਼ਰ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ 1967, 2008 ਅਤੇ 2021 ਦੇ ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਬਲਿਕ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਬਕਾਇਆ ਪੁਸਤਕ-ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸੁਚੱਜ ਨਾਲ ਨਿਬੇੜਿਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜੀਵ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਉੱਤੇ ਮੁਹਾਵਰਾ ਕੋਸ਼ ਅਤੇ ਅਖਾਣ ਕੋਸ਼ ਜੇਹੀ ਵੱਡਮੁੱਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤੀ ਹੈ; ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਆਡੀਓ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ 8300 ਪੁਸਤਕਾਂ ਆਨਲਾਈਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਪੁਸਤਕ ਲੰਗਰ ਵਿਚੋਂ ਮੁਫ਼ਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਬਦਮਾਲਾ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਅਤੇ ਸਚਿਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਰਮਾਲਾ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ ਅਤੇ



ਕੀ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ? ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਬੇਬਸੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਪੱਤਰ ਉਸਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਤੋਂ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਵਾਕਿਫ਼ ਹਾਂ ਪਰ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਵਾਸਤੇ ਕੱਢਿਆ ਵਕਤ ਕਦੇ ਵੀ ਜਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, 'ਅਸਲ ਵਿਚ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁ ਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਨੂੰ 'ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਸ' ਦਾ, ਜਾਂ 'ਟਾਈਪ ਪਾਸ' ਦਾ ਆਦਰ-ਮਾਣ ਸਹਿਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਦੇਵੇ।' ਏਥੋਂ ਜ਼ਫ਼ਰ ਅਤੇ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਵਿਚਲੇ ਤਣਾਅ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਹੈ ਵੀ ਠੀਕ ਕਿ ਜੇਕਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਲਗਪਗ ਮਰਿਆਂ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਜੀਅ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਨੌਬਤ ਕਿਉਂ ਆ ਗਈ? ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਮਾਨ ਜੀ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਿੰਦੇ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲਾ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਬਹੁਤ ਕਮਾਲ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਪੰਜ ਏਕੜ ਦਾ ਕੈਂਪਸ ਰੂਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਸਮੇਤ ਕੋਈ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਮਾਲੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਆਉਟਸੋਰਸ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਢਾਈ-ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੈ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਛਾਪੇਖਾਨੇ ਬੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਬਾਹਰੋਂ ਵੀ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਭਾਗੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਕਤ ਉੱਤੇ ਨਾ ਛਪਣ ਕਾਰਨ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਖੂਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਮਿਨੀ ਆਫਸੈਟ ਮਸ਼ੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ 2026-27 ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਵੇਆ-ਵੁਆਈ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਵਾਸਤੇ ਵੈਨ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਫਾਈਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਭਵਨ ਵਿਚ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਨਹਿਰਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲੋਂ ਚਿਰੋਕਣਾ ਖੋਹਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜ਼ਫ਼ਰ ਉਸਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਲੈਣ ਲਈ ਵੀ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੈੱਡ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਵਿਚ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਟਰੇਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਇਨਸਟ੍ਰਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬੰਦ ਪਏ ਹਨ। ਹੈਰਤ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਉਹ ਤਰੱਕੀਆਂ ਤਾਂ ਮਿਥੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ ਸਾਲਾਂ ਬਧੀ ਰੁਕੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮਿਹਨਤੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸਟਾਫ਼ ਦੇ ਉਤਸਾਹ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਕਿੰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ।

ਜੀਉਂਦੇ ਰਹੋ!

ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ,
ਆਤਮਜੀਤ

ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ

ਗੁਰਮਤਿ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤਕੀ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਬਹੁ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁਹੱਬਤੀ ਸਹਿਚਾਰ ਦਾ ਦੀਵਾ ਜਗਦਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ-ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਖਲ ਬੇਲੋੜਾ ਸੀ, ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਲੋੜਾ ਹੀ ਰਹੇਗਾ।

‘ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਐਕਟ 2026’ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਵਰਤਾਰਾ ਭਾਵੇਂ ਵਕਤੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਰੁਕ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਾਦ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੁੱਕਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਥਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਨਾਮ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਟਰੋਲ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਪੈਰੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ‘ਤੇ ਉਨਾਈ ਜਾਣਯੋਗ ਅਕਾਦਮਿਕ ਆਵਾਜ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥਕ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਿਕੰਜੇ ਵਿਚ ਕੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 1925 ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਓਸੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਮਸਲਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਬਰਾਸ਼ਤਾ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੋਚੀ-ਸਮਝੀ ਸਿਆਸੀ ਪੈਂਤੜੇਬਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ 70 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਲਟ-ਪਲਟ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀਆਂ



ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ (ਰਿਟ.)
ਫੋਨ: +91- 93163-01328

ਪਰਤਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਕ ਪਰਤ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਅਪਹਰਣ ਦੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੂਕਰਣ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਹੋ ਰਹੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਵਿਚ ਵਰਣ-ਆਸ਼ਰਮ ਦੀ ਸੋਚ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਾਂਗੇ ਤਾਂ

ਸਪਸ਼ਟ ਨਜ਼ਰ ਆ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਧਰਮਗਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਧਰਮ ਸਮਝਣ ਦੀ ਆਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਰੰਗੀਅਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਰਾਹੀਂ ਜਿਹੋ-ਜਿਹਾ ਭਾਰਤ ਚਿਤਵਿਆ ਤੇ ਪਰੋਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਐਕਟ। ਸਿੱਖ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੀ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਅਕਾਦਮਿਕਤਾ ਦਾ ਰਾਹ ਬੜੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਰੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਅਪਹਰਣ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਸਿਆਸੀ ਦਖਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਨਾ ਕੁ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਤਖਤ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਤਖਤ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਪੈ ਗਈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕੋਈ ਨਾ ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ? ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਧਰਮ, ਅਕਸਰ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਤੀਆਂ-ਬਿਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ‘ਰਾਜ ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਧਰਮ ਚਲਹਿ ਹੈ’ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਹਰ ਧਰਮ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਸਬੰਧਤ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਹੁੰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਹਰ ਧਰਮ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕਤਾ ਨੂੰ ਖੜੋਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ

ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਠੀਕ ਬੈਠ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੀ ਹਨ। ਪਰ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਪੰਥਕ ਸੂਰ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਅਜਿਹੀ ਪੰਥਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪੰਥਕ ਉਸਾਰ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਸੰਪੰਨ ਪੰਥਕ ਉਸਾਰ ਸੰਗਤੀ ਸੂਰ ਵਿਚ ਚਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। 1925 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿਚ ਵੀ ਤਖਤ-ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਸਮਝਾਵੇ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਟਕਰਾਅ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਕੇ ਆਮ ਸਿੱਖ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰਜਕ ਵਾਂਗ ਉਸਾਰਿਆ ਸੀ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਬਲਵਾਨ ਸੁਰਤਿ ਅਤੇ ਚਤੁਰੀ ਕਲਾ ਵਾਲੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਵਾਂਗ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਨੇ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਹਾਸ਼ੀਏ ‘ਤੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਦਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਗੁਰਮਤਿ, ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਵੀ ਭਾਣੇ ਨਾਲ ਨਿਭਣ ਦਾ ਸਹਿਜ ਪਾਲਦੀ ਆਈ ਸੀ। ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਸੀ।

ਦੂਜੇ ਦੇ ਦੂਜੇਪਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸਿਰ ਤੱਕ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿਰ ਤਲੀ ‘ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਨਿਭਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚ ਜਿਉਣ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਬੇਲੋੜੇ ਟਕਰਾਉ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਆਸਤ ਵਾਸਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਵਾਂਗ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਬਹੁਰੰਗੀਅਤ ਹੈ ਅਤੇ ਓਸੇ ਨੂੰ ਲੀਡਰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਗਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪੰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਉਰਜਾ ਕੇਂਦਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਰਾਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ। ਕਾਰਨ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਸਥਾ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਸਿਧਾਂਤਕੀ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ-ਸੰਸਥਾ, ਜਗਿਆਸੂ ਲਈ ਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਘਰ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਰਾਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕੰਮ-ਸਭਿਆਚਾਰ, ਕਿਰਤ ਕਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਵੰਡ ਸਭਿਆਚਾਰ ‘ਵੰਡ ਕੇ ਛਕਣ’ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਰਤਿ-

ਸਭਿਆਚਾਰ ‘ਨਾਮ ਜਪਣ’ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤਕੀ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਬਹੁ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁਹੱਬਤੀ ਸਹਿਚਾਰ ਦਾ ਦੀਵਾ ਜਗਦਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ-ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਖਲ ਬੇਲੋੜਾ ਸੀ, ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਲੋੜਾ ਹੀ ਰਹੇਗਾ।

ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਐਕਟ, ਸਿਆਸੀ ਵੰਗਾਰ ਵਾਂਗ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਗਲ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਣ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਜੋ ਸਫਲ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਹਸ਼ਰ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਵਰਗਾ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਚੁਫੇਰੇ ਫੈਲੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਹੁਦਿਆਂ ਨਾਲ ਅਕਲ ਬੇਸ਼ਕ ਮੁਫਤ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤਾਂ ਦੇਣੀ ਹੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਮਤੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਦਖਲ ਅੰਦਰੋਂ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬਾਹਰੋਂ, ਨ ਕਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨ ਕਦੇ ਪਰਵਾਨ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਦਖਲ ਨੇ ਜੋ ਅਕਾਲੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਅਕਾਲੀਅਤ ਖੋਹ ਲਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਭਾਜਪਾਈਆਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸਿਆਸੀ ਪੈਂਤੜੇਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਲਗਾਤਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਵੀ ਬਾਕੀ ਜੁਮਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਇਕ ਜੁਮਲਾ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਸ਼ਵਰਾ ਇਹੀ ਰਹੇਗਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਬਰ ਪਰਖਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਵਟਸਐਪ ਯੂਜ਼ਰਨੇਮ: ਕਿੰਨਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ, ਕਿੰਨਾ ਖਤਰਨਾਕ?

ਜਦੋਂ ਮੈਟਾ ਨੇ 29 ਜੂਨ ਨੂੰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਟਸਐਪ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਯੂਜ਼ਰਨੇਮ (ਹੈਂਡਲ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਕਾਫ਼ੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਈ ਜੋ ਕਾਫ਼ੀ ਚੌਕਸੀ ਭਰੀ ਸੀ। ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਵਟਸਐਪ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੇਰਵੇ ਸਹਿਤ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਈ ਟੀ ਮੰਤਰਾਲੇ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ

ਸੁਬੀਮਲ ਭੱਟਾਚਾਰਜੀ

ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਰੋਧੀ ਮੈਸੇਜਿੰਗ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਫੀਚਰ ਨੂੰ ਲਾਂਚ ਨਾ ਕਰੇ। ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਖਦਸ਼ਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂਜ਼ਰਨੇਮ ਆਉਣ ਨਾਲ ਆਨਲਾਈਨ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਫਿਸ਼ਿੰਗ, ਡਿਜੀਟਲ ਅਰੈਸਟ ਸਕੈਮ ਅਤੇ ਭੇਸ ਬਦਲ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਠੱਗੀ (ਇੰਪਰਸੋਨੇਸ਼ਨ) ਵਿਚ ‘ਵੱਡਾ ਵਾਧਾ’ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। 50 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਭਾਰਤ, ਜੋ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਵਟਸਐਪ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਆਧਾਰ ਹੈ, ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਚੌਕਸੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਫੀਚਰ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਤੇਹਫ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਟਾ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ੀਵਾੜੇ ਸੰਬੰਧੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਨੁਕਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਪਹਿਲਾ, ਇਹ ਨਿੱਜਤਾ ਦੀ ਉਸ ਖਾਮੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਖ਼ੁਦ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਛੁਪਾਉਣਾ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਟਸਐਪ ਅੱਜ ਵੀ ਅਣਜਾਣ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨੰਬਰਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਿਸਾਲ ਕਿਸੇ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਨੂੰ

ਕਿਸੇ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਅਣਜਾਣ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਾਲੇ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨੰਬਰ ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਜ਼ਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਗਰੁੱਪ, ਠੱਗਾਂ ਲਈ ਨੰਬਰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਔਡਾ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜੋ ਇੱਥੋਂ ਨੰਬਰ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਉਸੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਜਾਲ ਵਿਛਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਕੋਈ ਆਮ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ: ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ, ਯੂ ਪੀ ਆਈ, ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਓ ਟੀ ਪੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਡਿਜੀਟਲ ਅਰੈਸਟ ਵਰਗੇ ਘੁਟਾਲੇ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧੀ ਸੀ ਬੀ ਆਈ, ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਜਾਂ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਣ ਕੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਸਾਲ 2025 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਈਬਰ ਧੋਖਾਧੜੀ ਵਿਚ ਗੁਆਏ ਗਏ ਲਗਪਗ 22,495 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਸਨ। ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਸਾਈਬਰ ਕਰਾਈਮ ਕੋਆਰਡੀਨੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਕੋਲ ਦਰਜ ਹੋਈਆਂ ਕਰੀਬ 28 ਲੱਖ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਹੈ। ਠੱਗੀ ਦੀਆਂ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਇੱਕ ਚਾਲੂ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ‘ਤੇ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨੰਬਰ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਚੈਟ ਕਰਨ, ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿਚ ਜੁੜਨ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਕੇ ਯੂਜ਼ਰਨੇਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਨਤਕ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦੇਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਠੱਗ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਫੀਚਰ ਸਾਈਬਰ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਜਨਤਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ।

ਦੂਜਾ, ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਕਦੇ ਵੀ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚੋਂ ਗਾਇਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਆਧਾਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੀ ਹੈ: ਭਾਰਤੀ ਕੋਡ (+91) ਵਾਲਾ

ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੀਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂਜ਼ਰਨੇਮ ਇਸ ਕੜੀ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦੇਣਗੇ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਵਟਸਐਪ ਖਾਤੇ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਅਜੇ ਵੀ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ: ਯੂਜ਼ਰਨੇਮ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ



‘ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਪਰਤ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪਛਾਣ ਦਾ ਬਦਲ। ਦੂਜੇ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਲਈ ਨੰਬਰ ਲੁਕਿਆ ਰਹੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਨਿੱਜਤਾ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਹੈ, ਪਰ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਕੋਲ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕੋਲ ਇਹ ਨੰਬਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਰਹੇਗਾ ਜੋ ਜਾਂਚ ਲਈ ਇੱਕ ਪੱਕਾ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੈਟਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੋਈ ਸੰਦੇਸ਼ ਮਿਲੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਵਾਲਾ ਖਾਤਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵਾਂ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਜਾਂਚਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੇਗੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਵਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਸਿਮ-ਬਾਈਡਿੰਗ ਹਦਾਇਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਵਟਸਐਪ, ਸਿਗਨਲ, ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰੇਕ ਹੈਂਡਲ (ਯੂਜ਼ਰਨੇਮ) ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ (ਵੈਰੀਫਾਈਡ) ਨੰਬਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਤਾਂ ਜੋ ਯੂਜ਼ਰਨੇਮ ਆਧਾਰਿਤ ਖਾਤੇ ਦੀ ਅਸਲ ਪਛਾਣ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਜਿਸ ਅਸਲ ਖਾਮੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੰਬਰ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਭੇਸ ‘ਚ ਠੱਗੀ ਮਾਰਨਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੁਰਾਗ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ) ਉਹ ਸਮੱਸਿਆ ਯੂਜ਼ਰਨੇਮ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ‘ਤੇ ਵਟਸਐਪ ਦੇ ਜਵਾਬੀ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ‘ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਬਿਲਕੁਲ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਆਪਸੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਨਿਯਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਨਿੱਜਤਾ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਫੀਚਰ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜਾਂਚ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਤੀਜਾ, ਇਸ ਫੀਚਰ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਭੇਸ ਬਦਲ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਠੱਗੀ (ਇੰਪਰਸੋਨੇਸ਼ਨ) ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਆਈਟੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਮੁੱਖ ਚਿੰਤਾ ‘rbi verify’ ਜਾਂ ‘modi’ ਵਰਗੇ ਫਰਜ਼ੀ ਹੈਂਡਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਟਾ ਦਾ ਤਕਨੀਕੀ ਢਾਂਚਾ ਅਜਿਹੇ ਫਰਜ਼ੀਵਾੜੇ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈ। ਵਟਸਐਪ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ, ਸਰਚ ਜਾਂ ਆਟੋ-ਕੰਪਲੀਟ’ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਯਾਨੀ ਸਹੀ ਯੂਜ਼ਰਨੇਮ ਪਤਾ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਹੀ ਸੰਪਰਕ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸੈਲੀਬ੍ਰਿਟੀਜ਼ ਦੇ ਹਾਈ-ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਮੈਟਾ ਅਕਾਊਂਟਸ ਸੈਂਟਰ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਸਾਬਤ ਕਰਕੇ ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ ਜਾਂ ਫੇਸਬੁੱਕ ਵਾਲਾ ਯੂਜ਼ਰਨੇਮ ਹੀ ਲਾਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਫਰਜ਼ੀਵਾੜੇ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਘਟੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬਦਲਵੀਂ ਯੂਜ਼ਰਨੇਮ ਕੀਅ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਚੱਕਰ ਵੀ ਹੋਣਗੇ। ਇੱਕ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਸੇਵ ਕਰ ਸਕਦਾ

ਹੈ, ਯੂਜ਼ਰਨੇਮ ਵਾਲਾ ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਠੱਗਾਂ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਮੁਸ਼ਕਲ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਦਾ ਹੈ। ਰਹੀ ਗੱਲ ਕੁਝ ਬਾਕੀ ਬਚੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਦੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਨਾਲ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਨਿੱਜਤਾ ਦੇ ਇਸ ਅਹਿਮ ਫੀਚਰ ਨੂੰ ਠੰਢੇ ਬਸਤਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਤਜਰਬਾ ਵੀ ਸੰਤੁਲਿਤ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਿਗਨਲ ਅਤੇ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਵਰਗੇ ਐਪਸ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਯੂਜ਼ਰਨੇਮ ਪਿੱਛੇ ਆਪਣੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਛੁਪਾਉਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਿਗਨਲ ਨੇ ਇਸ ਫੀਚਰ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਸੀਮਤ ਡਾਟਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਢਿੱਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਢਾਂਚੇ ਕਾਰਨ ਠੱਗੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਧਣ ‘ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਆਲੋਚਨਾ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਯੂਜ਼ਰਨੇਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਖਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ। ਅਸਲ ਨਤੀਜੇ ਇਸ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਘੇਰਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਕਿੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ‘ਤੇ ਵਟਸਐਪ ਦਾ ਮਾਡਲ (ਜਿੱਥੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਰਹੇਗਾ, ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਸਰਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨਾਂ ਰਾਖਵੇਂ ਰਹਿਣਗੇ, ਮੈਸੇਜ ਭੇਜਣ ਦੀ ਸੀਮਾ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੋਡ ਹੋਵੇਗਾ) ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਬੇਹੱਦ ਨੇੜੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਚੌਕਸੀ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਡਿਜੀਟਲ ਅਰੈਸਟ ਅਤੇ ਭੇਸ ਬਦਲ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਠੱਗੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇੱਕ ਅਸਲ ਸੰਕਟ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ‘ਤੇ ਆਪਸੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਕਦਮ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਹੁਕਮ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਆਰਜ਼ੀ ਰੋਕ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪੱਕੀ ਪਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਹੁ ਜਨਮੁ ਤੁਮਹਾਰੇ ਲੇਖੇ!

ਕਿਸਤ - 16

ਜਗਦੀਪ ਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਦੇ ਬੰਬਈ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਤੁਫ਼ਾਨ ਆ ਗਿਆ। ਲੇਖਕਾਂ-ਲੇਖਿਕਾਵਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਚਬਾ-ਚਬੀ ਹੋਣੀ ਹੀ ਸੀ, ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਡੱਬੀਆਂ ਲਾ ਲਾ ਕੇ ਬੜੀ ਕੋਝੀ ਸੁਰ ਵਾਲੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਛਪੀਆਂ, 'ਚਿਤਰਕਾਰ ਆਸ਼ਕ ਕਵਿਤਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਫ਼ਰਾਰ!', 'ਆਸ਼ਕ ਨਾਲ ਉੱਧਲੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵਿਤਰੀ!', 'ਪਤੀ ਤੇ ਬੱਚੇ ਛੱਡ ਕੇ ਅਧੇੜ ਲੇਖਿਕਾ ਜਵਾਨ ਆਸ਼ਕ ਨਾਲ ਭੱਜੀ!' ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਹੋਰ ਗਾਲਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ।



ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ
ਫੋਨ: +91 8076363058
bhullarg@gmail.com

ਨਾਲ ਰਸ਼ਕ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਟੀਸੀ ਦਾ ਬੇਰ ਤੋੜ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਈ ਲੇਖਿਕਾਵਾਂ ਜਗਦੀਪ ਨਾਲ ਰਸ਼ਕ ਕਰਦੀਆਂ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਪਤੇ-ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਸਤੇ-ਸਮਾਜ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਸਾਥ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਸੈਲੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਾਲੇ ਪਤੀਆਂ ਵੱਲ ਹੋਰ ਕੋੜ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਦੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵੱਡੀਆਂ ਲੇਖਿਕਾਵਾਂ ਬਣਨ ਦਾ ਰਾਹ ਬੰਦ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੱਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਣ ਵਾਸਤੇ ਜਗਦੀਪ ਵਾਲੀਆਂ ਸਭ ਖ਼ਾਸੀਅਤਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬੱਸ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦਿਲ ਚਾਹੇ, ਇਸ਼ਕ ਕਰ ਸਕਣ। ਜੇ ਵੱਸ ਚਲਦਾ, ਕਈ ਤਾਂ ਅੱਜ ਹੀ ਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਬੰਬਈ ਦੀ ਰੇਲ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀਆਂ!

ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਬਹੁਤ ਉਲਾਰ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਨੂੰ ਰਚਨਾਵਾਂ ਭੇਜਣ ਤੋਂ, ਇੰਟਰਵਿਊਆਂ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਜਗਦੀਪ ਦੇ ਇਨਕਾਰ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਮਸਾਂ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਈਰਖਾ ਵਿਚ ਸਤੇ-ਭੁੱਜੇ ਲੋਕ ਉਸ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਅਪਹੁੰਚਤਾ ਦਾ ਗਿਣ-ਗਿਣ ਕੇ ਬਦਲਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ-ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਮੁਹਿੰਮ ਹੀ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਜੰਮ-ਪਲ ਕੇ ਸਿਗਰਟ-ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦੀ ਲੇਖਿਕਾ ਨੇ ਆਖਰੀ ਤਿਣਕੇ ਵਰਗੇ ਇਸ ਕਦਮ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਕੌਮ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਮੋਸ਼ੀ ਪਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਬਾਈਕਾਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਗ਼ੈਰ-ਪੰਜਾਬਣ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੁਰਲੀ ਤੱਕ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਸਕੂਲੀ-ਕਾਲਜੀ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਤੇ ਉਹਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲੇ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਮਤੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਕੁਛ ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਇਕ-ਦੋ ਥਾਂ ਉਹਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਸਾੜੀਆਂ।

ਇਕ ਹੋਰ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਇਹ ਉਹੋ ਜੱਸਨ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਜਗਦੀਪ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹਨੇ ਇਨਾਮੀ ਪੁਸਤਕ 'ਪੌਣਾਂ ਹੱਥ ਸੰਦੇਸ਼' ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਐਤਵਾਰ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਅੰਕ ਵਿਚ ਇਕ-ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਤੋਂ ਅੰਤਲੀ ਕਵਿਤਾ ਤੱਕ ਦੀ ਲੜੀਵਾਰ ਆਲੋਚਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਆਲੋਚਨਾ ਕਾਹਦੀ ਸੀ, ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਹਰ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਰਚਨਾ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਨਿਰਖ-ਪਰਖ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਜਦੋਂ ਨਿੰਦਿਆ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਿਥ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਲਿਖਦੇ ਰਹਿਣਾ ਕੋਈ ਔਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਚਾਹੇ, ਤਰਕ ਦਾ ਰਾਹ ਤਜ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਕੱਖੋਂ ਹੌਲੀ ਸਿੱਧ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ, ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਦੋ ਸਤਰਾਂ ਲੈ ਕੇ ਪੂਰਾ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ:

'ਤੇਰੇ ਰੰਗਲੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਮਹਿਕ ਮਿੱਠੀ,
ਸਾਡੇ ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਤੋਰਦੀ ਏ।
ਸਾਨੂੰ ਖਾਣ ਤੇ ਪੀਣ ਦੀ ਸੁਧ ਕੋਈ ਨਾ,
ਘੁੱਟ ਭਰੀ ਦੀਦਾਰ ਦੇ ਲੋਰ ਦੀ ਏ।'

ਉਹਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੇ ਇਹ ਰਾਹ ਫੜਿਆ: 'ਇਸ਼ਕ ਨਿਰਾਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਿਰਾਕਾਰ ਚੀਜ਼ ਵਿਚ ਕੋਹਾ ਰੰਗ, ਕੋਹੀ ਮਹਿਕ ਤੇ ਕੋਹਾ ਸੁਆਦ? ਉਸਨੂੰ ਰੰਗਲਾ ਕਹਿਣਾ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਮਹਿਕ ਆਉਂਦੀ ਕਹਿਣਾ ਜਾਂ ਉਸਦਾ ਮਿੱਠਾ ਸੁਆਦ ਕਹਿਣਾ ਸੁੱਧੀ ਮੂਰਖਤਾ ਹੈ। ਇਸ਼ਕ ਕੋਈ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਕਣਦਾਰ ਤੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਇਕ ਨਿੱਗਰ ਨਾਵਲ 'ਇਹੁ ਜਨਮੁ ਤੁਮਹਾਰੇ ਲੇਖੇ' ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ ਪਿਥੇ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬਹੁਤੀ ਹਯਾਤੀ ਮੁਲਕ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਲੰਘਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਿਸਾਲੀ ਲਿਖਾਰੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਪਲੇਠੇ ਨਾਵਲ 'ਇਹੁ ਜਨਮੁ ਤੁਮਹਾਰੇ ਲੇਖੇ' ਨਾਲ ਇਕੋ ਡਗੇ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਲੁੱਟਣ ਵਰਗਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਵਲ (ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ) ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵਾਹਵਾ ਹਲਚਲ ਮਚਾਈ ਸੀ। ਨਾਵਲ ਦੀ 16ਵੀਂ ਕਿਸਤ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ



ਫੁੱਲ ਨਹੀਂ ਜਿਸਦਾ ਰੰਗ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮਹਿਕ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਮਿੱਠੀ ਤਾਂ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਗੁੜ-ਸ਼ੱਕਰ ਜਾਂ ਲੱਡੂ-ਬਰਫੀ। ਚੀਜ਼ ਦੇ ਮਿੱਠੀ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਮਹਿਕ ਸੁੰਘਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਸੁੰਘਿਆ ਨੱਕ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨੱਕ ਨੂੰ ਮਿੱਠੀ-ਕੋੜੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਖੁਸ਼ਬੂ ਜਾਂ ਬਦਬੂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ਼ਕ ਕੋਈ ਮਿੱਠੀ ਮਹਿਕਦਾਰ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ। ਏਨੀ ਹੀ ਮੂਰਖਾਨਾ ਗੱਲ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਦਾ ਰੰਗਲੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਮਹਿਕ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਚੱਲਣਾ ਹੈ।

ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ ਜਿਹੀਆਂ ਸਥੂਲ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਰੰਗਾਂ ਤੇ ਮਹਿਕਾਂ ਜਿਹੀਆਂ ਫਜ਼ੂਲ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਫਜ਼ੂਲੀਅਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹੋਣ, ਦੀਦਾਰ ਦਾ ਲੋਰ ਪੜ੍ਹ ਲਵੇ। ਦੀਦਾਰ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋਰ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਖਾਧੀ-ਪੀਤੀ ਕਿਸੇ ਨਸੇ ਵਾਲੀ ਵਸਤ ਦਾ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਆਪੇ ਮਹਾਨ ਬਣੀ ਸਾਧਾਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਘਟੀਆ ਲਿਖਣ ਵਾਲੀ ਲੇਖਿਕਾ ਖੁਦ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁੱਧ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਫੇਰ ਘੁੱਟ ਕਿਵੇਂ ਭਰ ਲਈ? ਦੀਦਾਰ ਤੇ ਲੋਰ, ਦੋਵੇਂ ਨਿਰਾਕਾਰ ਵਸਤਾਂ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਘੁੱਟ ਨਹੀਂ ਭਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਵਿਤਰੀ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਚੈਲਿੰਜ ਹੈ ਕਿ ਖਾਣਾ-ਪੀਣ ਤਿਆਗ ਕੇ ਰੰਗਲੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਮਹਿਕ ਤੇ ਦੀਦਾਰ ਦੇ ਲੋਰ ਦੀ ਘੁੱਟ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਜਿਉਂ ਕੇ ਤਾਂ ਦਿਖਾਵੇ, ਜੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਨਾਨੀ ਯਾਦ ਨਾ ਆ ਜਾਵੇ।'

ਹੁਣ ਉਹਨੇ 'ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਮੰਗ ਕਾਰਨ' ਇਹ ਲੇਖ-ਲੜੀ ਦੁਬਾਰਾ ਛਾਪਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਲੀਹ ਉੱਤੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਰੇਲ ਦੁਬਾਰਾ ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਮਾਰੋ-ਮਾਰ ਕਰਦੀ ਉਸੇ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਭੱਜਣ ਲੱਗੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਮੇਲ ਕਵਿਤਰੀ ਤੇ ਉਹਦੇ ਚਿਤਰਕਾਰ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਲੈ ਕੇ ਗਈ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਇਸ ਲੇਖ-ਲੜੀ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਨਵੀਂ ਲੇਖ-ਲੜੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਲੜੀ ਜਗਦੀਪ ਦੇ ਇਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਇਕ ਨਵਾਂ ਇਸ਼ਕ! ਇਸ ਵਿਚ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਹਿਰ ਵਰਗੇ ਮਖਧੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤਾਂ ਹੋਣੇ ਹੀ ਸਨ, ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਂਤ ਤੇ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਫੱਕਰ ਵਰਗੇ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਇਕਪਾਸੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਆਸ਼ਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰੋਲਬਾਗ ਦੇ ਭੂਗੋਲ ਤੱਕ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੰਪਾਦਕ ਨੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਜਿਹੜੇ ਇਸ਼ਕ ਅਜੇ ਤੱਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਛੁਪੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਲੱਭਣ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਖੋਜੀ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਤੇ ਇਸ ਲੜੀ ਦੀ ਟੀਸੀ ਹੋਣੀ ਸੀ ਚਰਨਜੀਤ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਕਥਾ-ਕਹਾਣੀ!

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਾ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਘੋਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਇਹ ਗਾਰਾ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ ਜੋ ਇਹਦੇ ਪਾਤਰ ਸਨ। ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਭੇਜਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਲੇਖਕਾਂ-ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਉਹ ਤਾਂ ਮਜ਼ਲੂਮ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਉੱਤੇ ਇਹਨਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਲੂਣ ਭੁੱਕਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਿਤੈਸੀ ਜੀ ਵਰਗੇ ਲੋਕ ਵੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਡਾਕ ਵਿਚ ਪਛੜ ਕੇ ਹੀ ਸਹੀ, ਅਜਿਹੇ ਅਖਬਾਰ-ਰਸਾਲੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਸਨ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਮਝਦੇ। ਤੇ ਖਲਨਾਇਕੀ ਨਾਇਕ-ਨਾਇਕਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਬੰਬਈ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ

ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠੇ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ-ਲਹਿੰਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਗਿਣ ਰਹੇ ਸਨ!

* * *

ਬੰਬਈ ਜਾ ਕੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਸਤੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ ਤੇ ਜਿਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਕਿਸੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਤਾਂ ਵੈਸੇ ਹੀ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਜੀਅ ਪੁੱਛੇ ਨਾ ਪੁੱਛੇ, ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਨਾਂ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਜੋ ਨਾਂ ਉਹ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਘਰ-ਬਾਰੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣਾ ਤੇ ਪਰਵਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ!

ਜਗਦੀਪ ਦੀ ਵੱਡੀ ਮੇਰ ਸਾਹਿਰ ਉੱਤੇ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਮਿਆਨ ਦੀ ਦੁਜੀ ਤਲਵਾਰ ਸੀ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਇਹ ਮੇਰ ਜਗਦੀਪ ਨੂੰ ਸੀ, ਸਾਹਿਰ ਤਾਂ ਅਫ਼ਸਾਨੇ ਦਾ ਅੰਜਾਮ ਤੱਕ ਜਾਣਾ ਮੁਮਕਿਨ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਖੂਬਸੂਰਤ ਮੌਤ ਦੇ ਕੇ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੋਰ ਜੋ ਲੋਕ ਘੱਟ-ਵੱਧ ਜਾਣੂ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੱਸ ਇਕ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਹੀ ਸੀ ਜੋ ਕਾਫ਼ੀ ਅਪਣਤ ਵੀ ਰਖਦਾ ਸੀ ਤੇ ਮੌਜੀ ਸੁਭਾਅ ਸਦਕਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਫ਼ਿਲਮ-ਨਗਰੀ ਵਿਚ ਕਥਾ, ਪਟਕਥਾ, ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਣ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਹਦਾ ਦਬਦਬਾ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਰਾਪਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਗਦੀਪ ਨੇ ਫ਼ੋਨ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਗਦਿਆਂ ਚਰਨਜੀਤ ਨਾਲ ਆਉਣ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮਾਜਰਾ ਆਖ ਸੁਣਾਇਆ ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਲੋੜ, ਨਵੇਕਲੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕਿਰਾਇਆ ਨਾ ਹੀ ਦੇਣਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ। ਫ਼ਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਝੰਡੇ ਗੱਡਣ ਦਾ ਮੰਤਵ ਉਸ ਨੇ ਛੁਪਾ ਲਿਆ। ਇਹ ਮਿਲ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਹੀ ਠੀਕ ਰਹਿਣਾ ਸੀ। ਸੋਢੀ ਨੇ ਇਕ ਪਲ ਸੋਚਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ, 'ਤੁਸੀਂ ਆਓ ਤਾਂ ਸਹੀ, ਕੁਛ ਨਾ ਕੁਛ ਹੋ ਹੀ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਟੈਕਸੀ ਫੜ ਕੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆ ਜਾਣਾ। ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਟੈਕਸੀਆਂ ਵਾਲੇ ਠੱਗ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਧੇ ਘਰ ਲੈ ਆਉਣਗੇ।'

ਜਗਦੀਪ ਦੇ ਮਨ ਦਾ ਚੋਰ ਬੋਲ ਪਿਆ, 'ਪਰ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਆਉਣ ਤੱਕ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਥਾਂ ਸੋਚਣ-ਲੱਭਣ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਉਸੇ ਟੈਕਸੀ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਟਿਕਾਣੇ ਛੱਡ ਆਉਣਾ।'

ਸੋਢੀ ਹੱਸਿਆ, 'ਤੁਸੀਂ ਆਉਗੇ ਤਾਂ ਹੀ ਕਿਤੇ ਛੱਡ ਕੇ ਆਵਾਂਗਾ ਨਾ! ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਕੇ ਫੇਰ ਬਹੁਤਾ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਈਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਵਕਤ ਜੋ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਪੇ ਰਾਹ ਬਣਾਉਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।'

ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਵੇਲੇ ਸੋਢੀ ਅਜੇ ਦਫ਼ਤਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ। ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਫ਼ਿਲਮੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ਾਈ ਉਹਦੇ ਘਰ ਲੱਗੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ਤੱਕ ਹੁੰਦੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਹ-ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਸੋਢੀ ਦੀ ਸੰਕੋਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਨੌਕਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਤਾਂ ਰਮੇਸ਼ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਉਹਦੇ ਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸਟਾਈਲ ਤੇ ਜੇਬ ਦੀ ਕੰਧੀ ਕਾਰਨ 'ਸਾਹਿਬ ਜੀ' ਆਖਦਾ ਸੀ, ਮੁਲਾਕਾਤੀ ਅੱਗੇ ਉਹਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਮਲ ਜਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਚਾਹ-ਕੋਫ਼ੀ ਤੱਕ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਕਿਚਨ ਵੀ ਵੱਖਰੀ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਨੌਕਰ ਵੀ ਵੱਖਰਾ। ਉਹ ਸੋਢੀ ਦੇ ਸਭ ਭੇਤਾਂ ਦਾ ਜਾਣਕਾਰ ਸੀ ਤੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦਫ਼ਤਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੋਢੀ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਕਾਰ ਚਲਾਉਣੀ ਵੀ ਸਿਖਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਆਇਆ ਤਾਂ ਹੀਰੋ ਬਣਨ ਸੀ ਪਰ ਝੂਠੇ ਸੁਪਨੇ

ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਸੈਂਕੜੇ-ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਾਕਾਮਯਾਬਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਖਰ ਤਿਲੁਕਦਾ-ਤਿਲੁਕਦਾ ਐਕਟਰ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਦਾ ਨੌਕਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹਦੇ ਆਕੜਖਾਨ ਨਵਾਬੀ ਸੁਭਾਅ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਕੁਛ ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸੋਢੀ ਦੀ ਨੌਕਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਦੇ ਇਕ ਜਾਣਕਾਰ ਦੇ ਦੱਸਿਆਂ ਉਹ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਤੋਂ ਜਾਨ ਬਚਾ ਕੇ ਇਥੇ ਆ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਚੰਗਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਅਨੁਭਵ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਾਕੀ ਸਕੂਲਿੰਗ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੇ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ! ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਆਸ ਦੀ ਇਕ ਤੰਦ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਅਜੇ ਵੀ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸਟਾਈਲ ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਣ ਦੇ ਢੰਗ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੋਲਣ-ਚਾਲਣ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਸਦਕਾ ਇਹ ਉਮੀਦ ਅਜੇ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਸੋਢੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਜਾਂ ਨਿਰਮਾਤਾ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਰਖੂ ਅੱਖ ਵਾਲਾ ਜੌਹਰੀ ਨਿੱਕਲੇਗਾ। ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸੋਢੀ ਸਾਹਿਬ ਵਰਗੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਆਸ ਕੀਤੀ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਅਨੇਕ ਕਿੱਸੇ ਸੁਣੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਪਾਰਖੂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਫਲਾਂ ਦੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ, ਕਿਸੇ ਦਰਜ਼ੀ, ਕਿਸੇ ਬਸ-ਕੰਡਕਟਰ, ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਾਹੀਏ ਨਕਲਚੀ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਤਾਰਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਭਾਗ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਹੀਰੋ ਨਾ ਸਹੀ, ਹੀਰੋ ਦਾ ਦੋਸਤ ਹੀ ਸਹੀ!

ਫ਼ਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਆਉਂਦਾ, ਸੋਢੀ ਤਦੇ ਹੀ ਅੰਦਰ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦਾ। ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਆਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਇਆਂ ਅੰਦਰੋਂ ਕੋਈ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ਵਿਚ ਝਾਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਉਂਦਾ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਲਈ ਇਕ ਹੋਰ ਬੂਹਾ ਘਰ ਦੀ ਵੱਖੀ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਹ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੰਘਦੇ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜਗਦੀਪ ਦਾ ਕੁਛ ਚਿਰ ਲਈ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਘਰ ਆਉਣਾ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ਤਾ-ਪਾਣੀ ਵੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤੇ ਸੋਢੀ ਨੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਵੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਵਿਚਕਾਰ ਲਾਂਘੇ ਵਾਲੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਦੇ ਅਗਲੇ ਦੇ ਕਮਰੇ ਸੋਢੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਸਨ। ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਂਝਾ ਗੁਲਸ਼ਨਾ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੋਵਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਦਫ਼ਤਰ ਤਾਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਗਲਾ ਕਮਰਾ ਹੀ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ, ਜਿਸਦਾ ਇਕ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਲਾਂਘੇ ਵਿਚ ਵੀ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਸੀ, ਦੀਵਾਨ ਵਿਛਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਸੋਢਾ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਥੇ ਉਹਦੇ ਮਿੱਤਰ-ਪਿਆਰੇ ਮਿਲਦੇ ਤੇ ਮਹਿਫ਼ਲਾਂ ਸਜਦੀਆਂ। ਇਸ ਕਮਰੇ ਬਾਰੇ ਫ਼ਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਕਿੱਸੇ-ਕਹਾਣੀਆਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਨ। ਬਾਹਰ, ਸਭਕ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਸੀ ਜੋ ਲਗਭਗ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਢਾਬਾ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਪੁਰਾਣੇ ਢੰਗ ਦੇ ਢਾਬਿਆਂ ਵਾਂਗ ਉਹ ਮਾਜੀ-ਪੋਚੀ ਹੋਈ ਸਫ਼ਾਈ ਰਖਦੇ ਸਨ ਤੇ ਠੀਕ ਭਾਅ ਵਧੀਆ ਸਾਫ਼-ਸੁੱਧ ਭੋਜਨ ਤੇ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਸੋਢੀ ਨੇ ਸੋਚਿਆ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹਫ਼ਤਾ, ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ 'ਹਨੀਮੂਨ' ਚੱਲੇਗਾ, ਮੈਂ ਔਖਾ-ਸੌਖਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਗਲੇ ਇਕ ਕਮਰੇ ਨਾਲ ਸਾਰ ਲਵਾਂਗਾ, ਪਿਛਲਾ ਕਮਰਾ ਉਹਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵਧੀਆ ਰਹਿਣਾ ਸੀ। ਆਖਰ ਕੁਛ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਸੀ।

ਜਗਦੀਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੰਬਈ ਆਉਣ ਦਾ ਅਸਲ ਮੰਤਵ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਸੋਢੀ ਸੋਚੀ ਪੈ ਗਿਆ। ਜੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਹੀ ਪੂਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਯਕੀਨਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਿਲਮੀ ਰਾਹ ਪੈਣੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾ ਰੁਕਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਫ਼ਤ ਦੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਸਤੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪਰਬੰਧ ਕਰਦਾ। ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਰਾਹ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੰਗੇ-ਮਾੜੇ ਅਨੁਭਵ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਿੱਖਣਾ ਤੇ ਤੁਰਨਾ ਸੀ।

ਉਹ ਨਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਆਸ ਬੰਨ੍ਹਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਹਿੰਦਾ, 'ਠੀਕ ਹੈ, ਮੈਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕੁਛ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਨੇ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਥੱਕੇ ਹੋਏ ਹੋ, ਅੱਜ ਤਾਂ ਆਰਾਮ ਕਰੋ। ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਚੋਪੜਾ ਜੀ ਨੇ, ਉਹ ਵੀ ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਲਾਨ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਕਿਸੇ ਫ਼ਿਲਮ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਗੀਤ-ਗਜ਼ਲ ਦੀ ਕੋਈ ਗੂੰਜਾਇਸ਼ ਹੋਈ। ਜੇ ਗੂੰਜਾਇਸ਼ ਹੋਈ, ਉਹ ਵਾਧੂ ਅਹਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ, ਨਾ ਹੋਈ, ਉਹ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਲਾਰੇ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਗੇ। ਜੇ ਕਹਿਣਾ ਹੋਇਆ, ਸਾਫ਼ ਕਹਿ ਦੇਣਗੇ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਕੱਲ੍ਹ ਵਾਸਤੇ ਵਕਤ ਲੈ ਲਵਾਂਗਾ।'

###

MILWAUKEE TEEYAN DA MELA

JULY 19, 2026 1-6PM

VENUE: CROWNE PLAZA MILWAUKEE

ADDRESS: 6401 S. 13TH ST., MILWAUKEE, WI 53221

TICKETS: ADULTS \$35, CHILDREN 5+ \$10

CHILDREN UNDER 5 FREE

LADIES ONLY

MUSICAL GUEST:
JASMEEN AKHTAR



Email: MilwaukeeTeeyan@gmail.com to register your performance. On the spot performance will not be accepted. Limit 1 performance per group.

MC:
GURLEEN KAUR, PTC NEWS



ORGANIZERS CONTACT:
HAPPY CHAHAL: 414-712-6568
HARJINDER SOOS: 414-530-5699
PINKU SANDHAWALIA: 414-708-2035
GURDEEP CHAHAL: 414-861-7395
JAS KAUR, HARPREET TOOR, MANI TOOR, BALJIT GILL, REENA AULAKH, HARJEET BOPARAI, RAMAN HANSI

VENDOR PARTNERS & SPONSORS

CHIEF SPONSOR:

DARSHAN SINGH DHALIWAL

Asian Diva
Salon Milwaukee



dream
DECOR
BY KIRAN



WATERSTONE
BANK



‘ਬਿਰਖ ਜੋ ਸਾਜ਼ ਹੈ’ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ

ਕੁੱਝ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਹਾਅ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੁੜ੍ਹਦੀਆਂ। ਉਹ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਣੇ ਬਿਰਖ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਇੰਨੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਉਤਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਦਹਾਕੇ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੁੜ ਕੰਨੀਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਗਦੇ

ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਝੁਨੀਰ

ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ, ਪੂਰਾ ਮਾਹੌਲ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਜੀਵਨ ਇੱਕੋ ਵਾਰੀ ਜਾਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਈ ਆਡੀਓ ਕੈਸੇਟ ‘ਬਿਰਖ ਜੋ ਸਾਜ਼ ਹੈ’ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇਕ ਅਨਮੋਲ ਸੋਗਾਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਕੈਸੇਟ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1999 ਵਿਚ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤਾਂ ਟੱਪ ਕੇ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਕਿੱਥੇ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕੈਸਿਟ ਮਹਿਜ਼ ਸੁਣਨ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਇਕ ਅਮਿੱਟ ਸਫ਼ਾ ਬਣਨ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਤੇ ਨਜ਼ਮਾਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇੱਝ ਰਚਦੀਆਂ-ਵਸਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਜ਼ੁਬਾਨ ਉੱਤੇ

ਉਸ ਦੀ ਨਿਰਛਲ ਸਾਦਗੀ ਸੀ। ਕੋਈ ਬਣਾਵਟ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਨਾਟਕੀਪਣ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਦੀ ਤਾਘ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਬੋਲਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਦਾਸੀ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਕੂਨ ਵੀ, ਜਿਵੇਂ ਝੱਖੜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਸ਼ਿਅਰ ਇੱਝ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀਨੇ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਉਹ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀਉਂਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਲਈ

‘ਬਿਰਖ ਜੋ ਸਾਜ਼ ਹੈ’ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਕੇਵਲ ਇਕ ਆਡੀਓ ਐਲਬਮ ਸੁਣਨਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਰੂਹਾਨੀ ਯਾਤਰਾ ਉੱਤੇ ਨਿਕਲ ਪੈਣਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਓਹੀ ਨਹੀਂ ਮੁੜਦੇ ਜੋ ਗਏ ਸੀ। ਐਲਬਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ‘ਬਲਦਾ ਬਿਰਖ ਹਾਂ’ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਜਿਊਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਰੂਪਕ ਜੋ ਸਿੱਧਾ ਦਿਲ ਵਿਚ ਉਤਰਦਾ ਹੈ। ‘ਬੰਸਰੀ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਕੌਣ ਕਰੇ ਵਿਚ ਕਲਾ’, ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਡੂੰਘੇ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸ਼ਾਇਦ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐਲਬਮ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗ਼ਜ਼ਲ ‘ਕੋਈ ਡਾਲੀਆਂ’ ‘ਚੋਂ ਲੰਘਿਆ ਹਵਾ ਬਣ ਕੇ’ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਰਚਨਾਵਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਦਾ ਭਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਉਦਾਸੀ ਹੈ, ਜੋ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਕਦਮ ਮਿਲਾ ਕੇ ਚੱਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ‘ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਹਨੇਰਾ ਜਰੇਗਾ ਕਿਵੇਂ’ ਅਤੇ ‘ਮੇਰਾ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਿਆ ਹੈ ਤੇਰੀ ਸ਼ਾਮ ਨਹੀਂ’

ਸਾਂਝੀ ਯਾਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਣ, ਇਹ ਗ਼ਜ਼ਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰਲੀਆਂ



ਆਪਣੇ-ਆਪ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਪਾਤਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਸ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨੂੰ ਸੈਂਕੜੇ ਵਾਰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਪਰ ਹੈਰਾਨੀ ਇਹ ਕਿ ਹਰ ਵਾਰ ਸੁਣਨ ਤੇ ਇੱਝ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੋਈ ਬੁਰਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਦੁਰਲੱਭ ਪਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਾਹ-ਲੈਣੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ‘ਬਿਰਖ ਜੋ ਸਾਜ਼ ਹੈ’ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਲ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਦੌਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਆਡੀਓ ਕੈਸਿਟਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਸਨ।

ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗੀਤ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡਰਾਂ ਅਤੇ ਬੱਸਾਂ, ਕਾਰਾਂ, ਟਰੱਕਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵੀ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਐਲਬਮ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਕੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਸ਼ਿਵ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਇਰ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਕੋਈ ਸਧਾਰਨ ਤਜਰਬਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਾਤਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ

ਦੁਰਦਮੰਦ ਆਤਮ-ਗੱਲਬਾਤ

‘ਚੱਲ ਪਾਤਰ ਹੁਣ ਫੁੱਡਣ ਚੱਲੀਏ’ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਦੁਰਦਮੰਦ ਆਤਮ-ਗੱਲਬਾਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਰ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ‘ਹਰ ਸ਼ਾਮ ਅਸੀਂ ਭਟਕੇ ਪੌਣਾਂ ਵਿਚ ਰਲ ਕੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਵਿਚਲਾ ਫ਼ਾਸਲਾ’, ‘ਖੂਬ ਨੇ ਇਹ ਝਾਂਜਰਾਂ ਛਣਕਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ‘ਤੇਰੇ ਵਿਯੋਗ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਰਿਹਾ’ ਵਰਗੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ, ਵਿਛੋੜਾ, ਯਾਦ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ 16 ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਹ ਬਾਰੀਕ ਪਰਤਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਅਣਕਹੀਆਂ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਤਰ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ, ਸਗੋਂ ਹਰ ਉਸ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਅਣਕਹੀ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਤੱਕ ਲੈ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਦੇ ਮੁਹੱਬਤ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ, ਯਾਦ ਹੈ’ ਵਿਚ ਪਾਤਰ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਚਿੰਤਨ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਉਹ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਸਗੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਾਖੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰਲਾ ਇਕੱਲਪਣ, ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ, ਸਭ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਮ ਵਿੱਚੋਂ ਬੜੀ ਨਫ਼ਾਸਤ ਤੇ ਪੀੜ ਨਾਲ ਵਗਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਐਲਬਮ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਡੀ ਖੂਬੀ ਅਤੁਲ ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੇ ਸੁਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਜਿਹਾ ਸੰਤੁਲਨ ਕਾਇਮ

ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸੰਗੀਤ ਇੱਥੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਉੱਤੇ ਹਾਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦਾ ਸਾਇਆ ਬਣ ਕੇ ਨਾਲ ਤੁਰਦਾ ਹੈ, ਥਾਂ ਲੈਣ ‘ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਪਿਛੋਕੜ ਸਿਰਜਦਾ’ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਹਰ ਸ਼ਿਅਰ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਸਰੋਤੇ ਦੀ ਰੂਹ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ



ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ‘ਬਿਰਖ ਜੋ ਸਾਜ਼ ਹੈ’ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੋਰ ਵੀ ਗਹਿਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਕੇਵਲ ਇਕ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਜਿਊਂਦਾ-ਜਾਗਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਯੁੱਗ ਦੀ ਆਵਾਜ਼, ਇਕ ਸ਼ਾਇਰ ਦੀ ਰੂਹ ਤੇ ਇਕ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਸਾਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਲਈ ਇਹ ਕੈਸੇਟ ਸਿਰਫ਼ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਸਾਬਣ ਸੀ, ਇਕੱਲੇਪਣ ਦੀ ਹਮਰਾਜ਼ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਸੀ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਘੱਟ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਪਾਤਰ ਦੇ ਸ਼ਿਅਰ ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦੇ ਸਨ।

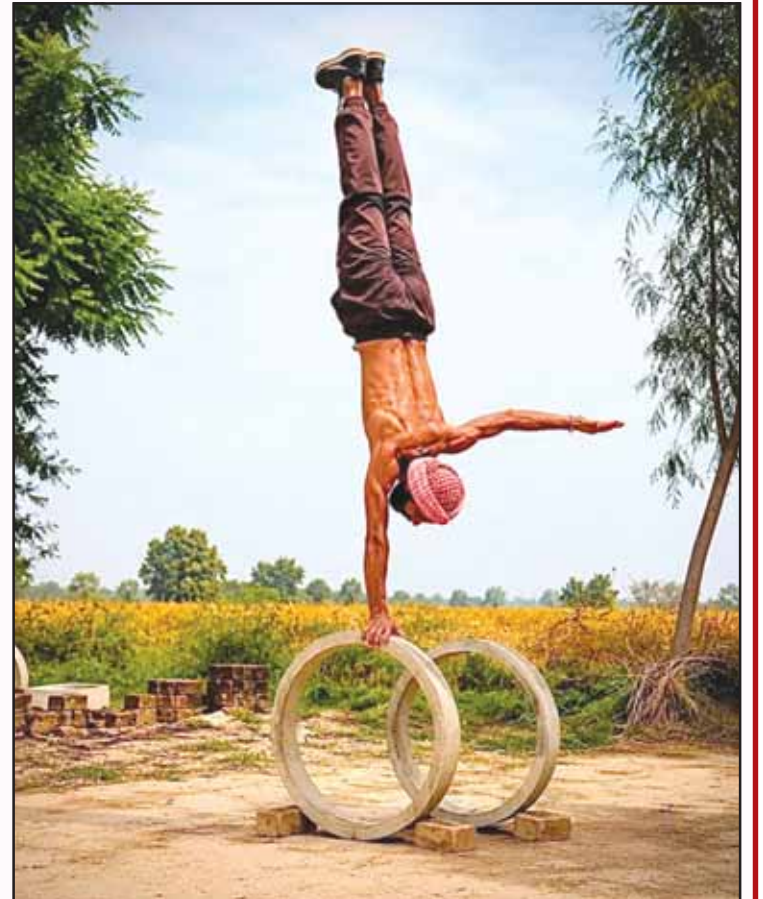
ਅੱਜ ਵੀ, ਜਦੋਂ ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡਰਾਂ ਦਾ ਯੁੱਗ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਡਿਜੀਟਲ ਦੀਆਂ ਉਡਾਣਾਂ ਭਰਦੀ ਹੈ, ਅੱਜ ਵੀ ਡਿਜੀਟਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ‘ਬਿਰਖ ਜੋ ਸਾਜ਼ ਹੈ’ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਤਾਜ਼ਗੀ ਤੇ ਡੂੰਘਾਣ ਨਾਲ ਜਿਊਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਮਾਂ ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਠਹਿਰ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਇਕ ਯੁੱਗ ਮੁੜ ਸਾਹ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੋਵੇ। ਜਿਸ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼

ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਅਜੇ ਪਾਤਰ ਦਾ ਅੱਧਾ ਰੂਪ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਹੈ। ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ‘ਬਿਰਖ ਜੋ ਸਾਜ਼ ਹੈ’ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ, ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਅਦਭੁੱਤ ਅਨੁਭਵ ਅਜੇ ਤੱਕ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕੇਵਲ ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਸਗੋਂ ਸਿੱਧਾ ਰੂਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਕਿਸੇ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸੱਚੀ ਪਛਾਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੁਣੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਉਤਰ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸਦਾ ਲਈ ਵਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ ‘ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ’ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਭੇਜੇ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 18 ਜੁਲਾਈ 2026 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-750



ਵਾਂਗ ਫ਼ੌਲਾਦ ਸਰੀਰ ਕਮਾਵੇ, ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ ਓਏ ਜਵਾਨਾਂ, ਉਂਗਲੀਆਂ ‘ਤੇ ਭਾਰ ਟਿਕਾਵੇ, ਉਂਚੀਆਂ ਭਰ ਉਡਾਨਾਂ। ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਨਸ਼ਾ ਜ਼ੋਰ ਦਾ, ਹਿੱਕਾਂ-ਡੌਲਿਆਂ ਜਾਨਾਂ, ਕਿਆ ਕਹਿਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ੇਰਾ, ਤੇਰੇ ਪਾਣੀ ਭਰੇ ਜ਼ਮਾਨਾ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-748



ਛੱਡ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਪਿੰਡ ਦਾ, ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਨ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਘੱਲੇ, ਬਾਬੇ ਵਾਲਾ ਟਾਂਗਾ ਕਰਕੇ ਸਾਲਮ, ਘੋੜਾ ਟੱਪ ਟੱਪ ਸੜਕ ਦੁਵੱਲੇ। ਸਿਰ ‘ਤੇ ਪਟਕੇ ਪਾ ਲਾਲ ਕੋਟੀਆਂ, ਵਾਹ ਕਿੰਨੇ ਸੋਹਣੇ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ, ਸ਼ਾਲਾ! ਕਰਨ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਰੱਜ ਕੇ, ਬਾਪੂ ਦੇ ਸੁਫ਼ਨੇ ਹੋਵਣ ਸੁਵੱਲੇ। -ਸੰਵਾ ਸਿੰਘ ‘ਨੂਰਪੁਰੀ’

ਨਿੱਤ ਸਵੇਰੇ ਕਰ ਫੁੱਲ ਤਿਆਰੀ ਤਾਂਗੇ ਵਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਜਾਵੇ। ਸਜੇ ਸਜਾਏ ਬੱਚਿਆਂ ਤਾਈਂ ਚੁੱਕ ਚੁੱਕ ਉਹ ਵਿਚ ਬਹਾਵੇ। ਠੱਕ-ਠੱਕ ਵਾਲੀ ਤਾਲ ਰਸੀਲੀ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੁਰ ਰਲਾਵੇ। ਛਾਟੇ ਨੂੰ ਪਹੀਏ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਨਾਲ ਤਾਲ ਦੇ ਤਾਲ ਮਿਲਾਵੇ। ਬੱਚਿਆਂ ਸੰਗ ਸਵਾਰੀ ਕਰਕੇ ਅਜਬ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਸਤੀ ਛਾਵੇ। ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿੱਕਿਆਂ ਹੱਥ ਲਗਾਮ ਫੜਾਵੇ। ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ

ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਾਟ ਮੁਕਾਵੇ। ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਨਿੱਤ ਖੜ੍ਹੇ ਉਡੀਕਣ ਤਾਂਗਾ ਜਲਦੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਵੇ। -ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ

ਮੁਰਤ ਵੇਖ ਮੈਂ ਇਹ ਟਾਂਗੇ ਵਾਲੀ। ਪਿੱਛੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ, ਸਾਲ ਚਾਲੀ। ਟਪ ਟਪ ਕਰਦੇ ਸਨ ਸੜਕਾਂ ਉੱਤੇ। ਹੁਨਾਲੇ ਸਿਆਲੇ ਹੋਰ ਸਭਨਾਂ ਰੁੱਤੇ। ਚਾਬਕ ਹੱਥ ਫੜ ਘੋੜਾ ਡਰਾਉਂਦਾ। ਬੋਲਦਾ ਚਾਲਕ ਘੋੜੇ ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ। ਚਲੇ ਸਵਾਰੀ ਚਲੇ ‘ਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਅੱਡੇ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਬਜਾਜੀ ਛੋਟੇ ਮਧਰੇ ਵੱਡੇ। ਟਾਂਗੇ ਹੁਣ ਵਿਚ ਸੁਫ਼ਨਿਆਂ ਦਿਸਦੇ! ਢੋਣ ਜੁਆਕ ਸਕੂਲੇ ਓਹ ਕਿਸਦੇ? ਸਕੂਟਰਾਂ ਕਾਰਾਂ ਨੇ ਘੇਰੀ ਥਾਂ ਸਾਰੀ। ਟਾਂਗੇ ਵਾਲੇ ਦੀ ਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀਚਾਰੀ। -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ‘ਨਾਕਾਮ’ ਫੋਨ: +1 864 318 5500

ਉਹ ਵੀ ਦਿਨ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਜਦ ਟਾਂਗੇ ‘ਤੇ ਸਕੂਲ ਸੀ ਜਾਂਦੇ ਬੱਸਾਂ ਪਿੱਛੇ ਲਮਕਦੇ ਸੀ ‘ਭੁੰਡ’ ‘ਤੇ ਸੀ ਧੌਕੇ ਆਂਦੇ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਲਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਜੀ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਪਲ ਕਦੀ ਸਾਡੇ ਸੀ। -ਇੰਦਰਜੀਤ ਮੰਗਾ ਪਿਟਸਬਰਗ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਟਾਂਗਾ ਵਾਹਿਆ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚੇ ਪੌਤੇ ਦੇ ਹੱਥ ਲਗਾਮ ਫੜਾਈ ਕਾਕਾ ਬਹਿ ਲਾ ਛੈਂਟਾ ਦੇਖ ਕਿਵੇਂ ਅਸਾਂ ਉਮਰ ਲੰਘਾਈ। -ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੇਸਾੜ

ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦਬਾ ਕੇ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਖਾਮੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ !

ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ। ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਸੀ। ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਪਤਨੀ ਦੇ ਇੱਕ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਚੋਟ ਲੱਗ ਗਈ ਜੋ ਅਜੇ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਅਜੇ ਡੇਢ ਮਹੀਨਾ ਹੋਰ ਲੱਗੇਗਾ ਠੀਕ ਹੋਣ ਨੂੰ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਪਰ ਇਹ ਜੋ ਦਿਲਜੀਤ ਵੀਰੋ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਪੰਜਾਬ 95' ਨਵੇਂ ਨਾਮ 'ਸਤਲੁਜ' ਅਧੀਨ ਜੀ5 'ਤੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ



ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਰੋ
ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ.

ਇੱਕ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਕਲਮ ਰੁਕ ਨਹੀਂ ਸਕੀ...। ਇਸ ਫਿਲਮ ਤੋਂ ਇੰਨਾ ਡਰ ਕਿਉਂ? ਜੇ 'ਪੰਜਾਬ 95' ਜਾਂ 'ਸਤਲੁਜ' ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਫਿਲਮ ਸੀ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ? ਆਖਰ ਕਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਡਰ ਸੀ? ਸੱਚ ਦਾ... ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ? ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀ

ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੱਚ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਸੱਚ ਤੋਂ ਡਰਨ ਵਾਲੇ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਵੀ ਪੁੱਛਦੇ ਹਾਂ— ਉਹ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੇਕਸੂਰ ਨੌਜਵਾਨ ਕੌਣ ਸਨ ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਨੂਰ ਸਨ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਹੀ ਵਾਪਸ ਆਈਆਂ ਜਾਂ ਜੋ ਕਦੇ ਘਰ ਮੁੜੇ ਹੀ ਨਹੀਂ? ਉਹ ਮਾਵਾਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸ ਜੁਰਮ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਹੀਆਂ ਹਨ? ਉਹ ਪਿਤਾ ਕਿਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਨਸਾਫ਼ ਮੰਗਣ ਜਾਣ? ਉਹ ਬੱਚੇ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਉਂਗਲ ਫੜ ਕੇ ਤੁਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਸੂਰ ਕੀ ਸੀ? ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋੜਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਜੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਵੀ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਕਦੋਂ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਫ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਦਰਜ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨਾ ਕਹੋ ਕਿ ਭੁੱਲ ਜਾਓ। ਜ਼ਖ਼ਮ ਉਹੀ ਭੁੱਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਰਦ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਚਿਰਾਗ ਬੁੱਝ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹਰ ਦਿਨ ਉਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੁਬਾਰਾ ਜਿਉਂਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਰੋਕ ਕੇ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦਬਾ ਕੇ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਖਾਮੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।



ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਨਿਆਂ ਮੰਗਣ ਦਾ ਹੱਕ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਾਂਗੇ। ਸਾਡੀ ਮੰਗ ਬਦਲੇ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸੱਚ ਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹਰ ਉਸ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਦਫ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਵਾਲ ਅੱਜ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਨ... ਅਤੇ ਜਦ ਤੱਕ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

-ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ



ਨਾ-ਸ਼ੁਕਰੇ ਤੇ ਫੁਕਰੇ

ਹੀਰ ਆਖਦੀ ਰਾਂਝਿਆ ਆਪ ਫਸ ਗਏ,
ਕੜੇ-ਕੈਦੋਂ ਹੁਣ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਜੱਗ ਉਤੇ।

ਟਿੱਲਾ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਨੀ ਸੜਨ ਤੋਂ ਰੁਕ ਸਕਦਾ,
ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਹੀ ਡਿੱਗਣ ਜਦ ਅੱਗ ਉਤੇ।

ਨਾ-ਸ਼ੁਕਰੇ ਤੇ ਫੁਕਰੇ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਏ,
ਨੱਕ ਆਪਣਾ ਹੀ ਵੱਢਣ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਏ।

ਐਵੇਂ ਦੂਜਿਆਂ ਸਿਰ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਮੜ੍ਹਦੇ,
ਫੂਰੀ ਆਪ ਹੀ ਰੱਖੀ ਏ ਰਗ ਉਤੇ।

ਸੱਚੀ! ਮਰਦ ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਭਰਮ ਲਗਦਾ,
ਬੰਦੇ ਤੀਵੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਈ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ।

ਜਦੋਂ ਮੀਸਣੇ ਦੀ ਰਮਜ਼ ਨੂੰ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ,
ਭਰੋਸਾ ਹੋ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਏ ਠੱਗ ਉਤੇ।

ਰਹੀ ਅਣਖ ਨਾ ਵੀਰ ਸ਼ਮੀਰਿਆਂ ਵਿਚ,
ਸਾਹਿਬਾਂ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨਾਲ ਭੱਜਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਨਹੀਂ।

ਨਾ ਖੀਵੇ ਖਾਨ ਤੇ ਚੂਚਕ ਨੂੰ ਫਿਕਰ 'ਭੋਰੇ',
ਕਿ ਦਾਗ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਪਏ ਨੇ ਪੱਗ ਉਤੇ।

ਜਬ ਆਸ਼ਿਆਨਾ ਜਲਾ ਹੀ ਡਾਲਾ ਤੇ ਅਬ ਪੁੰਏਂ ਪਰ ਕਿਸੀ ਬਹਿਸ ਔਰ ਰਾਖ ਸੇ ਕੈਸਾ ਗਿਲਾ !

ਭਾਈ ਖਾਲੜਾ 'ਤੇ ਬਣੀ 'ਸਤਲੁਜ'...ਇੱਕ ਵੀਰ ਨੇ ਉਚੇਚੀ ਕਲਿੱਪ ਭੇਜੀ...ਵੇਖ ਲਵੋ ਕਿੰਨਾ ਵਿਰੋਧ ਹੁੰਦਾ ਸੀ...ਧੌਣੇ ਧੌ ਦਿੱਤੇ...ਕਿੰਨੀ ਵਧੀਆ ਐਕਟਿੰਗ...ਰੀਲ ਅਤੇ ਰੀਅਲ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ...!

ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ ਭਾਈ ਇੱਥੇ ਕਿਹੜਾ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ ਸੀ...ਬੱਸ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਹੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਸੀ...ਜਿਸ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਕਨੇਡੀਅਨ ਝੰਡਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਸੀ ਉਸੇ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਝੰਡੇ 'ਤੇ ਵੀ ਦੜ ਵੱਟੀ ਰੱਖਦਾ...ਕੋਈ ਕਿੱਤੂ-ਪ੍ਰਿਤੂ ਹੋਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ...ਖੈਰ ਤਾਂ ਵੀ ਵਧੀਆ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ...

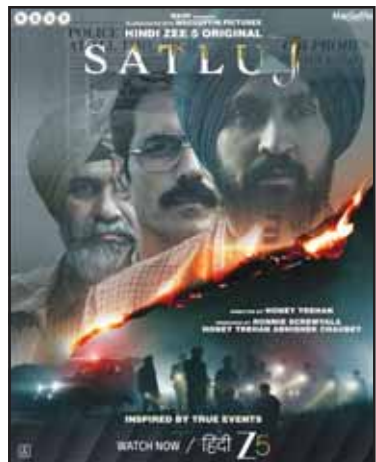
ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਕ ਕੋਝੀ ਹਕੀਕਤ ਹੋਰ ਵੀ ਕਿ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਚਲਾਏ ਉਸ ਭਿਆਨਕ ਦਮਨ ਚੱਕਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਦੋ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸਮੇਟ ਦੇਣਾ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਦੀਵਾ ਵਿਖਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਹੌਲਾ ਏ...ਅਜੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਿੱਸੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਨੇ...!

ਨਾਲ ਹੀ ਅੱਗਿਓਂ ਕੁਝ ਮੋਤਵੇਂ ਸਵਾਲ ਮੈਂ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ...ਕਿ ਫਿਲਮ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਉਸ ਦੌਰ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਝੂਠੇ ਸਨ...

ਹੁਣ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਪੈਸੇ ਪ੍ਰੇਮੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਬੇਦੋਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਅੰਨ੍ਹਾ ਤਸੱਦਦ ਹੋਇਆ...

ਹੁਣ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਲਵਾਰਿਸ ਕਹਿ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਚਿਰਾਗ ਨਹਿਰਾਂ-ਕੱਸੀਆਂ ਵਿਚ ਵਹਾਅ ਦਿੱਤੇ ਗਏ...

ਹੁਣ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਪੁਲੀਸ ਅਤੇ ਜੁਡੀਸਰੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਅਤੇ ਕੁਰੱਪਟ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ...ਮੂੰਹ ਨੂੰ



ਖੂਨ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਸੀ...!

ਹੁਣ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਦੋ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣਾ ਚੁੱਕੀ ਖਾਕੀ ਦੀ ਅੱਜ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ

ਹੁਣ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਅੰਨਾ ਤਸੱਦਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ

ਜੋ ਅਜੇ ਵੀ ਜਿਉਂਦੇ ਨੇ...ਫਾਹੇ ਟੰਗਣੇ ਚਾਹੀਦੇ...!

ਹੁਣ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਮਾਵਾਂ ਦੀ ਸਰੂਆਮ ਬੇਪਤੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ...!

ਹੁਣ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸੱਚ ਆਖਣ ਵਾਲੀ ਵਿਰਲੀ ਟਾਵੀਂ ਖਾਕੀ ਵੀ ਇਸੇ ਅੱਗ ਵਿਚ ਝੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ

ਹੁਣ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੀ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕਿ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ...!

ਹੁਣ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲਈ ਪੈਸੇ ਸੁਪੋਰਟ ਸਿੱਧਾ ਦਿੱਲੀਓਂ ਘੱਲੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ

ਹੁਣ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਅਪੀਲਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਕੀਲ ਸਫ਼ੀਰ...ਸਭ ਕੁਝ ਸਿਫ਼ਰ ਦੇ ਬਰੋਬਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ

ਹੁਣ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਰਲੇ-ਟਾਵੇਂ ਵੀ ਸਿਸਟਮ ਨੇ ਮਗਰੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤੇ...!

ਹੁਣ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬੁੱਚੜਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਦਿੱਤੀ

ਹੁਣ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਅਦਾਲਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਫਾਰਮੈਲਟੀ ਹੋ ਕਿ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ...!

ਹੁਣ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਪ੍ਰੈਸ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਰੋਲ ਇੱਕਪਾਸੜ ਸੀ...!

ਹੁਣ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਅੱਜ ਕੌਮ ਦੇ ਅਖੌਤੀ

ਰਾਖੇ ਬਣੇ ਕਈ ਚੌਧਰੀ ਹੀ ਓਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਮੀ ਰਹੇ ਸੀ

ਹੁਣ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਅਨੰਦ, ਕਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਵਰਗੇ ਕਾਡਰ ਵੀ ਕਾਤਿਲਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤਪਨਾਹੀ 'ਤੇ ਸਨ!

ਹੁਣ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਇੱਕ ਸੱਚ ਅਧਾਰਿਤ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਤੀਕਰ ਜਾਣ ਲਈ ਮੁਖ ਧਾਰਾ ਨਸੀਬ ਨਾ ਹੋਈ!

ਹੁਣ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਦੇਸ਼-ਧੌਹ ਦੇ ਬਰੋਬਰ ਗਰਦਾਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ!

ਹੁਣ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਚਾਰ ਦਹਾਕੇ ਬੀਤ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਪਰਨਾਲਾ ਅਜੇ ਵੀ ਓਥੇ ਦਾ ਓਥੇ ਹੀ ਹੈ...!

ਹੁਣ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਨੂੰ ਹੀ ਅਜੇ ਵੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਨਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ...!

ਹੁਣ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਐਸੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਾਤਿਲ ਜਿਹੜੇ ਸਰਕਾਰੀ ਛੱਤਰੀ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਰਹੇ...

ਅਜੇ ਮੇਰੇ ਸਵਾਲ ਅੱਧ-ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਮੈਦਾਨ ਛੱਡ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁੱਦੇ ਤੋਂ ਭਟਕ ਰਹੇ ਓ...ਇੱਕ ਸੋਹਣੀ ਫਿਲਮੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੱਚੇ-ਝੂਠੇ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਨਾਲ ਰਲ ਗੱਡ ਨਾ ਕਰੋ...!

ਮੈਂ ਵੀ ਇਹ ਸੋਚ ਮਗਰੋਂ 'ਵਾਜ਼ ਮਾਰਨੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਕਿ ਜਿਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਲਿਆਂ ਵੇਲੇ ਵੱਡੇ ਕਤਲਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਰਹੇ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਮਾ



ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜਵੰਦਾ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਜਵੰਦਾ ਸੱਚਮੱਚ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਤੋਂ ਬੜੇ ਸੁਖਮ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਲੈ ਕੇ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਸੁਨੇਹਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਜਾਂ ਅਸਲੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਇੰਨੇ ਘੱਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸਮੇਟਣਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਲਾਜਵਾਬ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਜਵੰਦਾ ਦਾ 'ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਮਾ' ਕਾਲਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕੁਝ ਕੁ ਅੱਜ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਰਕਿ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਮੂਹਕ ਕੌਮੀ ਕਿਰਦਾਰਕੁਸ਼ੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਏਜੰਡੇ 'ਤੇ ਐਨ ਫਿੱਟ ਬੈਠਦੀ ਹੈ...ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਲਾ ਕਾਹਦੀ ਜਿਹਾਹ ਤੇ ਕਾਹਦੀ ਬਹਿਸ...!

ਜਬ ਆਸ਼ਿਆਨਾ ਜਲਾ ਹੀ ਡਾਲਾ ਤੋਂ ਅਬ ਪੁੰਏਂ ਪਰ ਕਿਸੀ ਬਹਿਸ ਔਰ ਰਾਖ ਸੇ ਕੈਸਾ ਗਿਲਾ!

ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ 'ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਬਹਾਦਰੀ' ਦੀ ਥਾਂ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਯੁਗ ਆਰੰਭ

ਸ਼ਹੀਦ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ 'ਸਤਲੁਜ' ਫਿਲਮ ਦੇ ਡਿਜੀਟਲ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਉੱਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਿਰਫ 48 ਘੰਟੇ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ, ਅਖੰਡਤਾ ਤੇ



ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
ਫੋਨ: 99150-91063

ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਅਰਥਾਤ ਨੈਰੇਟਿਵ ਉਸਦੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦਾ ਦਬਿਆ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋ ਕੇ ਆ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਫਿਲਮ ਘਰ-ਘਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਜੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਬਿਏਟਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਹੀ ਤਾਂ ਹਰ ਘਰ ਹੁਣ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਿਏਟਰ ਤਾਂ ਬਣ ਹੀ ਗਿਆ ਹੈ।

'ਵੇਖ ਲਈ ਫਿਲਮ?...ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਤੇਰੇ ਕੋਲ?...ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਭੇਜਾਂ?...ਤੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲੀ?...ਹਾਂ ਵੇਖ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹਾਂ...ਅੱਧੀ ਕੁ ਵੇਖ ਲਈ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਵੇਖੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਗੁੱਸਾ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਹੈਰਾਨੀ ਵੀ ਅਤੇ ਹੰਝੂ ਵੀ...'

ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਘਰ ਘਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਫੋਨ



ਖੜਕ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਈ ਕਿਸੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਏਕਤਾ

ਵਿਚ ਬੜ ਗਈ ਹੋਵੇ।

ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਘਰ-ਘਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਜੋ ਚਮਤਕਾਰ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਆਰਟੀਫਿਸ਼ਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਦਾ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੱਥ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਫਿਲਮ ਓਟੀਟੀ ਅਤੇ ਜੀ5 ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਟੈਲੀਗਰਾਮ, ਕਲਾਊਡ ਲਿੰਕਸ ਅਤੇ ਟੋਰੈਂਟ ਰਾਹੀਂ ਕੁਝ ਹੀ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਿਆਣੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ 'ਬੌਧਿਕ ਬਗਾਵਤ' ਸੀ।

ਹੁਣ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਬਦਲੀ ਹੋਈ ਲਗਦੀ

ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਬਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਜਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜਵਾਨੀ ਸੜਕਾਂ ਉੱਤੇ ਉਤਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਅਤੇ ਪੱਥਰ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਗੋਂ ਕਾਨੂੰਨ, ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਕੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪੋਡਕਾਸਟ, ਯੂਟਿਊਬ ਚੈਨਲ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ ਅਤੇ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਵਰਗੇ ਸਾਧਨ ਇਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅੱਜ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਟੀਵੀ ਚੈਨਲਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 21 'ਤੇ)

ਮੈਂ ਸੰਨ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਮਾਮੇ ਦੇ ਪੁੱਤਾਂ ਦਾ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਉਪਰ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਰੋਜ਼ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਲੱਗਦਾ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬੈਂਚ ਦੇ ਉਪਰ ਤਕਰੀਬਨ ਦੱਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਪਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਮੁਫਤ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਹਨ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ। ਸਾਰੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਚੁੱਕ ਲੈਣੀ। ਵਿਹਲੇ ਟਾਈਮ ਵਿਚ ਫਿਰ ਕੱਲੀ ਕੱਲੀ ਅਖਬਾਰ ਫਰੋਲ ਕੇ ਮਨਪਸੰਦ ਲੇਖ, ਕਹਾਣੀਆਂ, ਪੜ੍ਹ ਲੈਣੀਆਂ। ਬਹੁਤੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪੱਖੰਡਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਧਾਗੇ-ਤਵੀਤਾਂ ਨਾਲ ਪੈਸੇ ਦਾ ਤੇ ਔਲਾਦ ਦਾ ਸੁੱਖ ਲੈਣ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ



ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਬੇਪਾਰਾਏ ਕਲਾਂ ਫੋਨ: 916 273 2856

ਸਨ। ਮੈਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਛਪਦੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਲੱਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖੰਡ, ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ ਵਾਲੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਨਿਰੋਲ ਸਾਹਿਤਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਸਾਹਿਤਕ ਭੁੱਖ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਮੇਰੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਬਹੁਤ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਸੋਚ ਤੇ ਨਿਡਰਤਾ ਵਾਲਾ ਸੁਭਾਅ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਨਰੋਆ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਚੁੰਬਕ ਵਾਂਗ ਖਿੱਚਦਾ ਸੀ।

ਮੈਂ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਨਾਲ ਇੰਚ ਬਟਨਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ ਵਾਂਗ ਜੁੜ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕੁਝ ਵੀ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੇਖਕ ਦਾ ਨਾਮ ਜਰੂਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਇੰਜ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਇਹ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਵਾਂਗ ਕਦੇ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਵੀ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪੇਗਾ। ਪੜ੍ਹਨ-ਲਿਖਣ ਦਾ ਸੌਂਕ ਮੈਨੂੰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਤੋਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਆ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਹੁਣ ਵੀ ਸਰਹਾਣੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁੱਝ ਨਾ ਕੁੱਝ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੌਂਦਾ ਹਾਂ। ਕਲਮ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਮੈਂ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਦੇ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ ਇਹ ਛਪਣਯੋਗ ਹੈ ਵੀ। ਪਰ ਮੈਂ ਲਿਖ ਲਿਖ ਖੁਦ ਹੀ ਲਿਖਤ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕੱਢ ਕੇ ਪਾਤ ਦਿੰਦਾ

ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠੀ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਈਟ'

ਸੀ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਨ ਲੱਗਿਆ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਇੱਕ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀ।

ਫੁੱਲ

ਸਾਨੂੰ ਟਾਹਣੀ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ
ਖੁੱਦ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਦੇ ਨਾਤੇ ਜੋੜਦਾ
ਦਿਲ ਨਾਲ ਦਿਲ ਮਿਲਾਉਣ ਦੇ ਲਈ
ਸਾਡਾ ਕਿਉਂ ਦਿਲ ਤੋੜਦਾ
ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਲਈ
ਸਾਨੂੰ ਸੱਜਣਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੋਰਦਾ
ਸੱਜਣ ਪਿਛਾਂਹ ਨੂੰ ਧੱਕਦੇ ਨੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ
ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸਾਨੂੰ
ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸੁੱਟਦਾ
ਬੂਟਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਡੀਆਂ ਨਾਲ
ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਕੁੱਟਦਾ
ਪੱਤੀ ਪੱਤੀ ਹੋ ਕੇ ਫਿਰ ਅਸੀਂ
ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਰੁਲਦੇ
ਫੁੱਲ ਵੰਡਦੇ ਦੇ ਖੁਸ਼ਬੋ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ
ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਨੇ ਟਾਹਣੀ ਨਾਲ ਝੁਲਦੇ
ਵੰਡਣੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਸਿੱਖੀਏ ਫੁੱਲ ਕੋਲੋਂ
ਆਪਸ ਵਿਚ ਕਦੇ ਨਾ ਲੜੀਏ
'ਇੱਥੋਂ ਫੁੱਲ ਤੋੜਨਾ ਸਖ਼ਤ ਮਨ੍ਹਾ ਹੈ',
'ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ, ਬੇਰੁਝ ਤੇ ਪੜ੍ਹੀਏ॥'

ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਮੈਂ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਫੈਕਸ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ। ਦੋ ਮਹੀਨੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦਾ ਹਰੇਕ ਅੰਕ ਬਰੀਕੀ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦਾ ਪਰ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਦਾ ਪਿਆਰ ਨਸੀਬ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਫਿਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਮਨ ਕਰਤਾ ਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਸੰਪਾਦਕ ਜੰਮੂ ਜੀ ਨੂੰ ਫੋਨ ਮਿਲਾਇਆ। ਤੀਜੀ ਕੁ ਰਿੰਗ 'ਤੇ ਫੋਨ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜੰਮੂ ਜੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫਤਿਹ ਬੁਲਾਈ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁੱਛਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਜੰਮੂ ਜੀ ਨੇ ਮਜ਼ਾਕ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ 'ਮੇਜਰ ਸਿਆ! ਕਵਿਤਾ ਲੱਗ ਜਾਏਗੀ... ਹੋਰ ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਕਿਹੜਾ ਜਲੇਬੀਆਂ ਕੱਢਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਛਾਪਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਲੱਗ ਜਾਊਗੀ।

ਮੈਂ ਜੰਮੂ ਜੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਕੇ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਫਿਰ ਸੱਚੀ ਉਸ ਹਫ਼ਤੇ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਛਪ ਗਈ। ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਛਪੀ ਹੈ। ਸੱਚ ਜਾਣਿਓ, ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਮੁੰਡਾ ਜੰਮਣ ਜਿੰਨੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਤੇ ਅਖਬਾਰ ਲਿਆ ਕੇ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਆਰਟੀਕਲ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜੇ ਤੇ ਉਹ ਛਪਦੇ ਰਹੇ। ਮੈਂ ਜੰਮੂ ਜੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਨੌਂ ਵਿਚ ਜੰਮੂ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ 'ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ' ਦਾ

ਇੱਕ ਪੱਕਾ ਹੀ ਕਾਲਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤਾ ਛੱਡ ਕੇ ਛਪਣ ਲੱਗਿਆ ਮੇਰਾ ਪਹਿਲਾ ਆਰਟੀਕਲ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਜੋ ਛਪਿਆ ਉਹ ਸੀ, 'ਇੱਕ ਨੇ ਪੰਜ ਪਾਲੇ ਪੰਜਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਪਿ-



ਲਾਆ।' ਇਸ ਆਰਟੀਕਲ ਨੇ ਮੇਰੀ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਨਾਲ ਪੱਕੀ ਗਲਵੱਕਤੀ ਪਵਾ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਅੱਜ ਤੱਕ ਗੋਲ ਗੰਢ ਵਾਂਗ ਪੂਰੀ ਟੈਟ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਲੰਘਦਾ ਗਿਆ ਮੇਰੇ ਲਿਖਣ ਦੇ ਸੌਂਕ ਨੂੰ ਬੂਰ ਪੈਂਦਾ ਗਿਆ। ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਗਿਆਰਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਜੰਮੂ ਜੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਈਟ' 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਜੰਮੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਬੱਸ ਉਹ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਮਿਲਣੀ ਉਮਰਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਬਣ ਗਈ।

ਜੰਮੂ ਜੀ ਦੇ ਸੁਰਗਵਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਤੋਰਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਜੰਮੂ ਜੀ ਛੱਡ ਗਏ ਸਨ। ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਨੈਣ ਨਕਸ਼ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹਨ। ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਲੱਗਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੰਮੂ ਜੀ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਹਰੇਕ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚੋਂ ਜੰਮੂ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਐਤਕੀ ਭੈਣ ਜੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੀ ਸਤਾਈਵੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਟਿਕਟ ਖਰੀਦ ਲਈ ਤੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਨਾਈਟ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਰਹਿੰਦੇ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਬੜੇ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਚਾਚਾ ਜੀ ਹਰਦਿਆਲ

ਸਿੰਘ ਦਿਉਲ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਕਿ 'ਮੇਜਰ ਸਿਆ! ਅਖਬਾਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਆ ਰਹੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਮੈਂ ਆਪੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਚੁੱਕ ਲਵਾਂਗਾ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੀ ਰਹਿਣਾ। ਆਪਾ ਇੱਕੱਠੇ ਹੀ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਨਾਈਟ 'ਤੇ ਚਲੇ ਚੱਲਾਂਗੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ...ਸੱਤ ਬਚਨ ਚਾਚਾ ਜੀ!

19 ਜੂਨ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੈਂ ਯੂਨਾਈਟਡ ਏਅਰ ਲਾਈਨ ਰਾਹੀਂ ਸਵੇਰੇ ਸਾਵੇ ਛੇ ਵਜੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਮੈਂ ਚਾਚਾ ਜੀ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਉਹ ਪੰਦਰਾਂ ਕੁ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਮੈਂ ਚਾਚਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਨ੍ਹ 1987 ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੇਖਿਆ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਟਾਈਮ ਮੈਂ ਛੋਟਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇਸ ਲਈ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦਿਉਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੇਕ ਇਨਸਾਨ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਰਾ ਮਹੀਨਾ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਆਰੰਭ ਕਰਕੇ ਖੁਦ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੰਗਰਾਂਦ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਉਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਮਿੱਠੇ ਚੋਲ ਬਣਾ ਕੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਤੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਛਕਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਰੋਜ਼ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਕਥਾ ਸਣਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਚਾਚਾ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਸਾਡੇ ਨਗਰ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਚਾਚਾ ਜੀ ਹੋਰੀ ਸਾਰੇ ਭਰਾ ਪਿੰਡ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਾਣੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਸਾਂਝ ਦੀ ਲੜੀ ਹੁਣ ਚਾਚਾ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਅੱਗੇ ਤੋਰ ਲਈ।

ਘਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਚਾਚੀ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਦਹਿਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਅੰਦਰ ਟੱਪਦਿਆਂ ਇੱਥੇ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਪਣੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਡੈਡੀ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਹੀ ਕਾਰ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਰਹਿ ਲਿਉ। ਮੇਰਾ ਵੀ ਇਰਾਦਾ ਇੱਥੇ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਚਾਚਾ ਜੀ ਦੇ ਫੋਨ ਨੇ ਇਹ ਵਿਉਂਤ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਚਾਚਾ ਜੀ ਦੇ ਅਲੀਸ਼ਾਨ ਘਰ ਵਿਚ ਵੜ ਕੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਚੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਚਾਚਾ ਜੀ ਕੋਲ ਆਇਆ। ਚਾਚੀ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਤੇ ਸਵਾਦ ਬਰੇਕ ਫ਼ਾਸਟ ਬਣਾਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਚਾਚਾ-ਚਾਚੀ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਤੇ ਮਿਲਪਤਾ ਹੈ। ਬਰੇਕ ਫ਼ਾਸਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿੰਡ,

ਪਰਿਵਾਰ, ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਆਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਲੰਚ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਚਾਚਾ ਜੀ ਨੇ ਫਿਰ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਚਾਚਾ ਜੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਉਲ (ਕਨੈਡਾ) ਨਾਲ ਕਰਵਾਈ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਕਿ ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਠਹਿਰਿਆ ਹਾਂ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਈਟ' 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਬੜੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਸਾਡਾ ਪਿਆਰਾ ਮਿੱਤਰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਤੇ ਜੱਸੀ ਪਰਮਾਰ ਨੇ ਸਟੇਜ ਨੂੰ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਕੀਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭੈਣ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਆਏ ਹੋਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੇਖਦਿਆਂ-ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਹਾਲ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ। ਜੰਮੂ ਜੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਅੱਖ ਨਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੇਰ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਹਰੇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ 'ਤੇ ਬੋਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਹੁਣ ਪੂਰੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਿਆਦਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿ ਸਭ ਕੁਝ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਛਪ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹੋ।

ਹਰੇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਜੰਮੂ ਜੀ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਪੀਘ ਦਾ ਹੁਲਾਰਾ ਯਾਦ ਕੀਤਾ। ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਸੱਜਣ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੇ ਅਖਬਾਰ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖਤਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਜੰਮੂ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਹੋਏ ਇਸ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਿੱਠਾ ਫਲ ਲੱਗਣ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖੀ। ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਤੇ ਰੋਟੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ। ਅਸ਼ੋਕ ਭੋਰਾ ਬਾਈ ਜੀ ਖੁੱਜੇ ਵਿਚ ਹਲਕੀ-ਹਲਕੀ ਗਲਾਸੀ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਜਿੱਥੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤ ਸੁਭਾਅ ਨਾਲ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਇੱਥੇ ਮੈਂ ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ ਭੈਣ ਜੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭੈਣ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇਸ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਸੀ। ਚਾਚਾ ਜੀ ਤੇ ਚਾਚੀ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲੈ ਗਏ। ਭੈਣ ਜੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਸਮਾਂ ਸੀਮਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜਾ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਇਸ ਦੀ ਮੈਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਚਾਚਾ-ਚਾਚੀ ਜੀ ਏਅਰਪੋਰਟ ਛੱਡ ਗਏ। ਦੋਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲਿਆ ਪਿਆਰ ਮੇਰੇ ਸੀਨੇ ਦੀ ਤਜੌਰੀ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੱਚੀ! ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਇਹ ਫੇਰੀ ਤੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੀ ਇਹ 27ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਯਾਦ ਰਹੇਗੀ। ਪਾਠਕ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲਿਆ ਪਿਆਰ ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਲ ਬਖਸ਼ੇਗਾ ਤੇ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਾਂਗਾ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਜੀ। ਰੱਬ ਰਾਖਾ॥

ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰਖ ਕੇ ਸੱਚ ਦੱਸਿਓ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਫੀਫਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿੰਨਿਆਂ ਕੁ ਨੇ ਕੇਪ ਵਾਰਡੋ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਿਆ ਸੀ? ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣਿਆ। ਇਸ ਕੱਪ ਨੂੰ ਟੀਵੀ ਉਪਰ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਪੈਨਲ ਚਰਚਾ 'ਚ ਭਾਗ ਲੈਂਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਟੀਮ ਦੇ ਸਾਬਕਾ



ਪ੍ਰੋ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੰਡਮ ਫੋਨ: +91 98766-55055

ਅਨੁਸਾਰ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਨਕਸ਼ਾ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਐਨਾ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਮੁਲਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਾਂਤ ਸਿਕਿਮ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਹੀ ਵਧ ਹੈ!

ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਸਾਡੇ ਲਾਗਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਜਲੰਧਰ

‘ਹਾਰ ’ਚ ਵੀ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ!’

ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲੇਗਾ ‘ਕੇਪ ਵਾਰਡੋ’

ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਹੀ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਨਾਲੋਂ ਦੁਗਣੀ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਹੈ!

ਪਰ ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਕੇਪ ਵਾਰਡੋ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਬੋ ਵਾਰਡੋ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ, ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਕਿਥੇ ਹੈ। ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਕਦੀ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਭੁੱਲੇਗਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਫੀਫਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ ਡਿਫੈਂਡਿੰਗ ਚੈਂਪੀਅਨ ਅਰਜਨਟੀਨਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਮਿਆਮੀ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਇਸ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ, ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲੇਗਾ!

ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੈ!

ਪੱਛਮੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਇਸ ਨਿਕਚੂ ਜਿਹੇ ਟਾਪੂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੁਲ ਆਬਾਦੀ 5 ਲਖ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਲਾਗੇ-ਚਾਗੇ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਜਨਸੰਖਿਆ ਪੱਖੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਇਸ ਦਾ 174ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਹੈ ਤੇ ਫੀਫਾ ਰੈਂਕਿੰਗ 'ਚ 67ਵਾਂ। ਇਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਫੀਫਾ ਕੱਪ 'ਚ

ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ ਡੈਬਿਯੂ ਕੀਤਾ ਹੈ (145 ਕਰੰਡ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਡੈਬਿਯੂ ਕਰਨੇ! ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਫੀਫਾ ਰੈਂਕਿੰਗ ਵੀ 138/39 ਹੈ।)

ਇਸ ਨੇ ਗਰੁੱਪ ਵਾਲੇ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ 3 ਵਡੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨਾਲ ਬਾਰਬਰ ਬਰਾਬਰ ਮੈਚ ਖੇਡਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨ ਰਹਿ ਚੁੱਕੀ ਸਪੇਨ ਦੀ ਟੀਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। 32-ਰਾਉਡ ਵਾਲੀ ਨੌਕ-ਆਉਟ ਸਟੇਜ 'ਚ ਇਸ ਨੇ ਡਿਫੈਂਡਿੰਗ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੇ ਪਸੀਨੇ ਛੁਡਾ ਦਿਤੇ, ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਦਿਤਾ। ਫੁੱਟਬਾਲ ਖੇਡ ਦੇ ਭਗਵਾਨ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਲਿਉਨਲ ਮੈਸੀ ਦੀ ਟੀਮ ਉਪਰ ਗੋਲ ਦਾਗੇ, 2-2 ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਰਖੀ ਤੇ ਆਖਿਰ 'ਚ ਵਾਧੂ ਟਾਈਮ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਦੌਰ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਅਰਜਨਟੀਨਾ

ਨੇ ਜੇਤੂ ਗੋਲ ਕਰਕੇ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ! ਮੈਸੀ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਮੱਥੇ ਤੋਂ ਪਸੀਨੇ ਪੂੰਝੇ।



ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ, ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਜੋ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਖੇਡ ਰਿਹਾ, ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ 3 ਵਾਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨ ਨਾਲ ਹੋਵੇ ਤੇ ਇਹ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਤਕੜੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਹੱਥੋਂ-ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਹੋਈ ਨਾ ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ। ਜਿੱਤ ਤਾਂ ਗੋਲ ਹੀ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੇ ਆਖਰੀ ਗੇੜ 'ਚ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਗੋਲ ਨਾ ਕਰਦੀ ਤੇ ਮੈਚ ਪੈਨਲਟੀ ਸ਼ੂਟ-ਆਉਟ 'ਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਕੇਪ ਵਾਰਡੋ ਦੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਫੈਨਜ਼ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਾਟ ਬਣੇ ਗੋਲ ਕੀਪਰ ਵੇਜ਼ੀਨ੍ਹਾ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਟੀਮ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਹਿੱਟਾਂ ਬਚਾ ਲੈਣੀਆਂ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਰਾਊਂਡ ਸੋਲਾਂ 'ਚ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਅਸੀਂ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਹੇ, ਵੇਜ਼ੀਨ੍ਹਾ ਦੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚਲੀ ਬਾਕਮਾਲ ਪਰਫੋਰਮੈਂਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ 40 ਸਾਲਾ ਲੈਜੈਂਡਰੀ ਗੋਲ ਕੀਪਰ ਦੀ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਕੀਪਿੰਗ ਅਤੇ ਟੀਮ ਦੀ ਬਲਸ਼ਾਲੀ ਤੇ ਧੜੱਲੇਦਾਰ ਖੇਡ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ 3 ਟੀਮਾਂ ਸਪੇਨ, ਪੈਰਾਗੁਏ (ਸਾਬਕਾ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨ) ਅਤੇ ਸਾਉਦੀ ਅਰਬ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਮੈਚ ਖੇਡ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਨਾਲ ਖੇਡਦਿਆਂ ਵੇਜ਼ੀਨ੍ਹਾ ਨੇ 10 ਬਚਾਅ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 5 ਖੇਡ ਦੇ ਜਾਦੂਗਰ ਮੈਸੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਧਾਵੇ ਸਨ! ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਸੰਬੰਧੀ ਆਪਣਾ ਏਜੰਡਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ

ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਚੱਲੇ ਲੰਬੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1 ਨਵੰਬਰ, 1966 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ, ਆਰਥਿਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਤੇ ਉਮੀਦਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਵਸਰ ਮਿਲ ਸਕਣਗੇ। ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ



ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ

ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਵਿਚ 78, 79 ਤੇ 80 ਆਦਿ ਧਾਰਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਵਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੇਖਕ, ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵੀ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ 74 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਵੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਪਰ ਇਹ ਮੁੱਦੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਲਟਕਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਾ 1 ਨਵੰਬਰ, 1966 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਮਾਣ, ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ?

ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਮਰਹੂਮ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦਾ ਨਾਂਅ ਹੀ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਐਲਾਨ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਕੰਮਕਾਜ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਵੀ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੰਗਾਂ ਉਠਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ। 2007 ਵਿਚ ਬਣੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ

ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸੰਬੰਧੀ ਇਕ ਐਕਟ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਦਸਵੀਂ ਤੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਐਕਟ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੋਧਾਂ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਵਾਇਦ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖਿਆ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਬਣਦਾ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀ ਵਧੇਰੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ 10ਵੀਂ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਪੰਜਾਬੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ। ਅੱਠਵੀਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਵਲੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਲੇਬਸ ਅਤੇ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵੀ ਦਸਵੀਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਸ਼ਾ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਆਰਮੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ 'ਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਰੋਕਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁੱਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਆਰਮੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਛੇਵੀਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪੜ੍ਹਾਉਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਆਰਮੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਦਸਤਖਤ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਹਿਮਤੀ ਲੈਣ ਲਈ ਵੀ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਧਰ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸ਼ਾਸਨ ਚਲਾ ਰਹੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਇਹ ਯਤਨ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ, ਧਾਰਮਿਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਵਿਲੱਖਣਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਇਕ ਧਰਮ, ਇਕ ਭਾਸ਼ਾ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸਕੂਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੱਕ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮਾਂ, ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਸਿਲੇਬਸਾਂ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਏਜੰਡੇ 'ਤੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਕ ਦੇਸ਼, ਇਕ ਚੋਣ ਨਾਂਅ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹੀ ਭਾਰੂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਣਗੇ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ



ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਰਗੇ ਰਾਜਨੀਤਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਤਾ ਲਈ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਢੁੱਕਵੇਂ ਕਦਮ ਉਠਾਏ ਜਾਣ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਣਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੀ ਕਰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਕਲਾ ਪਰਿਸ਼ਦ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦੀਆਂ ਗਰਾਂਟਾਂ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਅਹਿਮ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਲੋਂ ਸਲਾਨਾ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਐਵਾਰਡ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਨਵੇਂ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਹਿਤ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਵਿਚ ਛਪਵਾ ਕੇ ਸਸਤੀਆਂ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਵ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣੇ ਮਾਸਿਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਪੰਜਾਬੀ ਦੁਨੀਆ' ਅਤੇ 'ਜਨ ਸਾਹਿਤ' ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਾ ਕੇਵਲ ਮਿਆਰੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਨਵੇਂ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦਫ਼ਤਰ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੇ

ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤਕ ਰੁਚੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਚੰਗਾ ਲਿਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਹੁਣ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਰੁਕ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਕਰਨੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਿਨਾਰੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ 2022 ਵਿਚ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਸਨ, ਕਿ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਾਕਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ/ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਯੋਗ ਸਥਾਨ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਲੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ। ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮਾਤਰ ਹੀ ਯਤਨ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵਿਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜਫ਼ਰ ਨੇ ਤਾਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਇਕ ਪੋਸਟ ਪਾ ਕੇ ਖ਼ੁਦ ਹੀ ਇਹ ਇੱਕਸ਼ਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁੱਝ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜਫ਼ਰ ਨੇ ਇਸ ਪੋਸਟ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ, ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਛਾਪਣ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਲਗਾਤਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਆਰਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੇ ਬਿੱਲ ਤਾਰਨ ਲਈ ਵੀ ਲੋੜੀਂਦੀ

ਗਰਾਂਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਔਖੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਪੋਸਟ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਜਗਤ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਹਲਚਲ ਮਚੀ ਹੈ। ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੇਖਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਖਲ ਦੇ ਕੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਫੰਡ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾਉਣ, ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਭਾਗ ਨਾ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕੇ, ਸਗੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਵਾਧਾ ਕਰ ਸਕੇ।

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਕੁੱਝ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ 2027 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਦਾ ਖਰਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਚੇਤੰਨ ਲੋਕ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਬੇਹੱਦ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ/ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਨਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅੱਗੇ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ/ਪ੍ਰਸਾਰ ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਜਟ ਵਿਚ ਢੁੱਕਵੀਆਂ ਗਰਾਂਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਅਜੇ ਵੀ ਵਕਤ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣਾ ਏਜੰਡਾ ਬਣਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਉਠਾਵੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਸਕੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਨਰੋਈਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਕੁਰਾਹੇ ਪੈਂਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਣਾ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ/ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਿਉਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਜਾਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ? ਜੇ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਦਾਰੇ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਲੇਖਕ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦਾ।

(ਅਜੀਤ 5 ਜੁਲਾਈ 2026 ਦੇ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ)

(ਪਿਛਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਲਗਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੀਪਰ ਨੇ ਇਸ ਚੈਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਦੌਰਾਨ ਮੈਸੀ ਦੇ ਐਨੇ ਹਮਲੇ ਰੋਕੇ ਹੋਣ।

ਅਸੀਂ ਖਿਡਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ 'ਚ ਕਿਸੇ ਗਰਾਊਂਡ ਦਾ ਮੂੰਹ ਤਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਖਿਆ। ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਫੀਫਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇਖਣ ਦਾ ਝੱਲ ਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਖੇਡ ਬਾਰੇ ਇੱਲ ਦਾ ਨਾਂ ਕੋਕੋ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਪਰ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਖੇਡ ਹਰ ਹਾਲਤ 'ਚ ਦੇਖਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਜਦੋਂ ਮੈਚ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਜਾਂ ਪਹਿਰ ਦੇ ਤੜਕੇ ਹੋਣ, ਬੇਸ਼ਕ ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੀ ਘਰਦਿਆਂ ਵਲੋਂ ਝੰਡ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੁਵੇਲੇ ਟੀਵੀ ਲਗਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਖਰਾਬ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਤਕ ਵੇਜ਼ੀਨ੍ਹਾ ਵਰਗਾ ਚੌਟਾਨੀ ਗੋਲਕੀਪਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜੋ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਚੀਨ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਵਾਂਗ ਜਾਂ ਐਵਰਿਸਟੀ ਕੰਧ ਬਣ ਖੜ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ।

ਜਿੱਤਣ ਉਪਰੰਤ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੇ ਕੋਚ ਲਿਉਨਲ ਸਕਾਲੋਨੀ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮੈਚ

ਅਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਹੱਦ ਨਾਲ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਿਰੋਧੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਕਰੈਡਿਟ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੋਧੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਕੋਪ ਵਾਰਡੇ) ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਉਹ ਮਹਾਨ ਟੀਮ ਹਨ'।

ਲਿਉਨਲ ਮੈਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਿਆਮੀ ਦੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਖੇਡੇ ਗਏ ਮੈਚ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣਾ 20ਵਾਂ ਗੋਲ ਦਾਗ ਕੇ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਇਸ ਕੱਪ ਦੌਰਾਨ ਅੱਠਾਂ ਮੈਚਾਂ 'ਚ ਗੋਲ ਕਰਕੇ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਇਆ, ਨੇ ਜਿੱਤਣ ਮਗਰੋਂ ਕੋਪ ਵਾਰਡੇ ਦੇ ਗੋਲ ਕੀਪਰ ਵੇਜ਼ੀਨ੍ਹਾ ਸਮੇਤ ਬਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿੱਘੇ ਲਹਿਜੇ 'ਚ ਹੱਥ ਮਿਲਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਹਲਕੇ-ਫਲਕੇ ਅੰਦਾਜ਼ 'ਚ ਕਿਹਾ, 'ਹੁਣ ਉਹ ਮੇਰੀ ਜਰਸੀ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਮੈਦਾਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਬਸ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ!'।

ਹੁਣ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੀ ਖੇਡ ਦੇ ਫੋਕਲੋਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਗੋਲਕੀਪਰ ਵੇਜ਼ੀਨ੍ਹਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਅਸੀਂ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਟਰਮ 'ਤੇ ਖੇਲੇ। ਅਸੀਂ ਨਤੀਜੇ ਲਈ ਖੇਲੇ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ, ਪਰ ਇਹ ਫੁੱਟਬਾਲ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕੁਆਲੀਫਾਈ ਕਰ ਸਕੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਟੀਮ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਕੋਪ ਵਾਰਡੀਅਨ

ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਸਾਕਾਰ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਥੇ ਹੋਣਾ, ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੀਮਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਦੀਆਂ ਟਰਮਾਂ 'ਤੇ ਖੇਡਣਾ ਤੇ ਲੜਨਾ, ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਲਈ ਸਾਡਾ ਮਾਣ ਨਾਲ ਓਤ-ਪੋਤ ਹੋਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।'

ਕੋਪ ਵਾਰਡੇ ਦੇ ਕੋਚ ਬੁਬਿਸਟਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਾਣ-ਮੱਤੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਨ-ਬਾਨ-ਸ਼ਾਨ ਬਣਾਈ ਰਖੀ। ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਪੀਅਨ ਨਾਲ ਦੋ ਵਾਰ ਬਰਾਬਰੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ (ਮੈਚ) ਨੂੰ ਐਕਸਟਰਾ ਟਾਈਮ ਤਕ ਲੈ ਕੇ ਗਏ। ਹੋਰ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਆਪਣੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਉਪਰ ਮਾਣ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 'ਚ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖੇਡੇ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ ਦਿਖਾਈ!'।

ਵਾਕਿਆ ਹੀ, ਕੋਪ ਵਾਰਡੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ ਦਿਖਾਈ ਵੀ ਤੇ ਪਹਿਚਾਣ ਬਣਾਈ ਵੀ! ਹੁਣ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤੈ ਕਿ ਕੋਪ ਵਾਰਡੇ ਕਿਥੇ ਹੈ ਤੇ ਕੌਣ ਹੈ? ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਤਾਂ ਕੀ, ਆਪਾਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਾਂਗੇ।

ਉਹ ਹਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਪਰ ਮਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਰ 'ਚ ਵੀ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ! ਤੇ ਸਭ ਖਿਡਾਰੀ, ਕੋਚ ਤੇ ਹੋਰ ਸਟਾਫ ਸਿਰ ਉਚੇ ਕਰਕੇ ਮਾਣ-ਮੱਤੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗਏ, ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਹੋਰ ਤਕੜੇ ਹੋ ਕੇ ਹਮਲਾ ਮਾਰਨ ਲਈ!

(ਸਫਾ 19 ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ 'ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਬਹਾਦਰੀ'

ਡਿਜੀਟਲ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਗੰਭੀਰ, ਇਤਿਹਾਸਿਕ, ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਘੱਟਿਆਂ-ਬੱਧੀ ਖੁੱਲੀ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਤੋਂ ਸੁਖਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸੁਖਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਸਸਤੀ ਮਨੋਰੰਜਨ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਡੂੰਘੇ ਚਿੰਤਨ ਵੱਲ ਮੋੜਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਜਾਗੇ ਇਸ ਨਵੇਂ ਰੁਝਾਣ ਨੂੰ 'ਬੋਧਕ ਪੁਨਰਜਾਗਰਤੀ' ਜਾਂ ਰੈਨੇਸਾਂਸ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਦਲੇਰੀ ਤੇ ਬਹਾਦਰੀ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਵਿਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 'ਸਤਿਲੁਜ' ਫਿਲਮ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਫਲਸਫੇ ਵੱਲ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਬਲਕਿ ਉਹ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ

ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਵਿਚੋਂ ਰੂਹਾਨੀ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਡਰ ਤੋਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰੀ, ਭਰਾਤਰੀ-ਭਾਵ ਦਾ ਨਵਾਂ ਸਮਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਤਕਰਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਵਿਰੁੱਧ ਜਦ-ਜਹਿਦ ਕਰਨ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੌਧਿਕ ਤਾਕਤ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ।

'ਸਤਿਲੁਜ' ਫਿਲਮ ਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਫੈਲ ਜਾਣ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਦਿਲਜੀਤ ਦੁਸਾਂਝ, ਜੋ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਦਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਕਲਚਰਲ ਆਈਕੋਨ ਅਰਥਾਤ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਨਾਇਕ ਵਜੋਂ ਉਭਰ ਕੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਕੀ ਇਹ ਫਿਲਮ 2027 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਤਮਾਮ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਬਹਿਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਾਰਸ ਪੰਜਾਬ ਵਾਲੀ 'ਅਕਾਲੀ ਦਲ' ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉੱਤੇ ਭਾਰੀ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੋਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਟਿਕਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ।

ਭਲੇ-ਪੁਰਸ਼-ਬਾਬਾ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ



ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਕੁਝ ਕੁ ਅਜੇਹੀਆਂ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਭ ਲਈ ਪੂਜਨੀਕ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਹਾ ਸਭ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਮੰਨਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਭਾ ਹੀ ਅਜੇਹੀ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਲਈ ਸਮਾਨ ਸੋਚ ਰੱਖਦੇ। ਉਹ ਹਰ ਗੱਲ/ਕਾਰਜ ਬਹੁਤ ਮਿਣ-ਤੋਲ ਕੇ ਅਤੇ ਸਭ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਕਦਾਚਿਤ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਪੀੜਤ ਕਰੇ। ਉਹ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਮਰਦ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚ ਮਕਬੂਲ ਹੁੰਦੇ। ਹਰ ਬੱਚੇ ਦੀ ਇਹ ਤਮੰਨਾ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਅਤੇ ਸੇਧ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਵਧੀਆ ਮਨੁੱਖ ਬਣ ਜਾਣ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ ਰੁਸ਼ਨਾਉਣ। ਅਜੇਹੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਕਾਰੇ-ਦਰਬਾਰੇ ਇੱਜ਼ਤ ਮਾਣ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਉਚੇਚੇ ਦੇ ਅਦਬ ਕਮਾਉਂਦੀਆਂ। ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਹੋ ਰਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੈਸਲੇ, ਚੋਣ ਜਾਂ ਪਹਿਲ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀਆਂ। ਅਜੇਹੇ ਹੀ ਸਨ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰਤ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਬਾਬਾ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਨੁਰਾਨੀ ਮੁੱਖੜਾ, ਚਿੱਟੀ ਦਾਹੜੀ, ਗੁਰਮੁਖ ਦਿੱਖ ਅਤੇ ਰੱਬੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਸਨ ਬਾਬਾ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ। ਜਦ ਮੈਂ ਛੋਟਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਾਈਵਾਲ ਸ. ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਥੋਂ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਨਕਦ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇ ਹਾਂ ਹੁਧਾਰ। ਦਰਅਸਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਧਾਰ ਹੀ ਚੱਲਦਾ ਸੀ। ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਸੌਦਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅਕਸਰ ਹੀ ਕਣਕ, ਮੱਕੀ, ਕਪਾਹ ਆਦਿ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵਾਲਾ ਬਜ਼ਾਰ ਸੀ ਜਿਥੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਚਹਿਲ-ਪਹਿਲ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਇਸ ਬਜ਼ਾਰ ਨੁਮਾ ਗਲੀ ਵਿਚ ਚਾਰ ਕੁ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦਰਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਇਹ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਵਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤ ਤੇ ਦੋ ਧੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ-ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਉਚੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਵਾਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੱਤ ਸੀ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੁੰਦੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੰਦਾ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਦਰਅਸਲ ਇਸ ਪਿੰਡੇ ਵੀ ਇਕ ਅਜੇਹੀ ਘਟਨਾ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ। 'ਕੇਰਾਂ ਉਹ ਤਹਿਸੀਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਗਏ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਹੀ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਪੰਜਾਬ, ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦਾ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਰੱਬ ਵੱਸਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵੱਸਦੇ ਸਨ ਰੱਬ ਵਰਗੇ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਲੋਕ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿੱਤਿਆਂ, ਜਾਤਾਂ ਤੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਸਹਿਚਾਰ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਣ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ, ਲੋੜਾਂ ਤੇ ਬੋਝਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਤਪਰਤਾ ਆਦਿ ਸਭ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪੇਂਡੂਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਦੀ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਤੇ ਸਾਦਗੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਮੌਲਦੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੁਮੱਤਾਂ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਸੁਪਨਸਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਆਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਖਾਸਮ-ਖਾਸ ਹੋਏ ਮੇਰੇ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਚਿੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਆਰਿਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹੀ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕ ਸਨ। ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ। ਇਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਅਕੀਦਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਬਿਨਾਈ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਪਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਨ ਵਿਚ ਧਾਰਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਪੜ੍ਹਾ ਕੇ ਅਫਸਰ ਬਣਾਉਣਗੇ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਵੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਾਸਟਰਨੀ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਹਰ ਸ਼ਾਮ ਘਰ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਸੀ ਕਿ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਘਰ ਦੀ ਲਾਣੇਦਾਰਨੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਤੇ ਤਕਦੀਰਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਬੇਟਾ ਸ. ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਫੌਜ ਵਿਚ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਮੇਜਰ ਬਣ ਕੇ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਗਿਆ। ਨਾਲ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸਤ ਸ. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੇਜਰ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਰਹੇ ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਦੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੌਜੀ ਮਨ ਜਲਦੀ ਹੀ ਉਚਾਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੇਜਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵੱਡੀ ਬੇਟੀ ਜੋ ਬਾਸਕਟ ਬਾਲ ਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਖਿਡਾਰਨ ਰਹੀ ਹੈ, ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ ਜੋ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਰਿਟਾਇਰਡ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਪੋਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰਾ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਬੱਚੇ ਫਿਲਮੀ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਸਿਰਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਬੇਟਾ ਸ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਵੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਅਫਸਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਸ਼ਾਰਟ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੇਟਾ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਫੌਜ ਵਿਚ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਤੀਜੇ ਬੇਟੇ ਮਾਹਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੰਡ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਦਿਆਂ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਭਰ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਅਚਨਚੇਤੀ ਹੋਈ ਮੌਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਸ ਦੁੱਖ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਰੱਬ ਦੇ ਭਾਣੇ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਆਮ ਵਾਂਗ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਬੇਟੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਛੋਟੀ ਬੇਟੀ ਆਈ.ਏ.ਐਫ. ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਪਿੰਡੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਘਾਲਣਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣਾ, ਅਸੀਰਵਾਦ, ਸੁਮੱਤਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਲੜ ਲਾਉਣਾ ਸੀ।

ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰ ਬਣ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੰਡ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਉਤੇ ਖਰੀਦ ਲਈ। ਇਸਨੂੰ ਵਾਹੀ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ

ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਟਰੈਕਟਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਹੀ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ। ਮੰਡ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨ ਨੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅਮੀਰ ਕੀਤਾ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਤਾਂ ਆਪ ਖੇਤੀ ਕਰਵਾਈ ਪਰ ਜਲਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਬੇਟਾ ਆਰਮੀ ਵਿਚੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਕੇ ਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਆਭਤ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹ ਲਈ ਜਿਥੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਭਤ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਆਕਰਸ਼ਤ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਕਮਾਲ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਉਹ ਕਿਸੇ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਸਕੂਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਦੇ। ਹੋਰ ਉਚੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਉਚੀਆਂ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਸਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣਾ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਛਣਾ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ, ਕਿੰਨੇ ਨੰਬਰ ਆਉਂਦੇ ਅਤੇ ਅੱਗੋਂ ਕਿਥੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨੀ? ਆਖਣਾ ਕਿ ਤੇਰਾ ਪਿਉ ਚੰਨਣ ਸੁੰਹ ਬਹੁਤ ਸਿਰਜੀ, ਤਕੜਾ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਹੈ। ਚੇਤੇ ਰੱਖ ਕਿ ਤੂੰ ਉਸਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਮੁੱਲ ਪਾਉਣਾ। ਮਨ ਲਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅਜੇਹਾ ਅਸਰ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਬੱਚਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਭੈ ਆਕਰਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਟੀਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਤਨੋ-ਮਨੋਂ ਅਰਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਰ ਕੰਮ ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਹਰ ਕੰਮ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈਂਦੇ। ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਪੰਚ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਹਰ ਵਾਰ ਉਹ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੰਦੇ, ਉਸ ਹਰ ਕੰਮ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਹੁੰਦਾ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਵੀ, ਉਹ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੂਹ ਪਿੰਡ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਵੱਸਦੀ ਸੀ।

ਇਹ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਹੀ ਜਲੌਅ ਸੀ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁਝ ਬਦਮਾਸ਼ ਨੁਮਾ ਲੋਕ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਅੱਖ ਉਚੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ ਸਗੋਂ ਪੂਰਨ ਅਦਬ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਖਾ ਮੰਨਣਾ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਖਾੜਕੂ ਦੌਰ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ ਪਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਮਨੋਂ ਇਜ਼ਤ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਅਜੇਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸਾਹਵੇਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਹੰਢਾਉਣੀ ਪਵੇ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਰੋਅਬ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਅਫਸਰ ਸਾਹਵੇਂ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਦੀ ਜ਼ੁਰਅਤ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਹਰ ਅਫਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਫ਼ਿਤਰਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹ

ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ



ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ

ਫੋਨ: 216-556-2080

ਸੱਚ ਨੂੰ ਸੱਚ ਅਤੇ ਝੂਠ ਨੂੰ ਝੂਠ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਉਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਵੱਡਾ ਅਫਸਰ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਵੇ। 'ਕੇਰਾਂ ਮੰਡ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਭਰਾ ਜਿਹੜਾ ਪੁਲੀਸ ਦਾ ਮੁਖਬਰ ਵੀ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਤਲ ਦੀ ਝੂਠੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਪੁਲੀਸ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਅਸੀਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਅਜੇਹਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਪੰਚਾਇਤ ਨਾਲ ਠਾਣੇ ਗਏ ਅਤੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਤੇ ਗਵਾਹੀ ਮੈਂ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸਭ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾ ਨੇ ਝੂਠੀ ਕਹਾਣੀ ਘੜੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰੇ। ਇਸਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਓ ਅਤੇ ਜਦ ਵੀ ਲੋੜ ਹੋਈ ਇਸ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਲੈ ਕੇ ਆਵਾਂਗਾ। ਠਾਣੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸੱਚ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਸੀ ਉਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਉਸਨੂੰ ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੀ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮਨਘੜਤ ਕਹਾਣੀ ਹੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਜਦ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਬੱਸ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਰਹਿਣ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਧਾਰਨ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਧਾਰਨਤਾ ਵਿਚ ਖਾਸ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਬਣ ਕੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਨਾਮ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਮੋਹ ਸੀ। ਇਸ ਮੋਹਵੰਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਵੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਵਡੇਰਾ ਕੀਤਾ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ਾਂ-ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਣਮੱਤੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਰੱਬ ਵੱਸਣ ਦੀ ਕਹਾਵਤ ਦਾ ਸੱਚ ਵੀ ਅਜੇਹੀਆਂ ਰੱਬ ਵਰਗੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜੇਹੇ ਲੋਕ ਵਰਣਾਂ, ਜਾਤਾਂ, ਵੰਡਾਂ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਰੰਜਸ਼ਾਂ/ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਰਪਿਤ ਕਰਦੇ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਉਸ ਦੌਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਵੱਸਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਚੱਜੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਕੇ, ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਬੋਝਿਆ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਰਸੁਆਰਥ ਦੇਣ ਨੂੰ ਜਿਸਦਾ ਜਿਸਦੀ ਬਦੌਲਤ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਰੋਸ਼ਨ ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

ਫੈਸ਼ਨ ਪੱਟੀਏ !

ਸੁਣ ਫੈਸ਼ਨ ਦੀ ਪੱਟੀਏ ਕੁੜੀਏ!
ਆਖਦੇ ਤੈਨੂੰ ਕਿਸਮਤ ਬੁੜੀਏ।
ਬੈਠ ਕੋਲ ਇੱਕ ਗੱਲ ਸਮਝਾਵਾਂ,
ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਤੇਰੇ ਖਾਨੇ ਪਾਵਾਂ।

ਅੱਧ ਕੱਜੇ ਤਨ ਨੂੰ ਫੈਸ਼ਨ ਜਾਣੇ,
ਆਖ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੂੰ ਇਹਨੂੰ ਮਾਣੇ।
ਜੇ ਆਪਣਾ ਇੰਝ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕੇ,
ਝੱਟ ਪੱਟ ਜੁਬਾਨ ਲੜਾ ਕੇ ਟੋਕੇ।

ਕੀ ਇਹ ਪਾ ਹੋਈ ਵੱਡੀ ਹਸਤੀ,
ਜਾਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਸ਼ੌਹਰਤ ਸਸਤੀ?
ਮੱਤ ਵਿਚ ਕੀਕਣ ਹੋਏ ਸੁਧਾਰ,
ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਉੱਚੀ ਮਾਰੀ ਉਡਾਰ?

ਕਿਉਂ ਚਾਹਵੇਂ ਤੂੰ ਅੰਗ ਦਿਖਾਣੇ,
ਵਿਚ ਬਜ਼ਾਰ ਕੀ ਵਿੱਕਰੀ ਲਾਣੇ?
ਸ਼ਰਮ ਹਯਾ ਦੇ ਟੱਪੇ ਹੱਦ ਬੰਨੇ,
ਛੱਡ ਪਿੰਡੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸਾ ਫੰਨੇ?

ਕਿੰਨੇ ਮਿਲ ਗਏ ਤੈਨੂੰ ਹੱਕ ਵਾਧੂ,

ਕੀ ਖੱਟਿਆ ਕੀ ਮਿਲਿਆ ਵਾਧੂ?
ਕੀ ਜੀਣ ਦੀ ਚਾਹ ਹੋਈ ਸੁਖਾਲੀ,
ਜਾਂ ਤੇਰੀ ਪੱਤ ਦੀ ਹੋਈ ਰਖਵਾਲੀ?

ਦੇਖ ਕੁਦਰਤ ਫਿਰੇ ਸਾਰੀ ਨੰਗੀ,
ਤਨ ਢੱਕਣ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮੰਨੇ ਤੰਗੀ?
ਕਦੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੁੜੇ,
ਕਿਤੇ ਅਕਲਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਮਾਰ ਕੁੜੇ।

ਚੰਡੀ, ਦੁਰਗਾ, ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਨੀਂ ਤੂੰ,
ਜੰਗ ਜਣਨੀ ਭਰੀ ਭਾਗੋ ਨੀਂ ਤੂੰ।
ਪਵਿੱਤਰ ਕੰਚਨ ਕਾਇਆ ਤੇਰੀ,
ਅਜਬ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਮਾਇਆ ਢੇਰੀ।

ਤੂੰ ਹੁਸਨ ਸ਼ਬਾਬ ਦੀ ਪਟਰਾਣੀ,
ਜੰਗ ਸੁਹੱਪਣ ਦਾ ਭਰਦਾ ਪਾਣੀ।
ਸਾਥ ਤੇਰੇ ਬਿਨ ਹੈ ਜੰਗ ਅਧੂਰਾ,
ਸੁਪਨਾ ਜੀਣ ਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪੂਰਾ।

ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ ਜੰਗ ਦੀ ਨਾਇਕਾ,
ਤੇਰੇ ਬਿਨ ਨਾ ਕਥਾ 'ਚ ਜਾਇਕਾ।
ਰਾਮ ਦੇ ਸੰਗ ਤੂੰ ਸੀਤਾ ਬਨਵਾਸੀ,

ਸੁੱਧ ਹਿਰਦਾ ਰਹੀ ਬਣ ਕੇ ਦਾਸੀ।

ਜਨਮੇ ਸੂਰਬੀਰ ਪੀਰ ਸਭ ਰਾਜੇ,
ਮਹਾਂਬਲੀ ਗੁਰੂ ਫਕੀਰ ਤੂੰ ਸਾਜੇ।
ਮਾਂ ਧੀ ਭੈਣ ਜਿਹਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਪਾਵੇਂ,
ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਤੂੰ ਬਹਿਸ਼ਤ ਬਣਾਵੇਂ।

ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਬਣੇ ਤੂੰ ਚੀਜ਼ ਬਜ਼ਾਰੂ,
ਕਿਉਂ ਭਾਵਨਾ ਇਹ ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਭਾਰੂ?
ਰੱਖ ਖੁਲ੍ਹੇ ਵਿਚਾਰ ਮਾਣ ਅਜ਼ਾਦੀ,
ਪਰ ਪੁਸ਼ਾਕ ਨਾ ਬਣੇ ਬਰਬਾਦੀ।

ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਬਣ ਜਾਵਾਂ ਜ਼ਾਮਨ,
ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਨਾ ਤੇਰੇ ਨੇੜੇ ਆਵਣ।
ਜੀਅ ਕਰੇ ਤੂੰ ਉੱਚੀ ਕਰੇ ਪੜ੍ਹਾਈ,
ਜੰਗ 'ਤੇ ਸਦਾ ਰਹੇ ਤੇਰੀ ਚੜ੍ਹਾਈ!
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰਪੁਰੀ'

ਧਰਤੀ ਦਾ ਸਵਰਗ - ਕੈਨੇਡਾ

ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰ ਆ ਗਏ
ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਲੈ ਕੇ,
ਹਰ ਸੁਪਨਾ ਹੁਣ ਸਿਰੇ ਚੜਨਾ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਲੈ ਕੇ

ਧਰਤੀ ਦਾ ਸਵਰਗ - ਕੈਨੇਡਾ
ਹਰ ਇੱਕ ਦੇ ਮੰਨ ਦੀ ਖੁਆਇਸ਼,
ਸਭ ਕੁੱਝ ਆ ਕੇ ਏਥੇ ਮਿਲਿਆ
ਤਾਈਓਂ ਤੇ ਹਰ ਇੱਕ ਦੀ ਚੌਇਸ

ਤਾਜ਼ੀ ਹਵਾ ਤੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਵਾਦੀਆਂ
ਉੱਤੇ ਹਰਿਆਵਲ ਵੀ ਬਬੇਰੀ,
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਉਣ ਦਾ ਸਵਾਦ ਆਉਂਦਾ
ਕੈਨੇਡਾ ਬਦਲੂ ਤਕਦੀਰ ਤੇਰੀ

ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ
ਪੱਤਝੜ ਦਾ ਇਹ ਮੌਸਮ,
ਗਲੀਆਂ, ਘਰ ਦੂਰੋਂ ਮੰਨ ਭਾਉਂਦੇ
ਲੱਗਦੇ ਦੂਰੋਂ ਸਭ ਓਸਮ

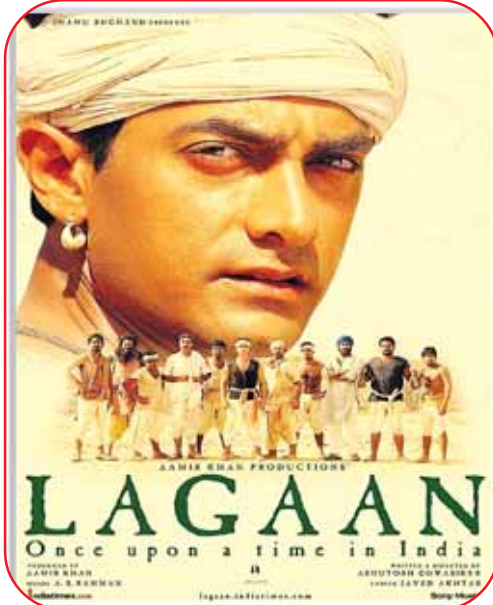
ਢਿੱਲੋਂ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਹੰਢਾਉਂਦੇ ਹੋਏ
ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਹਰ ਘਰ 'ਚ ਦੇਖੋ,
ਸਦਾ ਵੱਸਦਾ ਰਹੇ ਸਾਡਾ ਓ ਕੈਨੇਡਾ
ਮਾੜੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਾ ਦੇਖੇ॥
-ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ (ਅੰਬਰਸਰੀਆ)



ਫਿਲਮ ਲੋਕ



25 ਸਾਲ ਬਾਅਦ 'ਗਦਰ' ਤੇ 'ਲਗਾਨ' ਦੋਵਾਂ ਹੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰਤਾ ਅੱਜ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹੈ



'ਗਦਰ' ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹਦੇ ਹੋਏ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਦਕਿ 'ਲਗਾਨ' ਨੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਵੀ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਮੰਚ 'ਤੇ ਪਛਾਣ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ...

ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੈ ਉਹ ਮੁਕਾਬਲਾ

ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ 'ਤੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠਿਆਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣਾ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ 15 ਜੂਨ 2001 ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਖਾਸ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਸੰਨੀ ਦਿਓਲ ਤੇ ਅਮੀਸ਼ਾ ਪਟੇਲ ਅਭਿਨੀਤ 'ਗਦਰ' : ਏਕ ਪ੍ਰੇਮ ਕਥਾ

ਕਥਾ' ਅਤੇ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਲਗਾਨ' ਸਿਨੇਮਾਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਹੋਈ। ਦੋਵੇਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਦਿਲ ਜਿਤਿਆ ਬਲਕਿ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ ਵੀ ਬਣਾਈ। 'ਲਗਾਨ' ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮਾ ਲਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਬਣੀ। ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਗੋਵਾਰੀਕਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਬਣੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਉਸ ਸਾਲ ਆਸਕਰ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਰਬੋਤਮ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਫਿਲਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆਖਰੀ ਪੰਜ ਨਾਮਜ਼ਦ ਫਿਲਮਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ ਪਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜਿੱਤਣੋਂ ਖੁੰਬ ਗਈ।

ਹਾਂ ਕਹਿਣ 'ਚ ਲੱਗੇ ਦੋ ਸਾਲ

'ਲਗਾਨ' ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਸੌਖੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਪਹਿਲਾ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਰਿਕਾਰਡ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਪਹਿਲਾ 'ਨਸ਼ਾ' ਅਤੇ 'ਬਾਜ਼ੀ' ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ 'ਤੇ ਉਮੀਦ ਮੁਤਾਬਕ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀਆਂ ਸਨ। ਦੂਜਾ 'ਲਗਾਨ' ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਤੇ ਮਾਹੌਲ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮਾ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਅੱਜ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀਰੀਅਡ ਫਿਲਮਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਹੀਰੋ ਨੂੰ ਧੌਤੀ ਵਿਚ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਪਛਾਣਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ

ਵਾਲੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜੀਬੋਗਰੀਬ ਸੁਝਾਅ ਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨੇ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਫਿਲਮ ਦਾ ਅੰਤ ਰੋਮਾਂਚਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਭੁਵਨ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਦਾ ਸ਼ਾਟ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੇ ਸਟੈੱਪ ਨਾਲ ਕੈਪਟਨ ਰਸੇਲ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਤਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਰ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਪਟਕਥਾ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਦੇ ਦਿਗਾਗ ਵਿਚ ਵਸ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਨਿਰਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਤਾਹਿਰ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਕਈ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਤੇ ਤਣਾਅ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਆਮਿਰ ਨੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨਾ ਬਣਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਹ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਟੁੱਟ ਗਈ।

ਨਲਕਾ ਪੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਸੰਨੀ ਦਿਓਲ ਵੱਲੋਂ 'ਗਦਰ' ਵਿਚ ਨਲਕਾ ਪੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅੱਜ ਵੀ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਚਰਚਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਪਰ 'ਗਦਰ' ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਨਿਲ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ ਸੰਨੀ ਦਿਓਲ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਭੂਮਿਕਾ ਕਈ ਚਰਚਿਤ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਫਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੋਵਿੰਦਾ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਰਿਹਾ। ਸੰਨੀ ਦਿਓਲ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀ ਦਿਲਚਸਪ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਅਮਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉੱਥੇ ਸਕੀਨਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਲਈ ਕਾਜੋਲ, ਸੁਸ਼ਮਿਤਾ ਸੇਨ ਸਣੇ ਕਈ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਨਾਲ, ਗੱਲ ਹੋਈ, ਆਖਰਕਾਰ



ਨਵੀਂ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਅਮੀਸ਼ਾ ਪਟੇਲ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸੰਨੀ ਦਿਓਲ ਦੇ ਬੇਟੇ ਚਰਨਜੀਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਨਿਲ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਬੇਟੇ ਉਤਕਰਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਨਿਭਾਈ।

ਜਦੋਂ ਘਬਰਾ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ

'ਗਦਰ' ਫਿਲਮ ਦਾ ਕਲਾਈਮੈਕਸ ਸ਼ੂਟ ਕਰਨਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਨਿਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਨੀ ਨੇ ਬਾਡੀ ਡਬਲ ਲੈਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰ - ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਰੀਬ 30

ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਗਤੀ ਨਾਲ ਟ੍ਰੇਨ ਜਾਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਨੀ, ਅਮੀਸ਼ਾ ਦੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਉਤਕਰਸ਼ ਸੀ। ਟ੍ਰੇਨ ਜਦੋਂ ਚੱਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੌੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਕਾਫੀ ਜ਼ੋਰਮ ਭਰਿਆ ਫੈਸਲਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਟ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਨਿਲ ਘਬਰਾ ਗਏ ਸਨ। ਦਰਅਸਲ, ਜੇਕਰ ਸੰਨੀ ਦੀ ਪੈਰ ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਇੱਧਰ-ਓਧਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੰਨੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਟ੍ਰੇਨ ਰੁਕ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।



ਉਰਵਸ਼ੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੰਸਕਾਰੀ ਹਮਸਫਰ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਨਜ਼ਦੀਕ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਅਸਲ, ਜੋ ਇਨਸਾਨ ਮੈਨੂੰ ਨਜ਼ਦੀਕ ਤੋਂ ਜਾਣੇਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤ ਹੋ ਹੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਐਡਜਸਟ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਝੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਾਂ। ਕਈ ਲੜਕੇ ਹਨ, ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਮਾਅਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੜਕਾ ਕਿਵੇਂ ਦਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਕਲ-ਸੂਰਤ ਮਾਅਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਵਧੇਰੇ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਬਾਹਰੀ ਆਕਰਸ਼ਣ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਉਰਵਸ਼ੀ ਰੌਤੋਲਾ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਮਾਅਨੇ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਰਵਸ਼ੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਚੰਗੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਖ਼ਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹਮਸਫਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਹੈ।

ਉਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਲਈ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਕਈ ਪ੍ਰੋਪੋਜ਼ਲ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕਦੀ ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਕਿਉਂਕਿ

ਮਾਅਨੇ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ, ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਖਰਾ ਉਤਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕਈ ਲੜਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਿਟਮੈਂਟ ਯਾਨੀ ਵਾਅਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸੰਸਕਾਰ ਮਿਲੇ ਹੋਣਗੇ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ। ਰੌਤੋਲਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਹਮਸਫਰ ਅਜਿਹਾ - ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸੰਸਕਾਰ ਹੋਣ, ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੰਮ ਦੀ ਕੇਦਰ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਉਣਗੇ।

ਹਰ ਕਲਾਕਾਰ ਆਪਣੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਨਿਯਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। 'ਸਲਾਮ-ਏ-ਇਸ਼ਕ', 'ਗੋਲਮਾਲ ਰਿਟਰਨਜ਼' ਅਤੇ 'ਗੁੱਡ ਨਿਊਜ਼' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਅੰਜਨਾ ਸੁਖਾਨੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਦੀ ਨਾਂਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਈ ਸੀ ਤਾਂ ਸੋਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੰਟੀਮੇਟ 'ਸੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੀ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਹ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸ਼ੂਟ ਕਰਨਗੇ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੇਕਰ ਸੈੱਟ 'ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸ਼ੂਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਅਸਹਿਜ ਹੋ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਲਾਈਨ ਕਿੱਥੇ ਖਿੱਚਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸਮਝ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।



ਅੰਜਨਾ ਸੁਖਾਨੀ ਬਣ ਰਹੀ ਕਰੀਅਰ ਦਾ ਗੁਲਦਸਤਾ

ਇਮਤਿਆਜ਼ ਅਲੀ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਮੈਂ' ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਾ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਅੰਜਨਾ ਵੱਡੇ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਦਿਸੀ ਹੈ। ਪਰਦੇ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸੀ। ਉਹ, ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਚੰਗੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਬਣਜਾਤੀਆ ਨਾਲ 'ਮੈਂ' 'ਬੜਾ ਨਾਮ ਕਰੇਗੇ' ਸ਼ੋਅ ਕੀਤਾ ਸੀ।



ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ-ਇਕ ਫੁਲ ਚੁਣ ਕੇ ਹੀ ਗੁਲਦਸਤਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ ਦਾ ਗੁਲਦਸਤਾ ਏਦਾਂ ਹੀ 'ਬਣਾ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਰੋਹਿਤ ਸ਼ੈਂਟੀ, ਨਿਖਿਲ ਅਡਵਾਨੀ, ਸੰਜੇ ਲੀਲਾ ਭੰਸਾਲੀ, ਪ੍ਰੀਆਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਇਮਤਿਆਜ਼ ਅਲੀ ਵਰਗੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰੀ ਸਿਨੇਮਾ ਤੇ ਅਭਿਨੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਮਝ ਵਧੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਖਾਇਆ ਪਾਠ ਅੱਗੋਂ ਵੀ ਯਾਦ ਰਹੇਗਾ। ਨਸੀਰੂਦੀਨ ਸਾਹ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਅਨੁਭਵ

ਬਾਰੇ ਅੰਜਨਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੀਜੈਂਡ ਹਨ। ਨਸੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ 'ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਮਾਸਟਰ ਕਲਾਸ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਡਰ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਕੈਮਰਾ ਆਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਉਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਟ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬੈਸਟ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉੱਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੰਨੇ ਸੀਨੀਅਰ ਐਕਟਰ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਾਟ ਦਿਓ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਟੇਕ ਨਾ ਦੇਣਾ ਪਵੇ।



FULL TIME POSITION NOW HIRING

- Top Diesel Mechanic Pay
- New or Experienced

Our Services Include:

- Electrical + Rewiring
- Trailer & Truck Bushings
- Transmission Diag & Replacement
- PM Services
- Tire Work
- More...

CONTACT US:

Karaka Singh
414-308-3136

3039 W 6 1/2 MILE RD. CALEDONIA, WI 53108